

er de tyske divisjoner i stor utstrekning blitt stående fast i Jylland til tross for at det er en slående mangel på tyske soldater ved frontene. Det meldes at mens det bare var 56 sabotasjehandling mot jernbanene i de 6 første månedene, øket tallet til 272 i de neste 6 og til 247 i de 2 første månedene i 1945. Disse operasjoner fra de danske hjemmestyrkers side utføres om side med de britiske og norske fly- og sjøstridskretters aksjoner mot trafikken til sjøss i Skagerak og oppover langs Norges vestkyst. De henger også nøye sammen med de operasjoner som de norske hjemmestyrker for tiden utfører mot de tyskkontrollerte norske jernbaner. De danske og norske hjemmestyrker kjemper på samme militære front idag. Det er bare Skagerak og Kattegat som skiller.

Det tyske terrorveldet i Danmark innebærer når alt kommer til alt, omtrent samme grad av raskap og bringer det danske folk omtrent like meget lidelse som Terbovens regime her. Men tyskernes framgangsmåter har vært mer vekslende i Danmark enn hos oss. Henrettelser i vanlig forstand har jo danskene hatt meget mindre av; men til gjengjeld har de hatt så mange flere spredte mord. For så vidt lar tyskerne metoden med organiserte mordbølger gå nokså likeden gjennom krigens forskjellige faser, men det synes som de i stor utstrekning innretter sine planer og metoder hurtig og nøyaktig etter de danske hjemmestyrkers operasjoner. Likvidering av en angiver er f. eks., møtes med spredte mord, dels på folk som kan tenkes å ha utvirket likvideringen i selvforsvar, dels på helt uvedkommende. Det var opprinnelig det danske quislingkorpset, Schalburgkorpset, og Sommerkorpset, som for en stor del påtok seg utførelsen av de mord som tyskerne ønsket, samtidig som de virket som fastlønnede angivere. De syntes å operere med tyske generalfullmakter i lønningen, og lot tilsynelatende sine spesielle antipatier spille en framtrædende rolle under valg av ofre. Kanskje syntes ikke tyskerne at disse 2 korpset viste nok disiplin i sitt virke, i hvert fall ble de begge to for kort tid tilbake oppløst. Tyskernes faste handlinger blant danske quislinger er nå Hippo, som rett og slett er et "hjelpes"-politikk. Dessuten har tyskerne svært god støtte i en uhyggelig angiverorganisasjon: "Svend Staal". Denne har forgreninger over hele Danmark, og de danske hjemmestyrker har sine egne rettet mot dem ikke bare i selvforsvar, men også som et forsvar for hele det danske folk. Organisasjonens leder, fhv. politikonstabel Nielsen, har måttet bøte med livet for alle de mord han har på samvittigheten.

Tyskerne forsøker med sine metoder å gjøre det uklart for danskene hvem som tilhører hjemme i fronten og hvem ikke. Hadde ikke den danske hjemme front vært så vel organisert og de enkelte aksjoner så bra planlagt, kunne denne taktikken blitt skjebnessvanger og i sin tid kunne det lyktes å gjøre sabotasjen upopulær ved å forta mot-sabotasje, som ikke skulde vært til å kjenne fra de virkelige sabotasjehandling. Typisk for tyskernes bestrebelser i så henseende er også de flyveblad de har sluppet ned for å få hjemmestyrkene til å gå for tidlig til åpne aksjoner og således røpe seg, og meddelelsen om at et tysk fly i februar fløy i lav høyde over Øst-erbrog i København og kastet ned eksplosive fyllepinner. Tidligere har man funnet slike pinner rundt om i Danmark og tyskerne har høvdet at det har vært utslag av "engelsk krigføring".

Det synes som om situasjonen på fronten i Danmark er blitt tilspisset i den senere tid. En regner med at tyskerne har planlagt et stort framstøt mot hjemmefronten, og at den nye øverstbefalende for de tyske tropper i Danmark, general Lindemann, står for den nye terrorbølge. Generalen hadde ikke det minste kjennskap til danske forhold da han overtok makten. Han var fullstendig utvittende om det som hadde hendt den 29. avg. 1943, og sine få kunnskaper hadde han fra de tyske rapporter til Berlin. Da han fikk de første meldinger om sabotasje, sa han: "Det er jo det rene anarki! Sabotører skyter man, ikke sant?" Noen dager etter den "schalburgtagebølge" som fulgte etter generalens maktovertagelse, ble general Lindemanns tog avsporet av patrioter som hadde lagt sprengladninger i skinnegangen. Generalen selv kom fra det med livet, men en del av hans stabsoffiserer ble drept. Senere skal tyskerne, etter hvad det meldes, ha høvdet seg ved å sprengte teatrene i Randers og Silkeborg i luften. Byene Grenå og Århus skal være blitt hjemsøkt av tyske sprengkommandoer i samme anledning. I

Odense skal tyskerne som hevn ha sprengt i luften for over 7 mill. kr. Som svar på den tyske terror har den danske hjemmefront gått til mer samlet aksjon mot de quislinggrupper som tyskerne bruker til sine sprengningsaksjoner og mord på patrioter. Hylig ble 3 personer til i Svend Staal-organisasjonene - som alle hadde ledende stillinger innen terrorgruppen i Hvide. På dansk hold mener man at det er oppfakten til omfattende aksjoner mot angiverne.

Det ser ut til at Lindemanns oppgave i Danmark er å vinne krigen mot hjemmestyrkene for enhver pris. Hans politikk stikker seg ut fra den politikk som hittil er blitt drevet av tyskerne i Danmark, nemlig en stadig, overerraskende skiftet mellom raskap og "mildhet". Lindemann synes ikke å skulle overraske uten i raskap, og hans regjime har allerede kostet mange danskers liv. - En av denne blodgeneralens siste finesser fant sted 24. feb. i år, da tyskerne foretok et attentat mot Jyllandsekspressen på veien mellom København og Ålborg. Man mener at 10 dansker ble drept og 36 såret. Foranledningen syntes å være den tidligere omtalte jernbanesprengning som Lindemann selv overlevet, men kostet flere framstående tyske offiserer livet. Det var en blind hevn, og smettidig et mislykket forsøk på å gjøre sabotasjen upopulær.

General Lindemann har nå faktisk påbegynt en befestning av København, direkte rettet mot de danske hjemmestyrker. Trafikken og hele trafikken lades i nye baner, store områder i sentrum avspørres osv. Enkelte slike befestninger trer nå klart fram: Shellhuset og hele kvarteret rundt Dagmarhus - Gestapos hølberg -, Studentersamfundet, Vektargården og Paladsteatret. Avsperringen kan snart komme til å omfatte Hovedbanegården i København også. Det er innlysende at motstanden skal opprettholdes lengst mulig i disse stillinger og tilsvarende stillinger utover landet. Man regner i Danmark at tyskerne muligens vil bite seg fast og slåss til siste mann bak sin forsikningslinje.

Danmarks Frihetsråd synes å ha tøylene helt i sin hånd. Rådets paroler er klare og blir fulgt. Etter krigen synes det klart at en dansk regjering vil bli rekonstruert delvis gjennom representasjon fra Frihetsrådet og delvis fra tidligere valgte politikere. Det synes å herske forståelse og enighet blant danskene om dette. En av de første ting som den rekonstruerte danske regjering vil gjøre er å fastslå at Danmark i lengre tid har befunn seg i krigstilstand med Tyskland og at Danmark naturlig hører med blandt de allierte nasjoner. Dermed vil Danmark delta på like fot med de andre allierte krigførende nasjoner i organiseringen av det mellomfolkelige arbeidet og for sikringen av freden. Danmark vil muligens - ifølge Christmas Møller komme til å erklære Japan krig, og om ikke på annet vis så i hvert fall gjennom sin handelsflåte være med på å yte en innsats i dette feltet. Til tross for at Danmark ikke har vært i stand til å la seg representere offisielt under de alliertes forhandlinger om krigføring og etterkrigsproblemer, så har dog landets interesser blitt godt varetatt gjennom det danske råd i London, hvis ledende personlighet som kjent er Christmas Møller. Selvom dette rådet i starten hadde mange vansker å overvinne i forhold til sine landsmenn i Danmark og de ganske spesielle politikere, så hersker det idag den aller beste fortrolighet og enighet mellom dette rådet og frihetsrådet hjemme i Danmark. Londonrådet har til og med en representant for det danske frihetsråd blandt sine medlemmer. Det synes i det hele tatt som om enigheten er stor blant danskene. De har samlet seg om kampen mot nazismen og om Danmarks framtid som en av de alliertes demokratier.

Kjernepunktet

I dansk politikk akkurat nå, uttalte Christmas Møller i et intervju i Sverige forleden, er nødvendigheten av at frihetsbevegelsens leder og politikere fra de gamle partiene oppnår samarbeid. Man har kommet langt på den veien ved de forhandlinger som er ført i Sverige. Det blir hvert partis egen sak å renske ut sine svarte får.

Russisk hjelp til Warszawa.

Folkekommissærenes råd har besluttet at Sovjetunionen skal hjelpe til med gjæringsningen av Warszawa. De nødvendige varer for byens gjenoppbygning skal sendes og 50% av omkostningene. Ved reisingen av byen dekkes.

Det store problem.

I og med sammenbruddet på vestfronten, er det meget mulig at den organiserte tyske motstand på kontinentet vil høre opp i løpet av forholdsvis kort tid. Etter våpenstillstanden (eller, hvis det ikke fins tyskere med autoritet og vilje til å slutte noen slik avtale, etterat Tyskland er slått sønder og sammen og de allierte har erklært krigen for slutt) vil seierherrene bli stillt overfor en rekke utviklingsproblemer av stor viktighet; de må avdøpe eventuelle tyske geriljaforbånd, de må ta hånd om og sende hjem de 15 mill. utenlandske fanger og arbeidere osv. For oss nordmenn vil i første omgang ett problem overskygge alle de andre. Krigen er ikke slutt for oss, når den er slutt på kontinentet. Når tusenårsriket er tvunget i kne, vil det fremdeles stå store tyske troppstyrker i vårt land (f. t. visstnok ca 200 000). Vil disse styrker disiplinert legge våpnene ned, eller vil de på sine leders ordre - eller uten - desperat sette seg til motverge? Videre: Kan vår oppførsel innvirke på hva de kommer til å foreta seg?

Det er klart at våre hjemmestyrker, hvis effektivitet og slagkraft tyskerne alt lenge har fått smakebiter på, ene og alene ved sin eksistens vil virke som en demper på krigerske nazistiske gemytter. Det samme gjelder trusselen om svensk intervensjon og alliert invasjon. Og hvis fiendtlige avdelinger begynner å herje og rasere, vil hjemmestyrkenes innsats, eventuelt altså i samband med svenske og/eller allierte styrker, være avgjørende for våre familiers skjebne og for landets økonomiske og materielle vilkår i lange tider framover.

Kan alle de nordmenn, som ikke tilhører hjemmestyrkene og som ikke er egnede til å slutte seg til dem, yte sitt effektive bidrag? Ja, ved disiplinert å følge de ordre de får. - Etter et tysk sammenbrudd kan det tenkes et våpnet oppgjør mellom SS og Wehrmacht. Meget taler for at hirden kommer med i kampen på de førstes side. Den alminnelige uorganiserte nordmann kunne kanskje også ha lyst til å få et skudd med; han har meget å hevne. Men det må han ikke gjøre - uten etter ordre da. Han må tvertom holde seg unna så godt som mulig.

Selvom vi undgår tysk borgerkrig her, vil det være en stadig fare for at den tyske disiplin bryter sammen. Soldatene kan reise seg mot sine offiserer og vi kan få plyndrende bander rundt om i landet. Du og jeg kan ikke gjøre noe særlig for å hindre slik utvikling; men i noen grad vil den tyske disiplin være avhengig av den disiplin vi viser. Skyter norske sivillister på tyskerne, er det klart at disse skyter igjen og de vil lettere begynne å gå amok. Det samme gjelder norske frontkjempere og hirdfolk. De skal avdøpes og interneres; men nordmenn utenfor hjemmestyrkene må ikke uten ordre begynne å anfalle dem, ikke bare fordi rettsoppjøret skal stå ute til krigen er slutt, men også fordi nazistene selvfølgelig vil ta igjen hvis de blir angrepet. Og så lenge fiendene er bevåpnet, mens den sivile nordmann stort sett ikke er det, har de første overtaket selvom krigen er aldri så meget slutt i Tyskland.

I det hele bør vi ikke ta oss selv til rette overfor tyskerne og nazistene, eller vise vår forsøkt for demonstrativt. Det vil bare øke uroen. Overmodige handlinger kan føre oss selv og andre i ulykke. Vår holdning bør være den samme som nå. Vi må fortsatt holde isfronten mot fienden, ikke snakke med ham, ikke ha noe med ham å gjøre. Mange tyskere vil sikkert prøve å egle seg inn på oss, søke å overbevise oss om at de aldri har holdt med Hitler, at de hele tiden har vært mot Gestapos grusomheter osv. Skjær dem kort av!

Sivillistene må altså ikke angripe tyskerne uten ordre bare for å gi sine innestengte følelser luft. Men de må på alle tenkelige vis hjelpe hjemmestyrkene og være med på å forhindre og forminske de dødelige tyske

kerne måtte prøve å sette i verk. - o -

UKENE SOM GIKK (22. mars - 4. april)

Sammenbruddet. Raskere og mer totalt enn noen hadde kunnet vente, er det tyske vestforsvar brutt sammen, og har lagt veiene åpne for allferte støt inn i hjertet av Tyskland. Det som er skjedd i de siste par ukene, er noe langt mer enn et gjennombrudd av en linje, det er et sammenbrudd av hele det tyske vestforsvar, et nederlag som ikke kan repareres. På enkelte punkter, særlig i nord, bys det nok ennå ganske kraftig motstand, men i de fleste avsnitt er det ikke det tyske forsvar som bremses den allierte framrykning, men de vansker man har med å få brakt fram forsyninger til troppene i tilstrekkelig rask tempo.

Da tyskerne trakk seg tilbake over Rhinen i første halvpart av mars, lot det til at de skulle gjøre til skamme Eisenhowers forutsigelse om at avgjørelsen kom til å falle vest for Rhinen. Når en ser omfanget av sammenbruddet nå, er en tilbøyelig til å gi de alliertes øverstkommanderende rett allikevel. Det har vært de veldige oppslutningslag foran og i Vestvollen som har tatt marginen ut av de tyske vestarmeer, foruten at antagelig betydelige styrker har måttet overføres til østfronten. De styrker som kunne føres tilbake til den annen Rhinbredd og som skulle holde elvelinjen, har vist seg alt for svake for oppgaven. Forsvaret ble rent overende så og si i første omgang.

Tross alt spør en seg uvilkarlig om tyskerne ennå en gang kan komme til å overraske og stabilisere situasjonen langs en ny linje, som etter sammenbruddet i Frankrike. Denne gang kan en imidlertid med en til visshet grensende sannsynlighet si at noe slikt ikke er mulig. Situasjonen er vesensforskjellig fra ifjor. De tyske styrker har ikke noen fast utbygd linje å repliere på, som de dengang hadde i Vestvollen, de har lidt så enorme tap at de ikke lenger har noen strategisk reserve til rådighet, og med tapet av Østschlesien og Ruhr har deres produksjon av krigsmateriell fått banestr. De transportproblemer de allierte står overfor, kan nok ennå en gang forårsake en viss forbigående avslapping i framrykningstempoet, men noen varigere stabilisering av fronten er sikkert utelukket.

Omfatningen av nordflanken. Situasjonen da de alliertes siste offensiv satte inn for fullt, var den at de alt hadde sikkert forfeste på østsidan av Rhinen ved Røegen og ved Oppenheim, hvor den tyske motstand var meget svak, idet tyskerne hadde gruppert sine hovedstyrker (man regner 3/4 av vestarmeen) overfor Montgomerys 21. armegruppe på nordavsnittet, mellom Ruhr og den nederlandske grense. Her ventet man hovedstøtet, og her kom det også; selvom framgangen har vært mer sensasjonell på enkelte avsnitt lenger sør, er det den veldige omfatning av den tyske nordflanke som har vært den strategisk avgjørende.

Operasjonen ble gjennomført med Montgomerys karakteristiske sans for det uortodokse og overraskende. I stedet for som ventet å sette inn flybårne styrker først, lot han om kvelden den 23. mars infanteri- og panserstyrkenes støttropper gå over elva. Tyskerne, som hadde trukket sine hovedstyrker noe tilbake i påvente av landsatninger fra luften rettet mot de bakre linjer, trodde tydensynlig i første omgang at det frontale angrep bare var en finte, men da de skjønnte at overgangsoperasjonen var alvor, rykket de fram for å møte den, og da ble 40 000 mann av 1. flybårne armé landsatt bak deres linjer, men denne gang ikke i større dybde enn et de forholdsvis meget snart fikk kontakt med styrkene som angrep frontalt. Det kom til noen dagers heftige kamper i Rees-Nesel-avsnittet, men i påsken tiltvang Montgomery seg det avgjørende gjennombrudd.

Montgomerys mål. Det er meget kompliserte og vidtrekkende operasjoner 21. armegruppe (1. kanadiske, 2. britiske og 9. amerikanske armé) tydensynlig

har innledet. For det første later det til at et hovedstøt er satt inn i retning av Bremen og Weser-munningen, med det mål for øye å utflankere og avskjære de tyske styrker som står i Nordtyskland, Oldenburg og det vestlige Hannover. At tyskerne er klar over faren, viser den kjenngjøring at de 1. april begynte å trekke sine styrker ut av Nederland. Som et mottrekk lot Montgomery en del av sine styrker svinge nordvestover, over den nederlandske grense, og støtte her over Enschede, Hengelo og Nordhorn inn i flanken på den tyske retrettbevegelse, samtidig som kanadterne satt i verk en ny offensiv i Nijmegen-Arnhem-avsnittet. De allierte styrker i Nederland skal nå stå bare 30 km fra Zuidersjæen, og den tyske rettrekkkorridor skrumpet dermed færetuende sammen. Hvorvidt tyskerne har satt i gang en fullstendig røming av "festningen Holland" (området Haag-Rotterdam-Amsterdam), eller om de bare tytter ut sine linjer, og iallfall vil søke å holde havnebyene lengst mulig, er ennå ikke klart, men de allierte vil sikkert sette meget inn på å gjennomføre en så rask frigjøring av Nederland som mulig, fordi direkte hungersnød truer. Det spiller også en rolle at den nederlandske kyst, særlig Haag-området, er tyskernes siste basis for V-åpne.

Støtet nordøstover på den westfalske kyst har i det siste også gjort god framgang. Münster, som er et meget viktig trafikknutepunkt, er erobret, og det kjempes nå i Bielefeld, hvis betydning som kommunikasjonssentrum ikke er mindre. Også Wesel er et meget viktig flyplasser er tatt. På Vestre fløy har 2. britiske luftarmé angitt Bielefeld både i nord og sør og nådd fram til elva Weser.

Ruhr ferdig. Det annet hovedstøt for operasjonen i nord var omfatningen av Ruhr, som ble gjennomført 1. april. 9. tyske arme rykket fram langs nordkanten av industriområdet, og fikk ved Lipstadt kontakt med 1. arme som fra sitt leir ved Ramagen gjorde et sensasjonelt framstøt nordøstover gjennom Hossen og Waldeck. Bl.a. her tatt Paderborn. Også det viktige jernbanesentrum Hamm, som lå i 3. armés vei er tatt. Ringen om Ruhr er meget sørlid, og man regner at ganske betydelige tyske elitestyrker er innesluttet her, det tales om 80-100 000 mann.

Deres forsøk på å bryte seg ut, har vært mislykket og kostbare, og under enhver omstendighet er nå Tyskland berørt av sitt viktigste sentrum for tungindustrien. Fabrikkene var alt på forhånd i stor utstrekning satt ut av spillet ved bombing, men produksjonen i kullgruvene ble til det siste øst holdt i gang. Etter det tidligere tap av de øst-slesiske kullfelt er her Tyskland nå bare de mindre tsjekkiske gruver igjen, og kullmangelen alene vil i alle tilfeller i nær framtid kunne til å lamme tysk industri og tysk jernbanetrafikk hvis ikke det militære sammenbrudd inntreffer før.

Mot Tysklands sentrum. Patton er fremdeles overraskelsens mann. Etter sin store seier i Saar-Rhein-området hvor han tok mer enn 110 000 fanger, satte han den 22. mars over Rhinen ved Oppenheim (sør for Mainz), og kunne så og si uten å møte motstand støtte fram til Bernstadt, Mannheim og Frankfurt, som alle ble erobret, Frankfurt etter noen dagers gatekamper. Også Mainz og Aschaffenburg ble tatt, og det kom sensasjonelle meldinger om at Pattons styrker hadde passert Würzburg og nærmet seg Nürnberg. Dette så en ten ha vært grunnløse sensasjonsmeldinger fra korrespondenter eller rykter som med hensikt ble satt ut av den allierte ledelse for å villede tyskerne for det viste seg noen dager senere at hovedstyrkene av 3. arme hadde brydd av mot nord gjennom Hossen mot elva Fulda. Her er Kassel tatt (av 1. amerikanske armé), mens 3. arme har erobret byen Fulda og stått videre fram østover, gått over elva Werra i Eisenach-området og trengt fram til byen Gotha; ikke langt fra Erfurt. Dette er det østligste punkt de allierte hittil har nådd i Tyskland, omtrent midtvæis mellom Rhinen og Østfronten; i løpet av vel en uke er avstanden mellom vestarmene og russerne skåret ned fra 600 til 300 km.

Kløyvs Tyskland i to? Dette støt inn i sentrum av Tyskland åpner muligheter for ved en koordinert aksjon sammen med russerne, som står ved elva Neisse, å avskjære Tysklands nordlige og sentrale deler fra de sørlige områder, Tsjekkoslovakia og Østerrike. Dette er av særlig stor betydning sett på bakgrunn av de formentlige planer om å gjøre fjellbastionen Bay-

ern-Østerrike-Tsjekkoslovakia til det siste store tyske vorderende. Kan de allierte skjære Tyskland over etter en linje Frankfurt-Dresden, vil det bli uaukelig å føre tilbake til fjellene de tyske hovedstyrker som står lenger nord, i Hannover og langs Østfronten, og hele planen vil falle sammen, iallfall reduseres til gerilja-dimensjoner.

Parallelt med Pattons støt gjennom Thüringen går også et støt lenger sør, gjennom Main dalen, hvor Patch's 7. arme har passert Würzburg og overskredet jernbanelinjen Würzburg-Ansbach og nå står bare ca. 70 km fra Nürnberg. 1. franske arme, som har krysset Rhinen ved Speyer, har tatt Karlsruhe, og representerer nå en trussel mot Stuttgart.

Ungarn-fronten brutt sammen. Patch's dobbeltstøt for å omfatte den sørtyske festning fra vest og nord kommer i et særlig interessant perspektiv når en sammenholder den med de siste ukers begivenheter på den sørlige østfront. I Ungarn hadde tyskerne lenge ikke bare hevdet sine stillinger, men endog gått til offensive tiltak på et meget sent tidspunkt. I påsken er også denne tyske front brutt sammen.

I en stor samordnet offensiv har Tolbukhins og Malinovskis styrker feilet tyskerne ut av Ungarns vestlige og nordlige deler og kastet dem inn i Østerrike og Tsjekkoslovakia. Sørvest for Balatonsjøen er Nagykanizsa (med noen av Tysklands siste divisjoner) falt, og nordvest for sjøen har russerne i lynkrigstempo erobret østlandet og over Sopron rykket inn i Østerrike, hvor bl.a. den viktige industriby Wiener Neustadt er tatt (den produserte bl.a. 400 jagtfly i måneden). Herfra stormer nå russerne mot Wien; de står bare 8 km fra byen, og de første granater har falt i forstedene. Like stor har framgangen vært for Malinovskis armegruppe som har rykket vestover gjennom Donaudalen og tatt Komarno, Győr og Bratislava.

Disse operasjoner betegner et alvorlig slag mot de tyske planer om å gjøre en siste stand i den østlige fjellfestning, også ved å bryte den østerriske og tsjekkiske rustningsindustri. For å fullstendig gjøre bildet nå også nevnes den offensive Konjev har satt i gang i det sørlige øst-slesien mot Moravska Ostrava for også ad den vei å bryte inn i den böhmiske bastion, her er bl.a. den viktige by Ratibor tatt.

Nordflanken og sentrum. I nord blir de siste tyske motstandsentra likvidert. Gdynia og Danzig er falt, og i den siste by tok russerne ikke mindre enn 45 ubåter som bytte, antagelig mellom 1/4 og 1/5 av den resterende ubåttonnasje. Den store mottil sørvest for Königsberg er også likvidert. Her er i løpet av 14 dager 80 000 tyskere drept og 50 000 tatt til fange. I Danzig ble det tatt 10 000 fanger. (Også på vestfronten har fangetalene vært svære; noen samlet oversikt foreligger ikke ennå, men det har vært tatt opptil 33 000 menn på et døgn, og man regner med et gjennomsnittstall av 1000 pr. time!).

På Odr-Neisse-fronten hersker fremdeles relativ ro. Det skyldes vel at russerne ennå ikke har fullført sin oppladning for den siste store offensiv mot de tyske styrker som her ennå teller ca. 100 divisjoner; bl.a. krever det tid å bygge ut de lange, delvis ødelagte forbindelselinjer bakover, hvor broene er sprengt og hvor jernbanelinjene skal legges om til russisk sporvidde. At offensiven er nær forestående, kan man imidlertid gå ut fra.

Det fjerne Østen. Landgangen på Okinawa, en av Riu-Kiu-øyene, bare 500 km fra det japanske hovedland, er den største og dristigste operasjon amerikanerne hittil har gjennomført i Stillhevet. 1400 skip og 1500 fly deltok i invasjonen, og det er landsatt en tropestyrke på ialt 100 000 mann! De har rykket tvers over øye fra øst til vest og tatt to flyplasser som alt er i bruk.

Det later til at amerikanerne ennå en gang har overrasket japanerne ved sin dristighet, og ved den taktikk å også det mest nærliggende strategiske objekt, i dette tilfelle Formosa. Med fast fot på Riu-Kiu-øyene vil amerikanerne igjen ha halvert avstanden fra sine nærmeste baser til selve Japan (spranget fra Saipan til Jwojima brakte den ned fra 2000 til 1000 km), og herfra vil fly- og flåtestridskrefter kunne få et fullstendig kvælergrep på Japans sjøverte forbindelselinjer.

Krigen i luften: De all. flyvåpens andel i den senere tids store resultater på vestfronten kan naturlig inndeles i følgende 5 faser: 1. Rekognosering. Som forberedelse for den gigantiske offensiv hadde general Eisenhower observasjonsflygere gjennomført en luftfotograferingskampanje i en skala som aldri før. Fra en million luftfotografier kunne den all. ledelse sette opp de mest detaljerte korter over de tyske stillinger og terrenget bak fronte. Luftfotoene viste hver bunker, hver kanonstilling, tankfeller og hindere som måtte overvinnes. Anglo-amerikanerne var bekjent med de tyske hovedkvarterers beliggenhet, hvor fienden hadde sine tankreserver, ad hvilke ruter han transporte fram sitt materielle osv.

2. "Sealing off". I flere uker før den all. Rhein-øvergang foregikk en kjempemessig bombing av de tyske trafikksentra bak fronten. Jernbaneknutepunkter, skiftetomter, bruer og viadukter, veier og kanaler ble utsatt for ødeleggende angrep fra luften. 1000-ener av lokomotiver, jernbanevogner lastebiler, taubåter og prammer ble satt ut av spillet. Fronten i vest ble isolert fra det øvrige Tyskland. Ett ledd i de samme operasjoner var også angrepene på de tallrike vest-tyske flyplasser. Disse angrep holdt Luftwaffe på bakken nettopp på det kritiske tidspunkt da de tyske tropper mest trengte sine flygøres assistanse.

3. Luftbåne operasjoner. Særlig med Montgomerys Rhein-øvergang utførte de all. flyvåpen historiens største landsetting av tropper fra luften. 40 000 mann med fullt utstyr, bl.a. jeeps, kanoner, tanks, ble landsatt øst for Rhinen i løpet av ett døgn. 6000 fly av alle typer deltok i denne imponerende operasjon. Til tross for at tyskerne hadde ventet all. landsetninger, ble de allikevel overrumplet. For det første av den kolossale styrke som anglo-amerikanerne satte inn, men demost hadde tyskerne ventet luftlandsettingen lenger bak sine linjer. Dette bragte forvirring i disposisjonene og ledet også til en hurtig forening av de luftbåne tropper med de all. styrker som hadde satt over Rhinen, noe som var avgjørende betydningsfullt for operasjonens videre utvikling.

4. Taktisk innsett. Aldri før under noen kampanje har all. tropper kunnet rykke fram under en så fullkommen flyparaply som nå i Vest-Tyskland. De taktiske flystyrker har kunnet utfolde seg under en blå, klar himmel og under Luftwaffes så og si totale fravær har de kunnet konsentrere seg om oppgavene på bakken. Fiendens stabskvarterer, kanonstillinger, tankkonsentrasjoner, troppeformasjoner og transporter er blitt utsatt for morderiske angrep med raketter, granater, bomber og mitraljøseld. Overfor større motstands-sentra, f.eks. Kassel, er de store strategiske bombeeskadren satt inn, med den følge at byen (ifølge tyske meldinger) hurtig er forvandlet til en ruinhaug. De taktiske flystyrker roser fram som en kjempelag som intet kan stoppe. Deres målområder har enkelte dager måttet settes fram hvert 20. minutt på grunn av marktroppenes hurtige avansering.

5. Transport. En hurtig framrykkende, moderne armés største problem er forsyningene og spesielt brennstoff-tilførselen. Forbruket av bensin og olje er fantastisk. Kommer ikke disse fornødenheter fram på rette sted og i rett tid, går offensiven istå. De lange panserspisser som anglo-amerikanerne har kjørt inn i Tysklands hjerte, er ofte helt beroende på tilførsler fra luften. Her har det også lyktes de allierte å etablere en forsyningstjeneste fra luften som verden ikke har sett maken til.

Luftwaffes fravær under de nå avgjørende operasjoner i vest er påfallende. De alliertes bruer og endeløse transportkolonner måtte være ønskelig. At Göring på dette kritiske stadium heller ikke sender ut rekognoseringsmaskiner, tyder på at Luftwaffe har fått nådestøtet. De alliertes herredømme i luften belyses også av at britene den 31. mars avsluttet sitt berømte Empire Training Scheme. Etter denne plan har Det Britiske Samveldet utdannet 150 000 flygere, vesentlig i Canada. Med dette nedlegges også den norske treningsleir i Canada, Little Norway. Utbildelsen av flygere vil fra nå av finne sted på de britiske øyer.

RAF kastet i mars 67 500 tonn bomber mot Tyskland, USAF 65 500 tonn. Månedens totalvekt, 133 000 tonn ble igjen ny rekord. Fra Italia har amerikanerne i mars kastet 31 000 tonn bomber mot mål i Østerrike, vesentlig til støtte for russerne.

Øket alliert flyvirksomhet på norskekysten.

Lørdag, 24. mars senket engelske fly 4 tyske skip på til sammen ca. 20 000 brutto tonn og det norske dampskip Lysaker utenfor Ålesund. Samme dag ble 3 mellomstore tyske transportskip og det norske d/s Sarp, 1100 br. tonn senket ved Egersund. Det norske motorskip Utviken skulle nylig gå fra Menstad til Oslo med 4000 tonn gjøding. Imidlertid omdirigerte Reich-kommissariatet lasten til tysk havn. På vei dit gikk Utviken på en mine ved Sjølland og sank, 8000 tonneren Tugela er også minesprengt.

30. mars senket allierte fly følgende skip ved Kalen i Menstad. D/S Svane fjell, 1300 tonn, D/S Toralf, 800 tonn kantret, D/S Gudrid, 1300 tonn ble drept sør for Borgestad hvor den sank. Dessuten ble en tysk lastebåt senket.

Følgende skip ble senket under flyangrepet mot Framnäs Me. Verksted, Sandefjord 2. april: M/S Concordia, 5100 br. tonn, kantret, D/S William Blumer (tysk) 3600 tonn, kantret, D/S Kattagatt (tysk) kom i brann og velte i dokken, M/S Belpamela ble lett skadet. Dessuten ble selve flydekket, som var livsviktig for tyskerne, ødelagt.

Daglig liv i Norge.

Natt til 23. mars slapp et engelsk fly ned diverse forsyninger til de norske hjemmestyrker på Oppkuven i Nordmarka. Like bak det engelske fly kom et fly til, og ut hoppet 10 mann. De norske avdelingene trodde først det var engelske fallskjermhoppere, men snart viste det seg at de var tyske. Alle nordmennene kom seg unna. Det gikk ut over tømmerhuggere og påsketurister.

Når Moss kom tyskerne over et våpenlager. Norske hjemmestyrker overfalt imidlertid den tyske vekten med tåregass og førte lagret med seg på to biler. Tyskerne har ikke senere sett snerten av hverken bilene eller våpnene.

I Gauldstriktet kom det for en tid siden til kamper mellom norske fallskjermjegere i uniform og store tyske politistyrker. Fallskjermsoildatene ble overrasket av tyskerne, men tok likevel opp kampen og tilføyde fienden tap. Alle nordmennene falt. I påskukøen ble det sluppet ned allierte fallskjermsoildater på Dovre. 2000 tyskere og 1400 hirdmenn skal være sendt oppover.

Sjefredaktøren i Göteborgs Handels- og Sjøfartstidning.

professor Torngy Segerstedt døde påskeaften. Dette budskap vil vekke sorg hos frihetens venner og forsvarere, ikke minst hos oss nordmenn. Segerstedt så fra første stund hvilken fare nazismen og Hitler innebar. På et møte i Stockholm i 1933 uttalte han bl.a.: "Jeg synes ikke synd på den generasjon som skal forsvare våre helligste verdier, selve friheten. Det blir en kamp som tilslutt vil omfatte hele verden. Ingen har lov til å stå utenfor. I denne kamp er det ikke plass for tilskuere".

Det var mange som forsøkte å stå utenfor, mange som ikke hadde en så moralsk og uredde innstilling. Men Segerstedt vek aldri en tomme fra den kurs han hadde stukket ut. Han skiftet ikke oppfatning hverken etter Dunquerque eller Stalingrad. Utan hensyn til de militære og politiske konjunkturer skrev og talte han mot det system og den stat, som han så som en fare for friheten og kulturen. Han var også en av de varmeste talsmenn for Norges sak, og vårt land står i stor gjeld til denne mann.

Handelstidningen ble under hans ledelse en av de førende aviser i Norden og kjent og ansett i hele Europa. Han satt sitt preg på den - med sin kultur, sin humanisme og sitt mot. Han døde for Norge fikk anledning til å takke ham. Men hans minne skal leve i Norge.

Hva kan Sverige gjøre? - Visse uttalelser i vår leder 8. mars: "Hva kan Sverige gjøre?", er visstnok på enkelte hold i Sverige blitt oppfattet som uttrykk for at vi ikke er særlig interessert i frivilligbevegelsen. I tilfelle har man misforstått oss. Vi slutter helt og holdent opp om frivilligbevegelsen, fordi den er ned på å bane veien for svensk militær hjelp, hvis Norge trenger hjelp, og Sverige ikke går inn i krigen, er vi selvsagt også interessert i stort mulige frivilligkontingenter.

Judaspenge er dårlig forretning.

Det viser seg desverre at det finnes enkelte øvrige sjeler som lar seg folke av nazistenes pengebetællinger til å bli landsforrædere på i krigens siste minutter. For å tjene noen usle sømmer forråder de norske patrioter. Å, det hele går stille og rolig for seg! De kopper seg tyver om natten: De sier ikke så mye direkte, de gir bare enkelte små vink! Og nazistene lover full diskresjon! Og dermed tar løftens at de er trygge og kan nyte sine Judaspenge i sikkerhet for hjemmefrontens straff.

At disse Judas er kjeltringer, det vet de selv. At de er dumme, at de gjør dårlig forretning rent egoistisk sett, er det desverre ikke alle som forstår. Vi skal prøve å forklare dem det:

For det første: Hjemmefronten har et økonomingsvesen som er overalt. Vi ser alt. Vi hører alt. Vi registrerer. Vi har våre folk overalt i nazistenes egne rekker. Vår klar over at det kanskje er en av våre folk du snakker med eller skriver til og som lover deg "full diskresjon", når du forsøker deg med ditt midlingsverk. For kort tid siden ble en avskyelig Judas som ville utlevere sine venner til fienden henrettet 6 timer etter at han hadde forsøkt seg. Vi vet hva han ville si men fienden vet det ikke.

For det annet: Har du tenkt på alle de østjødene som skjuler for oppgjørets dag og som i hemmelighet kommer til oss for å skaffe seg bedre vilkår etterpå? Tror du disse folkene tar hensyn til den "fulle diskresjon" de lover deg? Vi har nok så mange av dem på beina om dagen.

For det tredje: Har du tenkt på hvorledes det går når nazistene om kort tid sletter bak lås og lukke og norske myndigheter igjen er herre i landet? Har du tenkt på hvordan det går med den fulle diskresjon nazistene har lovt deg når de bare tenker på å redde sitt eget skinn? Har du tenkt på hvordan det går med diskresjonen når vi beslaglegger arkivene?

For det fjerde: Er du klar over at blandt alle forræderne er Judasene de mest forsiktede? Er du klar over at den som har angitt for penger er tilpøst og endelig fortaent? Tenk litt mere på det. Judaspenge er dårlig forretning.

Advarsel fra de norske hjemmestyrker.

Våpen, ammunisjon og utstyr som kastes ned fra fly, tilhører de norske hjemmestyrker. Det er gode nordmenns plikt å gjøre hva de kan for å hindre at disse våpen kommer fienden til gode. Gjør dem bort og si fra til gode nordmenn som kan ta vare på dem. Den som melder til tyskerne eller "norske" myndigheter om nedkastning av våpen, risikerer å bli trukket til ansvar etter alliert lov. De som tilfeldigvis måtte komme over hemmelige lagrer av våpen, ammunisjon eller utstyr som norske hjemmestyrker har skjult, skal holde seg unna og ikke nevne til et menneske hva de har sett.

Fra H. L.

I den senere tid har NS fylkesførere flere steder innkalt folk til møter. De er der forelagt erklæringer mot sabotasjen og bolsjevismen, og er blitt stilt overfor valget mellom å skrive under eller bli betraktet som medoverlevig, med de følger det vil få.

Det kan vi ikke finne oss i. Det er svikt mot fronten å sette opp. Det er dobbelt svikt å skrive under erklæringer til bruk for NS propaganda mot hjemmestyrker som med store offer kjemper for å hindre fienden i å transportere forsterkninger fra Norge til frontene i Tyskland.

Det er illekyldig hvilke trusler som blir brukt. Den dag de kommer i kamp linjen bøyer unna bare fienden truer, den dag har vi ingen front.

Må ikke opp frivillig. Dermed har du allerede blottet en svakhet som fienden vil vite å utnytte til hardere press. Blir du hentet med makt skal du nekte å innlate deg i diskusjon med fylkesføreren. Du kan latt komme til å si ting du vil engre eller gjøre din stilling farligere. Skriv selvsagt ikke under noen erklæring. Det er forræderi.

Den norske delegasjon på sikkerhetskonferansen i San Francisco har fått følgende sammensetning: Utenriksminister Trygve Lie, Stortingspresident C. J. Haugbo, Ambassadør E. Morgenstjerne, Direktør for Norges Bank Arnold

Ristad, Professor Jac. S. Wors-Killar og dr. Arne Grefling. Rådgivende representanter: General Staffens, Konsul Lars Christensen, Medisinaldirektør Karl Evang. Formannen i Norsk Sjømannsforbund Ingvald Haugen, Logasjonsråd Jørstad, Registen Asa Grude Skard.

Sein betraktninger.

Det er neppe riktig å gi forrige krig hele skylden for de økonomiske og psykiske problemer som trøst seg opp i 1920 og 30-årene. Vanskelighetenes røtter kunne spores langt tilbake. Alt før krigen skilte man sympotomene på et oppgjør med forrige krigens optimistiske oppfatninger og på et brudd med de politiske og økonomiske nasjonale og internasjonale forhold.

Men det militære sammenstøt forsterket tendensene og fryet andre til. Mennekeheten gikk trett ut av kroppen; de som hadde trodd at krigen var en slags fotball kamp, var blitt ribbet for en del illusjoner - det var enda ikke så farlig - men samtidig var det gått på ideell og fysisk. Mennekeheten i de krigførende landene ville nok gjerne tro på en ny og bedre verden, men endel av dem kunne det ikke. Krigen og dens rødder hadde drept livskøtet i dem. Dette gav seg mange utslag i første omgang i et hektisk myldres og fornyelsesliv, senere i et stillt nye retninger og "smer" Innen kunst, politikk, religion og livsfilosofi. Mange av disse nye skoler og læringsretninger representerte verdifulle bostreper etter å orientere seg på nytt i tilværelsen, mens andre bare var fabrikkfærse på å finne allere helst depunkter i tilværelsen, på å sette opp enkle skjemaer til å tenke og handle etter. Det fantes menneske rundt om i verden - og endog mange i mindre utbyrde demokratier - som gav avkall på å tenke selvstendig, og styrtet seg mer eller mindre blindt ut i en prøvelsdyrkelse av sin egen fysikk eller materielle goder, som lot seg selva inn i psykisk eller ytterligere nasjonalisme, som satte effektiviteten og makten opp på piedestall.

I noen grad vil verden kanskje oppleve "flukten fra vurderingen" også etter denne krigen. Iva spesielt de okkuperte landene angir er det en viktig faktor at de under besettelsen ikke har kommet diskutere fritt verdensstrømninger. Det kan ha ført til at enkelte har ventet seg av med å tenke selvstendig. Utviklingen i de hittil befrielede landene synes dog ikke å tyde på det. For det er trettende alltid å vurdere, aldri å la seg rive ned av noe uten å ha tenkt over saken. Det er ulike nye tanker å følge en ordre. En verdensdemokratier trenger ikke bare folk, adige folk, som er villige til å ofre seg; de trenger også folk som ikke vil ofre seg for noen gal ide, men som alltid bruker hodet og alltid er villige til å revidere sitt standpunkt. Vorden trenger ikke bare effektive og dyktige folk, den trenger vel så meget vilje og tolerante mennesker som går på tussar.

Hvorfor dette snakket fram og tilbake, forvansker kanskje en og annen. Vorden følger sin faste bane uten hensyn til hva vi nordmenn tenker eller ikke tenker. Historiens gang bestemmes av økonomiske og andre lover ganske uavhengig av hva Hansen eller Ulson mener.

Vi vil langt fra undervurdere f. eks. de økonomiske faktorerens betydning. På langt sikt spiller de sikkert en vesentlig rolle for verdensutviklingsgang; men når aktuelle konflikter skal løses har menneskene avgjørelsen temmelig meget i sine egne hender. "Vi får sikkert politiske eller greske tilstander her i landet, når krigen er slutt", sier enkelte mennesker. Hvorledes vet de det? Enten så de selv ha tenkt å forsøke dem, eller også så de tro at skjebnen bestemmer alt. Men det er nordmennene selv det står på. De har skjebnen i sin egen hånd.

Det er heller ikke uten betydning for verdens skjebne om nordmennene også i framtiden er så våkne at de vil gi en ny Døtjotzky fredsprison, om de viser medfølelse overfor dårlig behandlede folkslag eller minoriteter, om de skriver bøker om nye konsentrasjonsleirer som måtte dukke opp. Fra ingen synsvinkel kan det være bortkastet å sette seg inn i Bjørnsons, Wergelands, Høns og Hønsens verker og prøve å si til lyd for de av dem ideer vi neppe har tilknyttet ideer. Det er ikke betydning å ha dem med hodet eller ikke. Det er oss det står på - det er godt å vite.

Den norske kronen etter krigen.

Når Nazi-Tysklands endelige nederlag er et spørsmål ikke om år og måneder, men om uker og dager, er det naturlig at det norske folk spør seg selv: Hvordan vil det gå med den norske kronen? Vil den miste meget av sin verdi? Slik som tyskerne har hørt, ødelagt og utsøgt vårt land, er det rimelig at mange frykter følgende også for kronens vedkommende. Men lykkeligvis beror det i ikke liten grad på det norske folk selv om det enorme tyske pengeforbruk (dekket ved seddelpressens hjelp) skal få ødeleggende virkninger på vår pengeverdi eller ikke.

Hva er det som er skjedd? - Tyskerne har i disse 5 årene belastet Norge med alle utgifter til underhold av besetningsstyrkene og den stadig mer omfattende siviladministrasjon, til bygning av baraker, befestningsanlegg, flyplasser, jernbaner m.m. Pengene skaffer de ved å trekke sjekket på Norges Bank eller ved å bekvirere sedler. Gjennomsnittlig er det tatt ut omkring 200 millioner kr. om måneden slik at den tyske konto i Norges Bank nå overstiger 11 milliarder kroner. Pengene er betalt ut av Bankens etter ordre fra "finansdepartementet". Forveit står det tyske rike som skyldner for beløpet med den norske stat som garantist. I den utstrøking gjelden ikke blir betalt av Tyskland, må altså den norske stat overta den.

Den alt overveldende del av de 11 milliarder er anvendt slik at det ikke blir noe igjen av reall verdi for Norge. Ve- og jernbanebygning, kraftutbygning og fabrikkbygg, som kan komme oss til nytte, utgjør bare en liten brøkdel av det voldsomme pengeforbruk. Størstparten representerer forbruk og kapitalfortaring. De meget store lagre av mat, klær, utstyr, bensin og drivstoff og råstoffer, som vi hadde ved okkupasjonens begynnelse, er brukt opp. Norsk realkapital som skog, husdyrbestand og råstoffer er redusert. Norsk produksjon og vareeksport har tyskerne lagt beslag på og er blitt undradt det norske forbruk. Vårt folk er i disse 5 årene blitt berøvet realinntekt og realkapital i en uhyggelig grad. Man regner at ca. 25% av vår nasjonalformue pr. 9. april 1940 er blitt forlært.

Når tyskerne er ute av landet sitter vi igjen med den tyske pengeløp. På papiret er vi tilsynelatende rike. Aldri har det vært så mange penger i bankene, aldri har det vært så flust med penger i landet, og så vanskelig med arbeidskraft. Aldri har det vært så meget å kjøpe for en heller aldri så lite å kjøpe. Og det er jo vanligvis kjennetegnet på inflasjonen. Hittil er vi imidlertid spart for den inflasjon som tyskerne har lagt alt til rette for. Vi vil bli spart for den etter krigen også.

Det er nødvendig å se på de to sider i regnskapet. På den ene siden er vi det tyske pengeforbruk. De milliarder som tyskerne har tatt ut av Norges Bank er gått inn i produksjonen og omsetningen og har gjort sin utgang i det økonomiske liv. De er betalt ut til lønninger (bl.a. til de 150 000 norske arbeidere som har vært beskjeftiget direkte for tyskerne) og til entreprenører og leverandører. Derfra er de gått til kjøpmenn, grossister og bønder. Fordi det ikke har vært anledning til å fornye lagre og bruke penger til vedlikehold, utvidelser og nyanskaffelser, og fordi stadig økende vareangel og rasjonering har satt grenser for folks forbruk, har kontantene hopet seg opp. Gjeld er blitt betalt, ellers er pengene blitt sett inn i bankens som innskudd eller beholdt som sedler. Bankgelden er derved blitt redusert med ca. 1 milliard til 7 à 800 000 millioner kr., mens innskuddene er steget fra 2,9 milliarder i 1939 til over 6 milliarder og seddelbeholdningen er vokset fra 575 millioner ved utgangen av 39 til over 3 milliarder kroner, altså mer enn en 5-dobling av seddelbeholdningen. Ligningsbøkene viser at landets antatte inntekt, som før krigen lå mellom 2,5 og 3 milliarder, er steget til mellom 4 og 4,5 milliarder.

At denne velstand ikke er reell, viser imidlertid regnskapets annen del. Sedler og bankinnskudd er øket med ca. 5,5 milliarder kr. Det er betydelig mer enn vår antatte formue før forrige krig og 63% av den antatte nye i skatteåret 1939-40. Men disse milliarder er ikke et uttrykk for meget rikere vi er blitt, men for i hvilken grad vi er blitt fattigere. De er "betalingen" for våre tøtte lagre, hvis verdi minst kan anslås til et par milliarder kr., de representerer en del av de penger som ikke er kunnet anvendes til vedlikehold og fornyelse og er det vi har igjen

for utallige maskiner og all slags materiell (tenk på industrien, på jernbanene, på hus og hjem og gardsarbeid), pengene representerer videre en del av "betalingen" for bøndenes reduserte basetninger og fiskernes rekvirerte båter, for uthuggede skoger og ødelagte eiendommer, og fiskernes rekvirerte kapitalfortaring. Men endel er også oppsporing, nemlig den del av innskudd og sedler som er "spart" ved underernæring, underforbruk og senkning av levestandarden.

Man kunne vente en forrykende inflasjon som resultat av en slik utvikling. Men Statistisk Centralbyrås levekostningsindeks viser ikke større stigning enn 35% i okkupasjonstiden. Det skyldes i første rekke den pengepolittikk som har vært ført. Den har gått ut på å hindre den voldsomme kjøpekraft i å gjøre seg gjellende som etterspørsel etter varer, arbeidskraft og fast kapital. Ved rasjoneringen, priskontrollen, valuta-reguleringen, rentereguleringen og ved utbytte-, lønns- og prisstoppen - som også omfatter faste eiendommer - har man nådd dette mål. Men det har vært nødvendig å samordne pengepolitikk med finanspolitikk. Ved økning av beskatningen, særlig ved forhøyelse av omsetningsavgiften til 10%, hvoretter denne avgift innbringer ca. 40 millioner kr. pr. måned, ved opptagelse av store obligasjonslån og ved store avbetalinger fra statens side på kontoen i Norges Bank har man både nøytralisert kjøpekraft og bidratt til å legge grunnlaget for den saneringsprosessen som er nødvendig når tyskerne er ute av landet.

Hvordan blir så stillingen når vi igjen kan overta ansvaret for vår økonomi og vår pengeledelse? Vi vil stå overfor et enormt behov for mat, klær, råstoffer og maskiner. Munnene skal mates, lagrene skal fylles og produksjons- og omsetningsmaskineriet og kommunikasjonsvesenet skal settes igang - med de store nyanskaffelser det betyr. Kort sagt: vårt land skal settes i den forfatning det var 9. april 1940. Det kan ikke gjøres med ett slag. Det må gjøres stykkevis hvis inflasjonen skal undgås og kronen beholde sin verdi.

Pengepolitikkens oppgave blir den dobbelte å finansiere gjennomføringen og å hindre den unormalt store kjøpekraft - i innskudd og sedler - fra å gjøre seg gjellende slik at en inflasjonsbevegelse med pris- og lønnsstigning settes igang. Problemet med den tyske milliardkonto i Norges Bank må løses. Hittil har milliardene hopet seg "arbeidsløse" opp i bankene. Samtidig som innskuddene er øket med 3 milliarder, er som nevnt utlåntene gått ned med ca. 1 milliard; d.v.s. at 4 milliarder skulle anbringes. Størstparten er fremdeles arbeidsløse. Staten har opptatt over 2 milliarder i nye, faste lån; men mesteparten av økingen i bankenes verdipapirportefølje faller på statsvokser, som staten har tatt utstedt for å hjelpe bankene til å opprettholde rentebetalinger på de innskudd de har tatt ut - for største delen folleinnskudd (bankene er blitt nektet å sløyfe rente på folleinnskudd). Dessuten har bankene omkring 1 milliard i kasse og i Norges Bank.

Denne kjøpekraft kan ikke slippes løs. Problemet er knyttet til den tyske konto i Norges Bank. Hvordan skal den bringes ut av verden? På Jaltakonferansen ble det bestemt at tyskerne skal yte erstatning i form av leveranser. De maskiner og skip, stål, jern og kull vi måtte støtte som avbetaling vil bli overlatt til importøren, og betalingen kunne gå til avdrag på tyskernes - statens - konto i Norges Bank. Kontoen vil også kunne bringes ved salg av de industri- og kraftanlegg som tyskerne etterlater seg. Men neppe svært meget. Tyskerne har bygget for over 600 millioner, men verdien er bare en brøkdel. Og det spørs hva de ødelegger innan de forlater landet. - Situasjonen kan altså bli den at staten må overta en stor del av kontoen, som etter de siste avbetalinger antagelig utgjør ca. 6 à 7 milliarder kroner.

Man kan høre folk si: Er det så farlig med denne kontoen i Norges Bank. Kan den ikke bare strykes? Problemet er som forklart ikke så enkelt. Det er de samme milliarder som går igjen i det inflatoriske seddeløp og banktilløpshavende. Denne kjøpekraft, som motsvarer flere ganger vår detaljomsetning, må nøytraliseres i en eller annen form. En stor del av den vil melde seg i etterspørselen etter valuta. Skulle den slippes løs, vilde det gå som etter forrige krig, da pundet ble notert over 32 og dollar i 8,45. Vår eksport og skipsfart vil i den første tiden neppe klare å skaffe mer

Judaspenge er dårlig forretning.

Det viser seg desverre at det finnes enkelte svake sjeler som lar seg lokke av nazistenes pengebelønninger til å bli landsforrædere på i krigens siste minutter. For å tjene noen usle sølvpenger forråder de norske patrioter. Å, det hele går så stille og hemmelig for seg! De kommer som tyver om natten: De sier ikke så mye direkte, de gir bare enkelte små vink! Og nazistene lover full diskresjon! Og dermed tror infotene at de er trygge og kan nyte sine Judaspenge i sikkerhet for hjemmefrontens straff.

At disse Judasser er kjeltringer, det vet de selv. At de er dumme, at de gjør dårlig forretning rent egoistisk sett, er det desverre ikke alle som forstår. Vi skal prøve å forklare dem det.

For det første: Hjemmefronten har et sikkerhetsvesen som er overalt. Vi ser alt. Vi hører alt. Vi registrerer. Vi har våre folk overalt i nazistenes egne rekker. Vår klar over at det kanskje er en av våre folk du snakker med eller skriver til og som lover deg "full diskresjon", når du forsøker deg med ditt nåddingsverk. For kort tid siden ble en avskyelig Judas som ville utlevere sine vonner til fienden honnøret 6 timer etter at han hadde forsøkt seg. Vi vet hva han ville si men fienden vet det ikke.

For det annet: Har du tenkt på alle de nazistene som skjuler for oppgjørets dag og som i hemmelighet kommer til oss for å skaffe seg bedre vilkår etterpå? Tror du disse folkene tar hensyn til den "fulle diskresjon" de lover deg? Vi har nok så mange av dem på årene om dagen.

For det tredje: Har du tenkt på hvorledes det går når nazistene om kort tid sitter bak lås og lukke og norske myndigheter igjen er herre i landet? Har du tenkt på hvordan det går med den fulle diskresjon nazistene har lovt deg når de bare tenker på å reddet sitt eget skinn? Har du tenkt på hvordan det går med diskresjonen når vi beslaglegger arkivene?

For det fjerde: Er du klar over at blandt alle forræderne er Judasene de mest foraktelige? Er du klar over at den som har angitt for penger er håpløst og endelig foraktet? Tenk litt mere på det. Judaspenge er dårlig forretning.

Advarsel fra de norske hjemmestykker.

Våpen, ammunisjon og utstyr som kastes ned fra fly, tilhører de norske hjemmestykker. Det er gode nordmenns plikt å gjøre hva de kan for å hindre at disse våpen kommer fienden til gode. Gjett dem bort og si fra til gode nordmenn som kan ta vare på dem. Den som melder til tyskerne eller "norske" myndigheter om nedkastning av våpen, risikerer å bli trukket til ansvar etter alltid lov. De som tilfeldigvis måtte løse over hemmelige lagrer av våpen, ammunisjon eller utstyr som norske hjemmestykker har skjult, skal holde seg unna og ikke nevne til et menneske hva de har sett.

Fra H. L.

I den senere tid har NS fylkesførere flere steder innkalt folk til møter. De er der forelagt erklæringer mot sabotasjen og bolsjevismen, og er blitt stilt overfor valget mellom å skrive under eller bli betraktet som medansvarlig, med de følger det vil få.

Detta kan vi ikke finne oss i. Det er sviakt mot fronten å måtte opp. Det er dobbelt sviakt å skrive under erklæringer til bruk for NS propaganda mot hjemmestykker som med store offer kjemper for å hindre fienden i å transportere forsterkninger fra Norge til frontene i Tyskland.

Det er ikkegyldig hvilke trusler som blir brukt. Den dag de kommer i kamp linjen bøyer unna bare fienden truer, den dag har vi ingen front.

Mått ikke opp frivillig. Drikk har du allerede blottet om svakhet som fienden vil vite å utnytte til hardere press. Blir du hentet med makt skal du nekte å innlate deg i diskusjon med fylkesføreren. Du kan tatt komme til å si ting du vil angre eller gjøre din stilling farligere. Skriv selvsagt ikke under noen erklæring. Det er forræderti.

Den norske delegasjon på sikkerhetskonferansen i San Francisco har fått følgende sammensetning: Utenriksminister Trygve Lie, Stortingetspresident C. J. Hambro, Ambassadør E. Norgestjerne, Direktør for Norges Bank Arnold

Ristad, Professor Jac. S. Wors-Müller og dr. Arne Oreling. Rådgivende representanter: General Stoffens, Konsul Lars Christoffersen, Medisinaldirektør Karl Ewan. Formannen i Norsk Sjømannsforbund Ingvald Haugen, Legeassistent Jørstad, Magister Aar Grude Skard.

Men betraktninger.

Det er neppe riktig å gi forrige krig hele skylden for de økonomiske og psykiske problemer som trøst seg opp i 1930 og 30-årene. Vanskelighetenes røtter kunne spores langt tilbake. Allt før krigen skilte man symptomene på et oppgjør med forrige verdenskrigs optimistiske oppfatninger og på et brudd med de relativt stabile nasjonale og internasjonale forhold.

Men det militære sammentilt forsterket tendensene og fryet andre til. Menneketen gikk trett ut av kroppen; de som hadde trodd at krigen var en slags fotball kamp, var blitt ribbet for en del illusjoner - det var enda ikke så farlig - men samtidig var det gått på ideellene løs. Menneketen i de krigførende landene ville nok gjerne tro på en ny og bedre verden, men endel av dem kunne det ikke. Krigen og dens realiser hadde drept livshåpet i dem. Dette gav seg mange utslag i første omgang i et hektisk myldres og formøyseliv, senere i et utall nye retninger og "ismer" innen kunst, politikk, religion og livsfilosofi. Mange av disse nye skoler og læresetninger representerte verdifulle bestrevelser etter å orientere seg på nytt i tilværelsen, mens andre bare var fabrikkfiske forsøk på å finne sikre holddepunkter i tilværelsen, på å sette opp enkle skjemaer til å tenke og handle etter. Det fantes mennesker rundt om i verden - og endog mange i mindre utbyrde demokratier - som gav avkall på å tenke selvstendig, og styrtet seg mer eller mindre blindt ut i en primitiv dyrkelse av sin egen fysikk eller materielle goder, som lot seg selva fra i mystikk eller ytterliggende nasjonalisme, som satte effektiviteten og makten opp på piedestall.

I noen grad vil verden kanskje oppleve "flukten fra verdiførelse" også etter denne krigen. Iva spesielt de okkuperte landene angår er det en viktig faktor at de under besetningen ikke har kunnet diskutere fritt tidens strømninger. Det kan ha ført til at enkelte har vunnit seg av med å tenke selvstendig. (Utviklingen i de hittil befriele landene synes dog ikke å tyde på det). For det er trettende alltid å vurdere, aldri å la seg ri-ve ved av noe uten å ha tenkt over saken. Det er ulike mye enklere å følge en andre. En verdensdemokratier trenger ikke bare folk, rødige folk, som er villige til å ofre seg; de trenger også folk som ikke vil ofre seg for noen gal ide, men som alltid bruker hodet og alltid er villige til å revidere sitt standpunkt. Verden trenger ikke bare effektive og dyktige folk, den trenger vel så meget våkne og tolerante mennesker med god på-huelse.

Hvorfor dette snakket fram og tilbake, innvæner kanskje en og annen. Verden følger sin faste bane uten hensyn til hva vi nordmenn tenker eller ikke tenker. Historiens gang bestemmes av økonomiske og andre lover ganske uavhengig av hva Hansen eller Olsson mener.

Vi vil langt fra undervurdere f. eks. de økonomiske faktorens betydning. På langt sikt spiller de sikkert en vesentlig rolle for verdensutviklingsgang; men når aktuelle konflikter skal løses er menneskene av-gjørelsen temmelig meget i sine egne hender. "Vi får sikkert britiske eller greske tilstander her i landet, når krigen er slutt", sier enkelte mennesker. Hvorledes vet de det? Enten at de selv har tenkt å forårsake dem, eller også at de tro at skjebnen bestemmer alt. Men det er nordmenn selv det står på. De har skjebnen i sin egen hånd.

Det er heller ikke uten betydning for verdens skjebne om nordmennene også i fremtiden er så våkne at de vil gi en ny Grotzky fredspris, om de viser medfølelse overfor dårlig behandlede folkslag eller minoriteter, om de skriver bøker om nye konsentrasjonsleirer som måtte dukke opp. Fra ingen synsvinkel kan det være bortkastet å sette seg inn i Bjørnsons, Bergelands, Ibens og Hansons verker og prøve å stå til lyd for de av dems ideer vi mener har brukkraft idag. Det er ikke betydningsløst og du hører med hodet eller ikke. Det er oss det står på - det er godt å vite.

Den norske kronen etter krigen.

Nå når Nazi-Tysklands endelige nederlag er et spørsmål ikke om år og måneder, men om uker og dager, er det naturlig at det norske folk spør seg selv: Hvordan vil det gå med den norske kronen? Vil den miste meget av sin verdi? Slik som tyskerne har herjet, ødelagt og utsuget vårt land, er det rimelig at mange frykter følgene også for kronens vedkommende. Men lykkeligvis beror det i ikke liten grad på det norske folk selv om det enorme tyske pengeforbruk (dekket ved seddelpressens hjelp) skal få ødeleggende virkninger på vår pengeverdi eller ikke.

Hva er det som er skjedd? - Tyskerne har i disse 5 årene belastet Norge med alle utgifter til underhold av besetningsstyrkene og den stadig mer omfattende siviladministrasjon, til bygning av barakker, befestningsanlegg, flyplasser, jernbaner m.m. Pengene skaffer de ved å trekke sjekket på Norges Bank eller ved å heve flere sedler. Gjennomsnittlig er det tatt ut omkring 200 millioner kr. om måneden slik at den tyske konto i Norges Bank nå overstiger 11 milliarder kroner. Pengene er betalt ut av Bankens etter ordre fra "finansdepartementet". Forvillt står det tyske rike som skyldner for beløpet med den norske stat som garantist. I den utstrækning gjelden ikke blir betalt av Tyskland, må altså den norske stat overta den.

Den alt overveldende del av de 11 milliarder er anvendt slik at det ikke blir noe igjen av reall verdi for Norge. Veil- og jernbanebygning, kraftutbygning og fabrikkanlegg, som kan komme oss til nytte, utgjør bare en liten brøkdel av det voldsomme pengeforbruk. Størparten representerer forbruk og kapitalfortæring. De meget store lagre av mat, klær, utstyr, bensol og drivstoff og råstoffer, som vi hadde ved okkupasjonens begynnelse, er brukt opp. Norsk realkapital som skog, husdyrbestand og råstoffer er redusert. Norsk produksjon og vareeksport har tyskerne lagt beslag på og er blitt undradd det norske forbruk. Vårt folk er i disse 5 årene blitt berøvet realinntekt og realkapital i en uhyggelig grad. Man regner at ca. 25% av vår nasjonalformue pr. 9. april 1940 er blitt fortært.

Hvis tyskerne er ute av landet sitter vi igjen med den tyske pengeslump. På papiret er vi tilsynelatende rike. Aldri har det vært så mange penger i bankene, aldri har det vært så flust med penger i landet, og så vanskelig med arbeidskraft. Aldri har det vært så meget å kjøpe for men heller aldri så lite å kjøpe. Og det er jo vanligvis kjennetegnet på inflasjonen. Hittil er vi heldigvis spart for den inflasjon som tyskerne har lagt alt til rette for. Vi vil bli spart for den etter krigen også.

Det er nødvendig å se på de to sider i regnskapet. På den ene siden er vi det tyske pengeforbruk. De milliarder som tyskerne har tatt ut av Norges Bank er gått inn i produksjonen og omsetningen og har gjort sin utgang i det økonomiske liv. De er betalt ut til lønninger (bl.a. til de 150 000 norske arbeidere som har vært beskjeftiget direkte for tyskerne) og til entreprenører og leverandører. Derfra er de gått til kjøpenn, maskiner og bønder. Fordi det ikke har vært anledning til å formye lagre og bruke penger til vedlikehold, utvidelser og nyanskaffelser, og fordi er stadig økende varemengde og rasjonering har satt grenser for folks forbruk, har kontantene hopet seg opp. Gjeld er blitt betalt, ellers er pengene blitt satt inn i bankene som innskudd eller beholdt som sedler. Bankelden er derved blitt redusert med ca. 1 milliard til 7 a 800 000 millioner kr., mens innskuddene er steget fra 2,9 milliarder i 1939 til over 6 milliarder og seddelomløpet er vokset fra 575 millioner ved utgangen av 39 til over 3 milliarder kroner, altså mer enn en 5-dobling av seddelmen-ten. Ligningsbøkene viser at landets antatte inntekt, som før krigen la til 2,5 og 3 milliarder, er steget til mellom 4 og 4,5 milliarder.

At denne velstand ikke er reell, viser ialdertid regnskapets annen- de. Sedler og bankinnskudd er øket med ca. 5,5 milliarder kr. Det er be- delig mer enn vår antatte formue før forrige krig og 63% av den antatte reelle i skatteåret 1939-40. Men disse milliarder er ikke et uttrykk for et meget rikere vi er blitt, men for i hvilken grad vi er blitt fattige. De er "betalingen" for våre tømt lagre, hvis verdi minst kan anslås til et par milliarder kr., de representerer en del av de penger som ikke er kunnet anvendes til vedlikehold og formyelse og er det vi har igjen

for utslitte maskiner og all slags materielle (tenk på industrien, på jern- benene, på hus og hjem og gartnerier), pengene representerer videre en del av "betalingen" for bøndenes reduserte besetninger og fiskernes rekvirerte båter, for utthuggete skoger og ødelagte eiendommer. Allt dette er direkte kapitalfortæring. Men endel er også oppsporing, nemlig den del av innskudd og sedler som er "spart" ved underernæring, underforbruk og senkning av levestandarden.

Man kunne vente en forrykende inflasjon som resultat av en slik utvik- ling. Men Statistisk Centralbyrås levekostningsindeks viser ikke større stigning enn 35% i okkupasjons tiden. Det skyldes i første rekke den pengepolitikk som har vært ført. Den har gått ut på å hindre den voldsomme kjøpekraft i å gjøre seg gjellende som etterspørsel etter varer, arbeids- kraft og fast kapital. Ved rasjoneringen, priskontrollen, valutaregulering- en, rentereguleringen og ved utbytte-, lønns- og prisstoppen - som også omfatter faste eiendommer - har man nådd dette mål. Men det har vært nød- vendig å samordne pengepolitikken med finanspolitikken. Ved økning av be- skatningen, særlig ved forhøyelse av omsetningsavgiften til 10%, hvoretter denne avgift innbringer ca. 40 millioner kr. pr. måned, ved optagelse av store obligasjonslån og ved store avbetalinger fra statens side på kontoen i Norges Bank har man både nøytralisert kjøpekraft og bidratt til å legge grunnlaget for den saneringsprosessen som er nødvendig når tyskerne er ute av landet.

Hvordan blir så stillingen når vi igjen kan overta ansvaret for vår ø- konomi og vår pengeløsdelse? Vi vil stå overfor et enormt behov for mat, klær, råstoffer og maskiner. Munnene skal mettes, lagrene skal fylles og produksjons- og omsetningsmaskineriet og kommunikasjonsvesenet skal settes igang - med de store nyanskaffelser det betyr. Kort sagt: vårt land skal settes i den forfatning det var 9. april 1940. Det kan ikke gjøres med ett slag. Det må gjøres stykkevis hvis inflasjonen skal undgås og kronen be- holde sin verdi.

Pengepolitikken oppgave blir den dobbelte å finansiere gjenreisningen og å hindre den unormalt store kjøpekraft - i innskudd og sedler - fra å gjøre seg gjellende slik at en inflasjonsbevegelse med pris- og lønnsstigning settes igang. Problemet med den tyske milliardkonto i Norges Bank må løses. Hittil har milliardene hopet seg "arbeidsløse" opp i bankene. Sam- tidig som innskuddene er øket med 3 milliarder, er som nevnt utlånene gått ned med ca. 1 milliard; d.v.s. at 4 milliarder skulle anbringes. Størparten er fremdeles arbeidsløse. Staten har optatt over 2 milliarder i nye, faste lån; men størparten av økningen i bankenes verdipapirportefølje faller på statsveksler, som staten har måttet utstede for å hjelpe bankene til å opprettholde rentebetalinger på de innskudd de har mottatt - for største- delen folioinnskudd (bankene er blitt nødt å sløyfe rente på folioin- skudd). Dessuten har bankene omkring 1 milliard i kasse og i Norges Bank.

Denne kjøpekraft kan ikke slippes løs. Problemet er knyttet til den tyske konto i Norges Bank. Hvordan skal den bringes ut av verden? På Jal- takonferansen ble det bestemt at tyskerne skal yte erstatning i form av le- veranser. De maskiner og skp, stål, jern og kull vi måtte støtte som av- betaling vil bli overlatt til importøren, og betalingen kunne gå til av- drag på tyskernes - statens - konto i Norges Bank. Kontoen vil også kunne bringes ved salg av de industri- og kraftanlegg som tyskerne etterlater seg. Men neppe svært meget. Tyskerne har bygget for over 600 millioner, men verdien er bare en brøkdel. Og det spørres hva de ødelegger innad for forlater landet. - Situasjonen kan altså bli den at staten må overta en stor del av kontoen, som etter de siste avbetalinger antagelig utgjør ca. 6 a 7 milli- arder kroner.

Man kan høre folk si: Er det så farlig med denne kontoen i Norges Bank. Kan den ikke bare strykes? Problemet er som forklart ikke så enkelt. Det er de samme milliarder som går igjen i det inflatoriske seddelomløp og bank- tlligodehavende. Denne kjøpekraft, som motsvarer flere ganger vår detalj- omsetning, må nøytraliseres i en eller annen form. En stor del av den vil melde seg i etterspørselen etter valuta. Skulle den slippes løs, vilde det gå som etter forrige krig, da pundet ble notert over 32 og dollar i 8,45. Vår eksport og skipsfart vil i den første tiden neppe klare å skaffe mer

enn 1/2 av den valuta vi kunne disponere for krigen. Heldigvis er det opp samlet et stort beløp av frakttinntekter, og vi har flåtens assurancesum til gjenreisning av denne; men det vil bli nødvendig med lån i utlandet i den første tid til flere hundre millioner kr. Salget av disse til våre importører vil trekke sedler fra til Norges Bank og redusere om løpet. Men det vil ikke strekke til. Det blir nødvendig å fortsette den politikk som er praktisert i de forløpne 5 år med rasjonering, valutakontroll og prisregulering. Det må dessuten legges ut nye store lån for å binde kjøpekraften. Kan det skje frivillig er det best. Går det ikke frivillig må vi finne oss i det belgiske system med ombytning av sedler og sperring av en viss del av sedler og innskudd. (Møtet taler for at det under enhver omstendighet vil bli nødvendig med ombytning av sedlene for å trekke skummelt erhvervede penger fram i lysset). Videre blir det behov for visse engangsskatter beregnet på å trekke inn krigs- og syrtabørsfortjenester.

Likevel vil staten stå med en sterkt øket gjeld. Den var før besettelsen 1450 millioner, etter 9. april er det lånt 2150 millioner. Berfll kommer ytterligere ca. 2,5 milliarder i veksel, hvis utbringende dog står sperret i Norges Bank. Statens rentbyrde som er forsinket betydelig ved rentefallet, vil likevel flerdobles, og med de store, nye krav som stilles til staten, vil det bli trøgt på budsjettet. Situasjonen krever derfor et relativt høyt nominelt inntektsnivå. Statsinntektene har under besettelsen ligget omkring 1200 millioner eller det dobbelte av før krigen. Også etterkrigstiden vil kreve store statsinntekter. Vi kommer her tilbake til kronens verdi. Vi skulle tro at målet blir å stabilisere noenlunde det prisnivå vi har. Det skulle tillate en punkkurs av 20 og en dollarkurs av 5 med det nevnte forhold mellom disse valutaer. Men det er også dem som holder det for sannsynlig at Norge vil følge Nederland og Belgia; i tilfelle får vi en punkkurs av ca. 24 og en dollarkurs av ca. 6. Det ville gi eksport og skipsfart en ekstra stimulans, og det ville svare til hensikten å etablere et forholdsvis høyt prisnivå; personlig ansår vi en punkkurs av 20 for ikke sannsynlig. Forholdet er jo det at selvom vi er ille stedd, er de adde land, krigførende som okkuperte, i samme båt som oss m.h.t. statsforpliktelser. Problemet med vårt uforholdsmessig høye seddelomløp lar seg løse teknisk vei.

Hvordan blir det med kronen? Vil den miste meget av sin verdi? - Sævidt vi kan skjønne, er det ingen grunn til å være urolig. Det er ingen grunn til å "flykte fra kronen" ved å kjøpe ting eller verdier man av andre grunner ikke har bruk for. Det tror vi vil bli en dårlig forretning, og det kan vanskelig gjøre saneringsprosessen.

Sjefen for forsynings- og gjenreisningsdepartementet, Anders Frøhagen talte over London Radio 3. mars. Han var nattopp kommet tilbake etter en reise i det fri Finnmark. Han staffestet det som er sagt av alle som har sett ødelagelsene: verre kunne det ikke vært.

Han sa at forsyningene er kommet i godt gjenge. Ennå gikk man ut fra de rasjoner som ble delt ut for frigjøringen, men de skulle bli øket med det første. Distribusjonen foregikk gjennom de lokale handlende under tilsyn av rasjoneringsmyndighetene. Utten hensyn til om varene kostet mer enn før frigjøringen, var utsalgsprisene satt til hva de var under okkupasjonen. For de mange som ikke hadde noe å betale med, sørget staten for kreditt, så enhver i det frigjorte Finnmark er sikret de varer som etter rasjoneringsreguleringen tilkommer ham.

Boligsjorsmålet er fortvilet. Man prøvde nå å få reparert det som var mulig å få gjort istand. Det var sendt verktøy, spiker m.v. fra England. Så snart ishavsveien ble farbar ville man få bygningsplater og annet trevirke fra Finland. Man underhandlet også om treleveransen fra Russland. Fra England hadde man fått oven og sagstyr til å nytte ut det trevirket som var på stedet. Videre skulle man fra England få flytende verksteder, som bl.a. skulle brukes til å sette i stand de båtene som var ødelagt.

Krigsskadetrygden skal erstatte de ødelagte hus, men vilkåret for å få utbetalt erstatning er at Trygden godkjenner de nye hus. I den første tid kan det bare bli tale om midlertidige hus. Det er oppnevnt en reguleringsnevnd som skal påse at de nye boliger fyller de krav man må stille til hus

i denne landsdel. Nevnden skal ledes av en reguleringsarkitekt.

M.h.t. arbeidsmarkedet uttalte statsråden at det var oppnevnt en kesarbeidsnevnd, som skulle fordele arbeidskraften og bestemme hvilke arbeider som skulle utføres, hvilke industriinntak settes igang osv. Arbeidet med å sette istand veier, telefonlinjer og lysnett var i gang skulle forsøres så snart vinteren var over. Kraftverket som skaffet lys til Varangerhalvøya var ødelagt, men man arbeidet med planene om nyind. Det samme gjaldt fyrvesohet som var totalt ødelagt. Havnevesenet var all arbeid, og alt ville bli gjort for å få den livsviktige fiskerindring i sving igjen fortst mulig.

"... Dessuten minelegging i fiendtlige farvann".

Disse enkle ord som vi ofte finner tilslutt i RAFs kommunikasjons- og dag over omfattende operasjoner. Arbeidets art medfører en nødvendig kretses som gjør at mineleggingene trer i bakgrunnen for de store bombang mot kontinentet. Mineringen av fiendens farvann blir lett ansett som rutearbeid og resultatene er sjelden løyefallende for det store publikum. Men denne delen av RAFs innsats er av stor betydning for krigføringen og mineleggingen fra fly skjer i full koordinasjon med de øvrige allierte rasjoner. Sjøminer lagt ut fra fly er et tungt og effektivt våpen, med hvilket man kan ramme fienden i farvann hvor det er mulig eller vanskelig å ramme ham på annen måte.

RAF's minelegging foretas av Bomber Command og den første minelegging fant sted 13. april 1940, da noen få Handen-fly ta minner i Østersjøen. Allt fra begynnelsen fulgte britene den fremgangsriktige metoden å konsentrere mine over forholdsvis små sjøstrekninger. I løpet av 1941 ble minelegging utvidet til nordlige farvann, langs Norges kyst hvor tyskeres sjøverte forbindelser var av stor betydning. Da "Gneisenau" og "Scharnhorst" i 1941 snek seg gjennom Kanalen, hindret tett ta direkte angrep mot fartøylene, men RAF oppnådde å skade ett av dem ved minner lagt ut ved de Frisiske øyer i 1943, da Air Chief Marshall Harris, sjefen for Bomber Command, personlig overtok ledelsen av mineleggingen, ble det lagt ut ca. 350 minner på en måned. Men øket etterhvert tallet til over 1000 minner pr. måned. Fra Østersjøen til Girondeunningen og langs hele Norges kyst ble tyskerne tvunget til å foreta kostbare og krevende (både i menneskap og materiell) motforholdsregler. Minefelling ble en av den tyske marines hovedoppgaver i Kanalen ta tyskerne ut flak-skip for å beskytte de lavflygende britiske mineleggere. Dette ledet til at engelskmennene utviklet en ny taktikk med minelegging fra store høyder. Samtidig ble minenes konstruksjon og virkningen stadig endret, for å vanskeliggjøre deres uskadeliggjørelse. Ved siden av de magnetiske minner tok RAF i bruk akustiske minner som påvirket av lyd fra propellerslag og også kombinasjoner av disse to typer.

Mineleggingen har vært et effektivt forsvarsvåpen under de alliertes store landgangsoperasjoner. Våren 1944 ble en rekke kompliserte minelegging operasjoner utført i Kanalen for å sperre demne og hindre den tyske marine bevegelse i disse farvann under invasjonene. Dette lyktes så og si totalt 22. mars 1944. 12 RAF 250 minner i Kielkanalen og stoppet denne viktige transportåre i lange tider. Britiske mineleggere sperret Donau-trafikken i flere måneder sommeren og høsten 1944. Her oppstod kans da senkede prammer og skip blokkerte loden. Den britiske minelegging av Østfjorden begynte i 1941 og har senere øket jævnt. Særlig etterat tyskerne begynte å evakuere tropper og materiell over havnene i Østfjorden har mineleggingen tatt til. Vi er nå vant til besøkene av de store 4-motors Lancastermaskinene. De tar med en last på 7-8 minner hver som kastes ut i fallskjerm. Minene er 2,75 m. lange med en diameter på ca. 60 cm. Vekten er 750 kg, hvorav 400 kg. er sprengstoff. Som kjent har det hendt under minelegging av det Indre fjordbasseng at enkelte minner av vinden er drevet inn over byen. Heldigvis er minene konstruert slik at de normalt ikke springer uten at de kommer i vann, men de kan også eksplodere på land, dersom tennanordningen skades på en bestemt måte. (Det er derfor all grunn til å gå i tilfluktsrum under minelegging.). - Britenes hovedhensikt med mineleggingen er å forsinke og desorganisere de tyske transportene. De har sin hensikt. Inntil 1945 er 700 tyske fartøyer med en samlet tonnasje på 700.000 tonn senket eller skadet. De vi har selv sett at Østfjorden er blank i mange dogn etter at RAF-besøk

Nr. 14 (2. årg.)

9. april 1945.

Så har vi da opplevet vår femte 9. april under tyskernes jernhæl. Det hadde vi i 1940 ikke trodd at vi skulle kunne greie oss igjennom, om enn ikke så meget av frykt for den materielle tilintetgjørelse av vårt land og den ermringsmessige undergravning av vårt folks motstandskraft, så simpel ten av følelsen av det absolutt uutholdelige i at vi i så mange år skulde leve med kniven på strupen under terroren fra et folk som framfor alt utmerket seg ved sin moralske mindreværdighet. - Vi har hver 9. april håpet at det var den siste under tysk okkupasjon, denne gang vet vi at det er den siste. Tyskland vil om ikke lenge være fullstendig besatt av våre allierte stormakters tropper, og så kommer vår tid. Vi vet hva vi har gått igjennom i disse lange, smertefulle år, men hva vi enn skal oppleve fra tyskeres side, før vi har fått dem ut av landet, det vet vi ikke. Det er for det første ikke tvil om at tyskerne har planer om omfattende ødeleggelser av livsviktige norske verdier, som elektrisitetsverk og vår fiskeriflåte, før de trekker seg ut. Finnmarken gir oss et klart bilde av hvorledes tyskerne har tenkt seg at landskapene bør se ut etter en tilbaketrekning. Dessuten virker det som om den tyske ledelse er fast besluttet på at tyskerne skal slåss til siste mann hvor de enn befinner seg. Kampen kommer snart ikke til å gjelde selve Tyskland, men forsvarer av de tyske krigsforbrytere, og Norge er etter alt å dømme et av de steder som den tyske ledelse har sett seg ut til sitt forsvar. General Eisenhower sendte for kort tid siden en melding til president Roosevelt hvor han påpeker at de tyske styrker fortsetter kamphandlingene i de områder hvor de greier å klare seg fast, selvom frontlinjen er rykket langt forbi dem. Han tar som eksempel de tyske stillinger ved den franske vestkyst og regner med at Danmark og Norge vil bli tilnærmede tyske motstandssentra. En dag vil de allierte stormakter erklære krigen for avsluttet og behandle alle tyskere som fortsetter krigshandlingene som franttrøyer. Under slike forhold er det en sjanse for at tyskerne foretrekker å strække våpen i Norge, i hvert fall dersom overmakten er tilstrekkelig stor. Det ser ut til at Sverige kommer mer og mer i brannpunktet når det gjelder vår befrielse. Vi trenger i en slik situasjon tyngden av det svenske militærvesen, foruten fri gjennomfart for allierte stridskrefter samt baser for disse flyvåpen. Det er ikke rimelig at vestmaktene skulle risikere noen landsetting på vår vestkyst så lenge det er mulig å nå Norge gjennom Sverige, etterat Danmark er blitt befridd. Hvordan den militære situasjon enn utvikler seg i tida framover for vårt land, så må vi dog regne med at vi har en prøvelsens tid i vente, kanskje den hardeste under krigen. Nu vil det kreves disiplin og offervilje til det ytterste av oss, men så er det også Norges endelige frigjørelse det dreier seg om.

Kong Håkon har sendt en hilsen hjem i anledning den 9. april hvor han særlig minnes dem som under krigen har gitt sitt liv for vår felles sak. Han appellerte til oss om å stå sammen under gjenoppbyggingen av Norge, så resultatet ble de falnes ofre verdig. Det er naturlig for oss at 9. april er de falnes dag. Det er en sorgens dag for vårt folk samtidig som dagen har en appell til oss om innsats for frihet og rettferdighet. Allerede før 9. april 1940 begynte tyskerne sitt bakholdsangrep på nordmennene. De torpederte norske fartøyer og ikke mindre enn 377 norske sjøfolk mistet livet på denne måten i tida mellom 3. sept. 39 og 9. april 40. Under krigen i Norge gav 1400 nordmenn sitt liv under forsaret. Deriblant er også sivil- og mennesker som ble skutt uten den ringeste anledning til å forsvare seg. 25 000 norske sjømann befant seg utenfor norsk farvann 9. april 40. Av disse menn i handelsflåten er etterhvert 3000 falt. De fleste av dem falt under slaget ca Atlanterhavet, andre under anstrengelsene på å bringe forsyninger fram til våre allierte styrker i Russland, mens etter andre omkom under frekton av olje fra langstiftene i Sydhavet. Vår handelsflåtes menn

K R O N I K K E N

12. april 1945.

har også vært med i første linje under de mange og dristige landganger i Afrika, Italia, Normandie osv. De var alltid blant de første som nådde fram til landgangsstedene. Den norske krigsmarine har 7500 mann under våpen, og de har hatt tap på til sammen 600 mann. Også innen krigsmarinen var tapene størst den første tida. Vårt flyvåpen, som likesom handelsflåten og krigsmarine, har hevdet seg blant de beste, har hatt tap på mellom 200 og 300 flygere. De norske landtropper har i stor utstrekning måttet vente i disse årene for å delta i Norges frigjøring. Allikevel taler 16 trekors på Svalbard, 4 i Normandie og 8 på Malchoron sitt tydelige sprog om deres iver etter å komme med. Norske commandostyrker har ofte vært i land på Vestkysten, og idag behersker norske styrker de befridde områder i nord.

Den norske hjemmefronten har ifølge tyske opplysninger hatt 324 døde, men i virkeligheten har tyskerne tatt livet av mange flere, kanskje dobbelt så mange. Blant tapene som hjemmefronten har hatt i sin nærmest forsvarslose kamp mot tyskerne må også regnes alle de tusen tapre nordmenn som sitter i konsentrasjonsleirer. Våre beste folk her hjemme var kanskje de første i kampen, og de er i stor utstrekning ikke lenger i våre rekker. De er falt, flyktet eller sitter i konsentrasjonsleirer. De var pionerer i vår friløstskamp og skapte for en stor del den front som nå utgjøres av hele folket. Det norske folks tap under krigen hittil er visstnok under 10 000 mann, og i forhold til hele folkemengden er det ikke så meget som våre allierte stormakter har tapt. Men i Norge hvor befolkningen er så liten at "hver fallen er bror og vann" kan man ikke telle i tall, men i mennesker.

Mens vi minnes våre egne falne den 9. april, vil vi også ta med de falne danske patrioter. I deres tapre kamp mot tyskerne gav de sine liv for den samme sak som de norske patrioter idet de foruten å slåss for sitt eget folks frie liv også har grepet effektivt inn i den alminnelige militære front under slaget om kommunikasjonene i nord. Danmark gir sannsynligvis sin befrielse i møte for Norge, men deres befrielse vil føles for oss som en del av vår egen. For det er sterke bånd som idag strekker seg over Skagerrak.

Nordmenn, tiden er snart inne for vårt land! Vår front har fått mange str, og kampen kan bli hard på slutten. Men vi har flere med oss mellom rekene enn vi kan se.

UKEN SOM GIKK (5. - 11. april)

Uken er Montgomerys. Gjennom en rekke briljante operasjoner på nordavsnittet er han i ferd med å avskjære hele den nordvestlige kvadrant av festningen Tyskland, og vil dermed oppnå en rekke meget betydningsfulle strategiske mål: 1) å avskjære de tyske styrker i Nederland, anslagsvis 100 000 mann, 2) gjennomføre en forholdsvis rask befrielse av Nederland, som vel i øyeblikket trenger det mer enn noe annet besatt område, 3) sette Haag-kysten definitivt ut av spillet som basis for V-åknene mot England, 4) avskjære tyskerne adgang til en rekke av de viktigste flåtehavner på Nordsjøkysten (Eiden, Wilhelmshafen, Cuxhafen m.v.), foruten at Bremen og i neste omgang Hamburg settes ut av spillet både som havnebyer (viktige bl.a. for forbindelsen med Danmark og Norge) og som sentrer for tysk industri, ikke minst ubåtverfter.

Den første lås bak de tyske styrker i Nederland synes alt å ha snekket i, idet forbindelsen mellom Vestholland og Tyskland er brutt, eller iallfall på det nærmeste brutt, gjennom den kanadiske 1. armés offensiv fra Arnhem-avsnittet mot Zuidersjøen og ved luftlandsetninger i området øst for sjøen. Zutphen og Deventer er tatt, og kanadierne har fått kontakt med de flybårne tropper leger nord. Det kjempes i øyeblikket i Meppel-distriktet og den viktige retrett-jernbane for tyskerne mellom Zwolle og Groningen er brutt.

Montgomerys neste stot ut mot sjøen har fulgt elva Ems nordover, og de britiske styrker er her trøgt fram til et punkt bare 35 km fra Eiden som

ligger helt ute ved kysten. Den 3. støtkile går mot Wesermunningen og Bremen, og de mest framskutte panserspisser av 2. britiske arme står 8 km fra byen, sørøst for denne. Byen Verden, som også ligger ved Weser, noe lenger sørøst, er tatt.

Omgående bevegelse mot Hamburg? I tillegg til disse 3 stot ut mot kysten synes man også å kunne skimte konturene av en ny og enda årgjerrigere operasjon. Sør for Verden er de britiske styrker nemlig gått over Weser på en rekke steder, bl.a. ved det erobrede Minden, og stått videre østover. Hannover, som er et overordentlig viktig knutepunkt for hele Nordvest-Tysklands trafikknett og en betydningsfull industriby (med bl.a. 2/3 av den tyske bilfremproduksjon), ble meldt erobret den 11. april; byen var forøvrig alt da nærmest i hendene på de utenlandske arbeidere og allierte krigsfanger, et tydelig tegn på en økende oppløsning i landet.

I dette avsnitt, hvor også styrker fra den amerikanske 1. og 15. armé opprører, har så en kolonne rykket videre øst over og står bare 8 km fra byen Braunschweig, mens en annen rykker nordover langs jernbanen til Hamburg og allerede nærmer seg Celle. Disse styrker har forlengst latt elva Leine bak seg, og når de har forsert Aller, som flyter forbi Celle, vil de uten å støte på noen naturhindringer kunne rykke fram over den flate Lüneburger-heide, som egner seg ypperlig for mekaniserte styrkers operasjoner, og dels rette en trussel direkte mot Hamburg og Elbeninjen, dels støte fram nord-nordvestover og bl.a. omfatte Bremen fra øst. De formentlige tyske planer om å yte motstand for alvor foran Bremen og Wesermunningen vil dermed måtte avskrives, og Tysklands nest største by og største havn vil være direkte i faresonen.

Mot Magdeburg og Leipzig. Lenger sør har amerikanerne på det nærmeste utflankert byen Braunschweig og rykket inn i Goslar som ligger i den nordlige utkant av Harz. Sør for fjellene har de etter erobringen av Göttingen også rykket videre østover og har nådd Nordhausen, en by som ligger nesten 100 km øst-nordøst for Kassel. Dette vil si at Weserlinjen alt er totalt gjennombrutt, at amerikanerne står på terskelen til Sachsen og at de over slettelandet her rykker faretruende nær den store by Magdeburg og Elbeninjen. (Etter de seneste svenske meldinger er Elben nådd s. for Magdeburg)

Lenger sør er Mühlhausen tatt og passert, og i det innesluttede Eisenaach har 3. amerikanske arme neckjempet de siste motstandsreder, har erobret Gotha (med den tyske riksbanks gull- og valuta-reserve gjemt i en saltgrube) og på det nærmeste innesluttede Erfurt. Sør for Thüringer Wald har andre styrker tatt Schmalkalden og Meiningen, og rykket fram til Koburg, bare 80 km fra den tsjekkoslaviske grense. Her støter 3. armé opp til 7. amerikanske armés avsnitt; den nærmer seg Schweinfurt ved Main (med de berømte kulagerfabrikkene, som det allierte flyvåpen ifjor satte så meget inn på å bombe ut av verden), og står bare 25 km fra Bamberg. Den franske 1. armé står 15 km fra Stuttgart.

Dette vil si at de amerikanske armeer alt retter en farlig trussel mot det saksiske industriområde med byer som Leipzig, Chemnitz og (i neste omgang) Dresden, og at faren for en kløving av Tyskland i en nordlig og en sørlig sektor vokser betydelig for hver dag som går. Amerikanerne står nå ikke mer enn dobbelt så langt fra Dresden som russerne ved Neisse, og ved en samordnet offensiv fra øst og vest, som man må forutsa, vil kløvingen meget snart kunne være en kjønnsjerning, med avgjørende følger for de tyske planer om å trekke seg tilbake med hovedstyrkene til fjellene i sør og forsøke å gjøre den siste stand der.

Likvideringen av Ruhrflommen går jevnt og sikkert framover. Perifere tyske støttepunkter som Hamm og Soest er tatt, og Duisburg, Oberhausen, Gelsenkirchen, Dortmund og Essen er besatt; ved Kruppverkene i denne siste by vedde all virksomhet ligger nede etter det ødeliggende siste flyangrep i midten av mars. På 2 dager er det tatt 36 000 mann til fange i Ruhr-området av en samlet anslått styrke på 100 000; det tyder ikke på at det her vil bli ført noe hårdnakket "pinnsinstilling"-forsvar av samme art som f. eks. i Königsberg og Breslau på østfronten. Moralene er ikke lenger hva den var i den tyske armé; i løpet av de to første uker etter overgangen over Rhinen ble det tatt 351 000 fanger. Siden invasjonen, som ennå ikke ligger

mer enn 10 måneder tilbake i tiden, er det tatt over 1 300 000 fanger i vest, og man regner at det for tiden blir satt ut av spillet 37 000 mann tyske tropper daglig som fanger, falne og sårede. Slik vil det ikke kunne fortsette lenge. I virkeligheten er den tyske här alt ubehjelpelig slått vest. Den videre allierte framrykning er langt mer et spørsmål om å organisere transporten av egne forband og forsyninger enn om å kjempe.

De russiske fløyene. Ved Oder-Neisse-fronten er russerne fremdeles passivt; men man kan sikkert regne med at den siste, avgjørende offensiv er meget nær forestående. Oppbyggingen av etappene har tatt lang tid, og store styrker fra nordflanken er først i den siste tid blitt frigjort, etter Danzig, Gdynia og Königsbergs fall. At russerne vil være med om siste runde, kan man ånse som gitt. De vil sikkert ikke forsitte sin sjanse til å komme fram til Berlin.

I mellomtiden fortsetter operasjonene på fløyene med betydelige resultater. Den 9. april kapitulerte restene av garnisonen i Königsberg, ca. 30 000 mann med kommandanten general Lersch, i spissen. Det betegner avslutningen på en langvarig og forbitret kamp som har kostet tyskerne et par hundre tusen mann av elitestyrkene, og det betyr at den tyske ledelse definitivt må skrinlegge de storstilte planer om et angrep fra Ostpreussen, Pommern mot den lange, utsatte russiske nordflanke. Blant byttet i Königsberg var 2000 kanoner, 6500 biler og 800 lokomotiver!

Ikke mindre betydningsfulle er operasjonene på sørlfløyen, hvor Tolbuchin og Malinowski etter Bretislavas fall den 5. april rettet et lynsnart dobbeltstøt mot Wien. Den østerrikske hovedstad, som er en stor industriby og har en viktig strategisk beliggenhet som sperrestilling i Donaudalen, er helt omringet, og 9/10 av den befinner seg nå på russernes hender, til tross for at kommandanten, SS-generalen Sepp Dietrich, en av Hitlers mest trofaste, ga ordre til at den skulle forsvares til siste mann, og til tross for at russerne for å skåne de mange vakre gamle bygninger vesentlig har kjempet seg vei gjennom gatene med lette automatvåpen og har avstått fra bruken av artilleri. - Nord for Bretislava rykker andre av Malinowskis styrker nordover mot Brno (Brünn) og vest for Wien videre gjennom Donaudalen i retning av Linz, mens styrker fra Tolbuchins armégruppe presser seg sørover gjennom Semmering-skaret mot Graz.

På Italia-fronten, hvor det bare har vært lokal virksomhet i vinter, er det satt inn en åpenlyse større offensiv på den østlige sektor, fra Bologna-avsnittet til Adriaterhavet. Hvis man klarer å bryte gjennom (til tross for at fronten helt siden invasjonen har vært meget stemoderlig behandlet av den allierte overledelse), vil det sammen med det russiske støt i Østerrike mot Steiermark og Kärnten og den økte virksomhet i Jugoslavia (hvor Sarajevo ble stormet den 6. april) kunne bringe i fare de ganske store tyske styrker (10 divisjoner?) som ennå befinner seg i Bosnia, Kroatia, Slavonia og Slovenia, formentlig som en framskutt flankedekning for den sørtyske Alpofnstning. De må all' generes betydelig av at deres jernbane Wien-Graz-Zagreb er avskåret.

Det fjerne Østen. Kampene på Okinawa i Ryūkyū-gruppen fortsetter. Den japanske motstand er noe sterkere, men amerikanerne går fram, og har også gått i land på en annen øy i gruppen, 16 km fra Okinawa. Ved et sjø- og luftslag 7.-8. april ble Japanernes største slagskip, 45 000 tonneren "Yamato" senket, sammen med to kryssere og en jager. - Sulu-øyene, mellom Filippinene og Borneo, er nå ranset etter amerikansk landgang der, og på Luzon fortsatter framgangen. - I Burma går 14. britiske arme videre fram.

Krigen i luften. De all. armeers hurtige framrykning i vest har medført at den strategiske bombing nå blir konsentrert om nå i Nord- og Midt-Tyskland. Med "Happy Valley's" (de all. flygeres betegnelse på Ruhr, som alt i alt har mottatt en bombelast på 120 000 tonn) ruiner omringet av amerikanerne og en rekke av Vest-Tysklands trafikkentre på all. lunder har RAFs Bomber Command gått til stormangrep på ubåtverftene i de nord-tyske byer, mens den 8. amerikanske luftstyrke hartatt seg av flyplasser, jernbanestasjon, olje- og

våpenderpoter i Heligoland-Tyskland. Foruten et dagangrep med 6 og 10 tonns bomber mot ubåtverder i Hamburg har br. styrker på 1000, 900 og 650 tunge bombefly rettet 3 nattangrep mot Hamburgs og Kiels ubåtverfter. Spesielt er Kiel nå viktig for nazistenes ubåtindustri, idet byen har 3 store verfter som setter sammen ubåter av deler fabrikkert over hele Tyskland. Under tirsdagens angrep på Kiel senket engelskmennene også det kjente tyske tomteslagskip, 10 000 tonneren "Admiral Scheer".

Hver dag i denne uken har amerikanerne vært på vingen inn over Midt-Tyskland med styrker på 1200-1300 tunge bombefly eskortert av 600-800 jagere. Særlig har tyske flyplasser for rekyl-drevne fly i Berlin- og München-områdene vært viet stor oppmerksomhet. For første gang på 5 uker gjorde Luftwaffe alvorlig motstand under det store dagangrep lørdag. 116 tyske fly ble da ødelagt på bakken og 105 skutt ned. Tirsdag tapte tyskerne 284 maskiner på bakken og 21 i luften. Amerikanernes tap har hele tiden vært meget lette. BBC oppgir at tyskerne i Jan. 1945 tapte 174 fly på bakken, i feb. 568, i mars 1119 og i de første 10 dager av april 2000.

De taktiske styrker i vest har i denne uken særlig angrepet de tyske retrettlinjer fra Nederland, hvor hundrevis av kjøretøyer er blitt satt ut av spillet. Jagerflyene som benytter tyske flyplasser, har Berlin innen lett rekkevidde. Montgomerys avskjæring av Holland har alt hatt en meget gladelig virkning for den engelske befolkning. Siden skjær torsdag har tyskerne ikke sendt noe V-våpen mot England. Dette behøver ikke nødvendigvis å bety at britene nå er utenfor fare for disse angrep, idet V-1 også kan startes fra fly, og det er mulig at V-2 kan sendes ut fra andre baser enn de hollandske, kanskje fra Norges sørvestkyst.

RAF melder at den britiske flyaktivitet i norske farvann er blitt ferdoblet i de siste ukene. Torsdag ble et tysk forsyningskip satt i brann i Årdalsfjord, fredag etterlot Beaufighters 6 handelsskip og et eskortefartøy i synkende tilstand i Kattegatt, søndag oppnådde Coastal Command's fly fulltreffere på to handelsskip på Norskekysten og mandag ble 6 tyske fartøyer på vei til Norge med ubåt-dieselolje satt i brann i Kattegatt. En tysk 5000 tonner er også senket av britiske fly ved Vadheim i Sognefjorden.

En oppsiktsvakkende melding i den norske sending fra Amerika den 8. april sa at den norske regjering har bedt den svenske om å oppgi sin nøytralitet og rykke inn i Norge. Meldingen, som ikke er bekreftet fra London, må være feilaktig og antagelig bygge på korrespondentrapporter. I øyeblikket kan neppe hverken norske eller allierte myndigheter ha noen interesse av en svensk innmarsj i Norge. En annen ting er hva som kan bli aktuelt hvis tyskerne her nekter å kapitulere etter Tysklands sammenbrudd og kanskje endog i siste omgang vil opprette et terrorveldet og foranstalte ødeløggelser over hele landet i Finnmark-malestokk.

Russland har oppsagt nøytralitetsavtalen med Japan. Den skulle løpe ut år til, men russerne mener at Japan ved å angripe Russlands allierte og støttet dets fiende Tyskland har misligholdt avtalen, og at Russland dermed står fritt. Det formelle grunnlag er dermed til stede for russisk deltagelse i krigen mot Japan etterat Tyskland er besejret. Om det vil skje, vet ennå ingen, men spørsmålet om å stille til rådighet russiske baser i Vladivostok-området kan iallfall om ikke lenge bli aktuelt.

Den tsjekkoslaviske eksilregjering i London er via Moskva vendt tilbake til hjemlandet og har tatt opphold i Kostica. Regjeringen er senere blitt oppløst, og den nye regjeringen betegnes som et kompromiss mellom de radikale og de borgerlige partiene. Den består foreløpig av 16 medlemmer, hvorav 6 representorer Slovakiets. Kommunistene innehar 6 av ministerpostene. Som statsminister er Ripka blitt avløst av Firlinger, tidligere ambassadør i Moskva. Krigsminister er general Svoboda, som har ledet det tsjekkoslaviske arme-korps i Russland under krigen. President Benes uttaler at den nye regjering bare skal fungere provisorisk inntil forholdene tillater alminnelige valg. Et godt forhold til Sovjetunionen blir et hovedpunkt i tsjekkoslaviske utenrikspolitikk.

Finnmark reiser seg.

Et halvt år er gått siden den første stripe norsk jord ble befrikket. Et halvt år siden tvangsevakueringens og "finnmarkiserings" redsler spredte sorg og harme over hele landet og langt utover norske-grensen. Hvordan har forholdene utviklet seg i de befrikkede områder i den tid som er forløpet siden dengang? Vi lar spørsmålet gå videre til en nordmann som nylig er kommet fra Finnmark.

- Finnmark fikk den lykke å bli den første frie del av Norge. Men det ble en dyrekjøpt frihet. Det var et til grunn herjet og ødelagt land som lå tilbake etter tyskernes retrett. Sjelden har noen nordmenn stått overfor en vanskeligere oppgave enn den de menn og kvinner ble budt som skulle ta fatt på gjenreisningen. - Knappt 14 dager etterat de første russiske avdelinger var gått over norske-grensen, kom de første norske militære styrker og en rekke norske sivile representanter til Sør-Varanger (6. nov.). Da var alt de lokale myndigheter trådt i virksomhet flere steder. Den nye fylkesmannen, redaktør Peder Holt - Vardø's tidligere ordfører - arbeidet i Vadsø, og Kirkenes hadde fått igjen sin gamle ordfører, Sverre Dølvik. Det var en stor fordel at de norske sivile representanter for en rekke av departementene, med en gang kunne oppta samarbeide med lovlige norske myndigheter.

- Etterhvert er vel siviladministrasjonen blitt videre utbygget. - Ja, det gjelder både stats-, fylkes- og kommuneadministrasjonen. Et fylkesutvalg ble tidlig tilsatt og naturlig nok er fylkesledelsen tillagt en ganske vidstrakt myndighet. Ordførere og lensmenn er oppnevnt i de befrikkede herredene, likeså forsyningsnemder og såvjt mulig andre kommunale organer. Ikke minst viktig er det at et lovlig rettsvesen og et politi som følger rettsstatens prinsipper, er gjenopprettet. Således er en del av de norske polititropper i Sverige fløyet nordover. Det kan også nevnes at samarbeidet mellom den norske stat og den norske kirke er gjenopprettet i de befrikkede områdene; Kirkens brudd med statsmyndighetene i 1942 gjalt jo bare det quislingske voldsregimet. Den uredde Trondheimspresten, Arne Fjellbu, velkjent fra kirkenes kamp mot nazismen, er utnevnt til biskop i det befrikkede Finnmark. Han skal fungere inntil Hålogalandsbispen, Krohn-Hansen, igjen kan bestyre sitt embete.

- Det mest akutte problem for de nye myndigheter var vel forsyningene? - Ubetinget. Og jeg vil si: forsyningsspørsmålet i videste forstand. Det gjaldt i første omgang å skaffe mat, klær, de viktigste husgeråd, og ikke minst husvar og brensel til befolkningen som for størstedelen stod helt på bar bakke etter tyskernes herjinger. Neste oppgave er å få arbeidslivet i gang igjen: skaffe båter, drivstoff og redskap til fiskerbåtene, trekraft, kunstgjødsel, for og settopoteter til jordbruket. En kjempeoppgave når en tenker på hvor fortvilte forholdene var. Størstedelen av fiskeskøyene var senket eller brent, ja selv småbåtene og fiskeredskapene hadde tyskerne ødelagt hvor de kunne. Avsvidde hus og nedslaktede besetninger overalt, og et område så stort som Danmark så og si blottet for transportmidler. Legg hertil mørketid og vinterkulde og en eneste lang og utsatt transportvei fra England hvor forsyningene måtte hentes.

De norske myndigheter i Storbritannia gikk imidlertid fra første stund inn for å skaffe hjelp så hurtig som mulig. En hadde håpet å få et forsyningskip avgårde samtidig med de første troppene, men det lot seg desværre ikke gjøre. Så ansant som de alliertes transport situasjon er under de veldig operasjoner i Europa og Østen, er det ugjærlig å få selv et enkelt skip frigitt på kort varsel. Imidlertid ble det sendt 150 tonn matvarer med den britiske krysser som førte over de norske styrkene. Det var etter sigende første gang i den britiske flåtes historie at et krigsskip hadde sivil last ombord. For den som vet hvor ugjerne brittene bryter med sine tradisjoner, sier det endel om vår good-will i England.

Ved første anledning ble så et av våre handelsskip utrustet og sendt nordover. Dermed var den øyeblikkelige nød avhjulpet. I de områder som er under norsk kontroll, har i det hele ingen direkte suldet selvom det har vært lite mat. Heller ikke har folk tatt skade av frost og kulde. Jeg vil også framheve at fjellsamenes rakryggede oppreden betød en vesentlig hjelp for selvforsyningene. Til tross for løfter og trussler fra Jonas Lie personlig reddet de reinbestanden - over 40 000 dyr - inn på vidda utenfor tyskernes

rekkevidde. Den normale nedslaktningen av flere tusen rein gav oss en uvanlig tilgang på kjøtt. (Om fiskesituasjonen uttalte statsråd Frithagen etter sitt besøk i Finnmark nylig: Fisket utgjør 80% av Finnmarks næring liv i vanlige tider. Idag er det bare vel 100 fiskebåter igjen - og det er småbåter - men likevel får man dekket det daglige behov for fisk. Hovedbestandene er det gått hardt utover. Etter de opplysninger som foreligger er det igjen i fylket: 260 hester, 3000 kyr, 4000 sauer, 140 høns og ingener griser. Men det er kommet store forsyninger til Finnmark, og Frithagen uttalte at man hittil hadde gått ut fra de rasjoner som gjaldt for befridd sen; men snart ville en økning bli gjennomført).

- Er den vanskelige transportsituasjonen blitt noe bedre etterhvert?
- Endel. Men det er fremdeles et av våre vanskeligste problemer. Alle bilene og de fleste hestene tok tyskerne med seg. Bruene ble spranget. Det vi måtte klare oss med var rein og pulk og på kortere distanser skiene. Endel biler fikk vi overlatt av russerne, men vi trenger mange flere. Avstanden er enorm. (Senere er det kommet biler også fra England). - Også telefon- og telegrafnettene hadde tyskerne rasert så godt de kunne. De viktigste linjene er etterhvert provisorisk bygget opp, så vi har en nødtørrig forbindelse til en rekke steder. Vadsøkringkasteren spranget tyskerne. Vi har regelmessig flyforbindelse med Sverige. Det er en god hjelp og gir oss bl.a. postforbindelse med utenverdenen.

- Boligforholdene?
- De er naturlig nok slette selv om de varierer en del fra sted til sted, med graden av tyskernes ødeleggelse og etter hvor mange folk som klarte å redde seg under tvangsokkuperingen. Kirkenes og Vadsø fikk ikke tyskerne å tvangsokkupere. Selve Kirkenes med A/S Sydvarangers store grube og fabrikanlegg ble i allertid totalt rasert, men boligkvarterene i forstaden Bjørnevika står delvis igjen. Der har de fleste av byens folk fått tak over hodet, selv om de har trængt. Vadsø er så og si utsløttet. Likeså Hammerfest. Ja, selv kirkestedene Karasjok og Kautokeino langt inne på Finmarksvidda ble ikke spart. Stort sett kan en si at ødeleggelsen er nær total. Jo lenger vest en kommer og tyskerne fikk den tid de trengte. Særlig i lile er det de stedene hvor tyskerne kom igjen etter den første retretten. Det gjelder bl.a. Nordkynholvåya med de store fiskeværene Moham, Gamvik og Barlevåg. Stort sett var det ikke tyskerne lot igjen etter seg første gang, da de dro sin vei, men litt fikk de befolkningen reddet med seg opp i fjellet hvor de holdt seg skjult til tyskerne var borte. Da kom de ned igjen og forsøkte å innrette seg som de best kunne mellom ruinene. Men en dag kom bernefolket tilbake på strandhugg. De svidde av de lille som var igjen og jaget etter folk med blødhunder rundt i fjellet. Dermed var de siste livsmuligheter ødelagt og endel av befolkningen ble evakuert østover til Varanger. Som kjent er også flere hundre mennesker evakuert til England på britiske krigsskip fra Sørøya - den store øya utenfor Vestfinnmark.

Ellers har folk stuet seg sammen på et vis i Jordganner, hytter og under hvelvede båter. Det har gått, fordi det måtte gå; men det er klart at i lengden kan det vanskelig fortsette på denne måten. Desverre er skogen i Pasvik og Tana ille medfart av tyskernes rovugst, så den tåler knapt ytterligere belastning. Vi håper å få opp trevirke til husbygning fra Sverige og Finland når veiene blir åpne til våren. Fra England har vi fått noen engelske brødder - de s.k. "Hissen-huts" -, men det monner så altfor lite.

- Hvordan er helsetilstanden?
- Vi har heldigvis klart å unngå alvorlige epidemier, og håper å slippe det også for fremtiden. Men det er klart at skabb og utøy trives i de dårlige boligene, hvor de hygieniske forhold er alt annet enn tilfredsstillende. Lignene våre gjør et stort arbeid under vanskelige forhold. Uten forkleinselse for de andre må jeg få framheve ett navn: Gunnar Johnson, tidligere overlage ved Oslo ingeniørkontor. Han har gjort en kjempesats som sent vil bli glemt av folket i Finnmark.

- Hvordan har folk ellers klart seg igjennom den lange okkupasjonsstid?

På mange måter har finnmarkingene vært utsatt for hardere påkjenninger enn folk i andre landsdeler. I Sørvaranger f. eks. levde den norske befolkningen som en liten minoritet i en stor tysk allianse. Kirkenes var

jo hele tiden hovedbasen for Mumnsfronten. Tyske soldater ble tvangsinnkjørt overalt i privathusene. Store deler av den mannlige befolkning ble drept inn i tyske arbeid til vanvittig høye lønninger som førte til ren flusjon. Hertil kom at Finnmark var så og si isolert fra resten av landet de siste årene.

- Apropos Inflasjon, hvordan er pengesituasjonen ordnet nå?
- De gamle sedlene gjelder fremdeles. Men lønningene er stabilisert i samsvar med avtalene mellom Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen. De to organisasjoner ble som kjent enige om et dyrtidstilllegg på 30 øre pr. time for voksne arbeidere, 20 øre for voksne kvinner og et present tillegg på 17,5%.

- Begynner kulturlivet å ta seg opp igjen?
- Det er klart at det alt vesentlige av tiden og kreftene er gått med til å skaffe de mest nødvendige materielle goder. Men vitebegjæret og læselysten er stor blant folk, og det er et stort og uoddekt behov for informasjon om hva som er skjedd og skjer ute i verden. Ikke lenge etter befrielsen, så den første avisen dagens lys. Det var den gamle, evige "Folkets Frihet", redigert av Ivar Viken, som fikk åren av å trykke de første fri ord i et fritt Norge igjen. - Jørgen Juve har arbeidet her opp fra første stund. Vi har også hatt besøk av presseattasje Schiva fra Legasjonen i Stockholm og av Olav Ryttar fra Norsk Rikskringkasting i London. - Det kan også nevnes at idrettsfolket er begynt å røre på seg etter den lange pausen.

- Hva med rettsoppgjøret med våre hjemlige landssvikere?
- De "største" av nazistene våre reddet seg sydover i godtid. Dortsatt fra Rudolf Hagen, varaordføreren i Kirkenes og landets kanskje største brakkebaron, Nilsen, var det mest småfolk igjen. Endel er satt fast, men det er ikke overflod av arrestasjonslokaler. Det er forresten rent flaut å se hvor liten verdighet det er igjen i de "statsburende" som før var så høye i hatten. Russerne har ikke på noen måte blandet seg opp i rettsoppgjøret, men hele tiden betraktet det som et rent indre norsk anliggende. Til tross for "Aftenpostens" dramatiske nakkeskuddsberetninger, Iver både Rudolf Hagen og alle de andre den dag idag.

- Den militære situasjonen?
- Etter at de tyske hovedstyrker har trukket seg tilbake sydover til Lyngen-linjen, er Nord-Troms og endel av Vest-Finnmark nærmest et ingenmannsland, hvor bare spredte tyske og norske patruljer opererer. Noen fast frontlinje kan en ikke snakke om i disse uroligene og vidstrakte traktene. Heller ikke er det kommet til større kampfhandlinger vestenfor Tana-linjen. I de befrieede områdene er endel av den værnepliktige ungdommen etterhvert mobilisert og tilsluttet de norske styrkene fra Storbritannia. De hardføre finnmarksguttene eger seg utmerket til den slitne patruljetjenesten.

- Forholdet til russerne?
- Det er det aller beste. De russiske militære myndigheter har opptrådt helt igjennom korrekt, og troppen er vel disiplinert. Russerne har ikke bare latt være å gripe inn i den norske sivilforvaltning; de har ikke engang en observatør eller forbindelsesoffiser hos våre sivile myndigheter. Også på flere andre områder har våre russiske allierte unnlatt å utnytte sine rettigheter etter militæravtalen av mai 1944. Særlig har de til dags dato ikke rekvirert et eneste norsk privathus. De russiske soldatene sover ute under åpen himmel. Det kan også nevnes at russerne har påtatt seg hele matforsyningen - ikke bare til seg selv, men også til alle de norske militære styrkene. Vi har altså fått det beste inntrykk av russerne, og jeg tror jeg tør si uten å skyte at vi nordmenn har atskillig good-will hos dem.

- Hva mener De om fremtiden?
- Jeg er optimist tross alt. Det er godt to i finnmarkingene, og de har ikke tapt motet. Ingen som ikke selv har opplevd det kan fatte hvor herjet landet er og hvilken lidelse folket har gjennomgått. Det gjelder både de som ble slept sydover av tyskerne og de som hang så fast ved hjemjorden at de trosset sult og fare og rømte til fjells. Mange heltedæder er utført i det stille. Vi holder nå på å bygge opp et samfunn fra dets mest primitive elementer. Finnmark var ikke noe rikt fylke før, og det er selvsagt at vi trenger all den hjelp vi kan få i mange år framover. Det var nok så at Nord-Norge ofte ble tilslidsett før krigen. Men det må være en plikt og æressak for hele landet at Finnmark kommer i første rekke i gjenopplivningsarbeidet.

Herrikminister Eden taler til Norge.

Det er 5 år siden tyskerne angrep Norge. I hele denne tid har nordmenn ute og hjemme, ledet av den ukuelige Helén den 7., ført en stadig kamp for friheten. Sjøfolk, soldater, marinesann og flygere har kjempet side om side med menn fra Storbritannia. Vi som har hatt den lykke å arbeide på fri jord i et fritt land har med beundring sett på den norske hjemmefronts stille, intense kamp mot nazistene. I den siste tid har øyeblikket vært inne til en offensiv sabotasjekamp mot fiendens tropper og kommunikasjoner. Den har vært fremrakende planlagt og satt i verk koordinert med den alliertes overkommandos behov. Det er oppnådd bemerkelsesverdige resultater. Det er godt å minnes at nazistene hvor eneste dag har lidt nederlag overbrer de tapte nordmenn, hvis det er like stort som deres antall er lite. Det blir merke stunder før den endelige frigjørelse, men slutten på Norges lidelser kan skimtes. Når den tid kommer vil det norske folks store konstruktive krefter bli frigjort for å skape et nytt, demokratisk Norge, som skal ta plass i de forenede nasjoners råd. Være to folk hylder de samme idealer og den samme demokratiske styreform. Til disse bånd fra tidligere er kommet et nytt i den siste tids store seier og som vi går ut av til felles seir og gjenopplivningsoppgaver.

- 0 -
Statspolitiet tar stilkprøver på all innenlands post. Det forekommer stadig arrestasjoner p.g.a. at folk har skrevet uforsiktig i privatbrev. Skriv aldri noe som kan bringe deg selv eller andre i klamme på Stapo! Alle brev kan komme i urette hender. - 0 -

"Krigen er snart slutt så..." Noen mennesker synes idag det er mindre grunn til å være forsiktig enn før, fordi "krigen snart er slutt!" Det skulle være uønskelig å si at denne oppfatning er så god som vel mulig. Hjemmefrontens kamp blir stadig viktigere, og Gestapp følger stadig ivrigere og mer utspulerte i sine metoder. Dette gjelder ikke minst når krigen er slutt på kontinentet mens tyskerne fremdeles har makten i Norge. Da må ingen i gleden over at krigen er slutt plumpe ut med det han vet.

Det er videre en viktig utbredt oppfatning (blant menn) at kvinner prater uforsiktig vekk, mens menn er tause og trauste, men vi tror løsmunnetheten er noenlunde likt fordelt på de to kjønn.

Man kan si at det er landsfortidert å være løsmunnet. Det er riktig. Men først og fremst tyler det på at vedkommende er ei fjols, som er så stolt av det han (eller hun) vet at han ikke kan holde på det. Hold jefft!

- 0 -
Fra Gulbrandsøya meldes det at 4 menn som holdt til på Havnesetra nær Otta, har vært i kamp med tyske politistyrker. Karrene kom i pasken ned til gården Høvi, hvor de ble overrasket av det tyske politi. Det kom til skuddveksling. En oberløytnant, som var sjef på bombes, ble skutt, 3 av de norske, deriblandt gårdens eier, falt. Den 4. kom seg unna. En patrulje ble sendt opp til setra, som ligger ikke langt fra Peer Gynthytta. Her fant de radiosender og mottaker. Setra ble svidd av.

I Vågøya har det også vært kamper. Under en razzia etter en ung gutt, ble et familiefar to tyskere og dermed seg selv. Også i Skjåk har det vært uroligheter. Alle steder arresterte tyskerne villt, endog gutter på 11 og 14 år. De arresterte er ført til Doabås. Man mener at grunnen til uroen er de fæltskjernjagere, som vi meldte om i forrige nr. Tyskerne driver oppgjør etter dem i fjellane. - 0 -

En svenske regjering har samtykket i at 200 av medlemmene i Det svenske frivilligforbundet får utdannelse ved den svenske forsvarsmakts skoler. Sekretæren i forbundet, redaktør Olav Jørgensen uttaler at forbundet teller 1000 medlemmer, men man ventet at frivilligene vil strømme skilt inn etter regjeringens beslutning.

- 0 -
Et foregår for tiden temmelig rolig skygging. Se opp!

"Vi må se framover - ikke tilbake".

Den danske politiker J. Christies Müller har nylig vært i Sverige for overleggninger med svenske myndigheter og representanter for den danske hjemmefront. Vår medarbeider fikk anledning til et intervju. Christies Müller var leder for det danske konservative parti. Han var folketingsmann og en tid statsråd i Stauinge samlingsregjering i 1940. Særlig vitas her han betydde mer enn kanskje noen annen for dannelsen av den danske hjemmefront. I april 1942 måtte han forlate landet, dro til England og ble formann i Det danske råd i London. For danskere ute og hjemme er han blitt et samlede punkt.

- Hva mener De om behandlingen av Tyskland etter krigen?
- Tyskland må avviknes grundig og effektivt for lange tider framover. Den tyske militarismen må knakkes ordentlig. Krigsforbryterne må straffes med ytterste strenghet og oppgjøret med dem må gjøres hurtig og bestemt. Man må begynne med de største. Hvis noen skal slippe unna, må det være de små. Avvikningen av tyskerne og oppgjøret med nazismen og militarismen må altså gjennomføres hurtig, hardt og effektivt; men derimot er jeg en avgjort motstander av en oppstyking av Tyskland. Landet må beholde sin enhet, og jeg tror at vi må gi tyskerne de samme økonomiske betingelser som andre folk. Det er vel ikke rettferdig og rimelig, men det er klokt. Hvis tyskerne blir holdt nede i fattigdom og elendighet, nærer vi deres hat og gir mulighet for neste Hitler. Når vi planlegger for behandlingen av Tyskland, må vi alltid holde målet for øyene: å skape en fred som holder.

For Danmarks vedkommende er det ganske klart at flertallet av befolkningen ønsker at Danmark fortsatt skal være en nasjonalstat. Vi ønsker ikke tysk område. Derimot kan det vel være riktig at Holland for en tid framover får tysk jord som erstatning for de oversvømte områder. Dette er jo en livsbetingelse for landet. Dessuten vil Tysklands grænse mot Polen bli flyttet vestover. Men man bør ikke, som sagt, lemleste Tyskland slik at det ikke kan sikre sine innbyggere en rimelig levestandard.

- Hva mener De om omskolning av det tyske folket?
- Tyskerne vil aldri la seg oppdri av utenlandske lærere. Hvis de skal omskoles, så må de gjøre det selv. Vi får håpe at de kan finne fram til siviliserte og humane idealer. Det er mulig at de kan lære meget gjennom kommunalt selvstyre. Dette kan gi landet nye menn, og det vil vise oss landets hensikter og utvikling.

- Mener De at Danmark bør være med på okkupasjonen av Tyskland?
- Ja, og jeg mener det vil være heldig om Tysklands naboer kan gjøre seg gjellende når Tysklands fremtidige skjebne avgjøres. Jeg tror at vi dansker vil være klokere når det gjelder problemet Tyskland enn engelskmenn og amerikanere. Nasjoner som har vært Tysklands naboer, vet av sørgelig erfaring, hva det vil si, og de nasjoner som har gjennomgått tysk okkupasjon har ganske andre forutsetninger for å forstå problemet Tyskland enn de engelske og amerikanske folkene. Vi må ikke vente at disse nasjonene skal huske, lenge noe de ikke selv har opplevd.

- Er det ikke Deres mening at man gjør seg skyldig i en alvorlig feiltakelse hvis man skjeller mellom nazismen og det tyske folket?
- Jo, jeg kan ikke se noe som taler for å skille mellom folket og dets ledere. Forrige gang var det kritikk og bestemt motstand mot den tyske krigspolitikken innen folket; men Liebknecht og hans venner var for få og uten innflytelse. Denne krigen er i langt større utstrekning enn den forrige det tyske folkets krig. Naziregimet ville ha vært umulig hvis ikke Hitler hadde appellert til noe vesentlig i det tyske folkets karakter. Fremtidige generasjoner vil ikke kunne forstå hverledes "Mein Kampf" kunne bli en hel nasjons bibel, hvis de ikke erkjenner at den uttrykte et folks innerste aspirasjoner. Derfor kunne Hitler få makten med slik fantastisk letthet. Er det noen som tviler på at hele det tyske folk ville ha akseptert Hitler og nazismen hvis Hitler hadde vunnet krigen i 1940 eller 41? - Til syvende og sist er det ingen forskjell mellom Erzberger, Stresemann og Hitler. Alt fra våpenstillstandsdagen i 1918 ble denne krigen forført, og tyskerne forsøker nå å så sæden til en tredje verdenskrig. Men, som sagt, vi får håpe at vi kan lede utviklingen slik at det tyske folket selv finner nye og humane idealer.

- Tror De at småstatene vil få noe å si i det framtidige internasjonale samarbeidet?

- Ja, hvis vi er dyktige nok. Det er ingen ting i veien for at vi kan gjøre oss sterkt gjellende hvis vi har folk med stor dyktighet og klokskap. Fridtjof Nansen er vel det beste eksemplet på hvordan en representant for et lite folk kan utrette et verdensarbeide. Småstatene har mange viktige oppgaver i samarbeidet mellom nasjonene, og stormaktene bør ikke få det avgjørende ordet fordi de har ydet mest av krigsanstrengelsene. Småstatene har relativt tatt sin del av byrden, og i enkelte henseender har deres byrde vært tyngere enn f. eks. Englands og USAs. Av de 3 "store" er det bare Russland som har opplevd okkupasjonen.

- Anropes stormaktene. Hva er deres syn på Russland? De er jo gammel høyrepolitiker.

- Jeg tror at den gjensidige mistenksomheten og vanskelighetene som har eksistert i forbindelse med Russland, har sin vesentlige grunn i at vi kjenner for lite til Russland og Russland for lite til oss. Hvis vi møter dem med tillit, vil de møte oss med tillit. Forøvrig synes jeg at utviklingen i Finland og Nord-Norge f. eks. er meget oppmuntrende og den bør gi oss tillit til Sovjetunionens gode vilje til samarbeid med de andre nasjonene.

- Hva mener De om de danske kommunister og et samarbeid mellom kommunister og de andre?

- Kommunisterne har gjort en stor innsats for Danmarks frihet. Helt fra begynnelsen måtte de arbeide illegalt - partiet ble jo forbudt - og de har en fast organisasjon og stor dyktighet i det illegale arbeidet. Samarbeidet mellom kommunister og de andre har hele tiden gått fint. Når ungdomsgrupper, kommunister og kristelige møter hverandre i den felles kamp for Danmarks frihet, er det klart at de kommer til å se på hverandre med andre øyne enn før. (Christmas Miller har gode erfaringer på dette området. Det er ikke lenger noen hemmelighet at den konservative Christmas Miller og kommunistlederen Aksel Larsen sammen grunnla den danske motstandsbevegelsen og startet den første illegale avisen "Fritt Danmark".)

- Hva er deres syn på forholdet mellom motstandsbevegelsen og de gamle politiske partiene?

- Motstandsbevegelsens mål var fra begynnelsen av klart: vi skulle få en krig mot Tyskland og forsøke å få Danmark anerkjent som en av de allierte nasjonene. Vårt middel i kampen er først og fremst sabotasje. Til å begynne med hadde vi partiene og den offisielle politikens menn mot oss. Men idag har motstandsbevegelsens linje seiret. Hele det danske folket oppfatter og anerkjenner idag sabotasjelinjen. Etter motstandsbevegelsens seier har de gamle partiene menn lært "smukt" opp til denne linjen.

- Tror De at motstandsbevegelsen har noen framtid som selvstendig politisk parti?

- Nei! Motstandsbevegelsen er altfor heterogent sammensatt til å kunne danne grunnlaget for noe parti. Mens menn kommer fra alle hold, og de vil under fredstid igjen komme til å representere forskjellige interesser. De kan allikevel gjøre sin store og betydningsfulle innsats - de kan bli det nye salt innenfor de enkelte partier og de bør søge å gi det politiske liv. Samtidig er det klart at det vil bestå en sterk solidaritetsfølelse og en sinnets ovenstemmelse mellom motstandsbevegelsens menn på tvers av alle partigrænser. Selv kommer jeg alltid til å stå Aksel Larsen nærmere enn den passive medløper i det parti jeg måtte tilslutte meg. Det vil sikkert også bli sterke bånd mellom norske og danske frihetskjemper.

- Tror De at det vil bli store forandringer i sammensetningen av Riksdagen?

- Riksdagen personlige sammensetning vil sikkert undergå store endringer, men forholdet mellom partiene vil vel omtrent bli det samme.

- Mener De at Riksdagen blir tre sammen før nye valg har funnet sted? (Siste riksdagsvalg, som fant sted våren 1943, var iallfall forholdsvis fritt; men kommunistpartiet var forbudt).

- Ja, jeg tror det vil være heldig. Jeg er redd for at det kan ta lenge tid enn man tror å få organisert nye valg. For Danmark vil det være ulykkelig å ikke ha et forum hvor det kan diskuteres offentlig. Fri presse

og f. eks. pressekonferanser kan bli en anstøtende sak. Her blir alle problemer luftet og gjennomgått i offentlighetens lys under særlig ansvar og under særlig tillitvækkende former. - Se hva parlamentet har betyding i England under krigen! Churchill har parlamentet bak seg og kan støtte seg på parlamentsdebatten. De store debatter i Underhuset inntar en sentral plass i denne krigens historie, og de har sikkert bidratt til at Churchill er blitt denne krigens leder framfor noen annen. Hverken Roosevelt eller Stalin har den styrken som ligger i å være parlamentarisk leder.

- Mener De at det i dansk politisk liv vil bli noe oppgjør med, eller utrensning av de mest kompromitterte førkrigspolitikere?

- De som har gått fiendens grunder, vil møte sin skjebne; men det er en sak for seg. Derimot kan vi ikke - og bør ikke - etterkrigstiden arte seg som noe oppgjør mellom motstandsbevegelsen og de gamle politikere. Det er velogså de fleste av oss som har fellet på et eller annet vis. Hvor mange var det f. eks. som forstod hva som skulle komme og samtidig forsøkte å bygge opp noe forsvar (for demokratene)? Nei - motstandsbevegelsens linje har seiret - og det er nok for oss. De forskjellige feiltakelser vi alle har begått må vi forsøke å slå en strek over. Vi må se framover - ikke tilbake.

Tysk gullbeholdning i de alliertes hender.

Sørvest for Gotha kom amerikanske over en usedvanlig rik saltgrube. I stedet for salt inneholdt gruben tonnisvis med gull og en mengde tysk og utenlandsk valuta foruten meget verdifulle malerier og andre kunstverker. Den tyske riksbank hadde påført en vesentlig del av sine midler her. Også bankens personale var tilstede, bl.a. presidenten for riksbanken, Fritz Fleck. Tyskerne påstod at bankens hele gullbeholdning var anbragt i gruben i Gotha. I allefall var det et fint kupp: 100 tonn gullbarrer, 3 milliarder tyske mark, 100 mill. franc, 2 mill. dollars, 4 mill. norske kroner pluss en god del engelske pund. falt i de alliertes hender. 100 tonn gull er omlag det dobbelte av Norges gullbeholdning 9. april 1940 (bortsett fra guld som tilhørte valutariserven). 100 tonn motsvarer etter normal guldpriis 248 millioner kr. men etter dagens priser (ikke svartebørs) er verdien ca. 400 millioner. Den tyske Riksbanks gullbeholdning var ifølge bankens regnskaper ca. 77 millioner Rk. (= 136 millioner kr.). I saltgruben lå nok derfor også omtrent likt meget rivet guld.

Regjeringsskifte i Hellas.

Regjeringen Plastiras har trukket seg tilbake og er blitt avløst av en ny regjering under ledelse av vise-admiral Voulgaris. Fra royalistene og høyrepartiene vokste etterhvert kritikk mot Plastiras. Han ble beskyldt for å behandle ELAS for mildt og for å virke for en utsettelse av valgene (noe ELAS antagelig vil tjene på). Den nye regjering skal være partiløs, og regjeringssjefen har uttalt at oppgaven for den nye ledelse er å blande seg minst mulig inn i de indrepolitiske forhold. Det står tilbake å se om den upartisk vil følge denne linje.

Finland etter valget. Etter valget blir partistillingen i Riksdagen som følger: Sosialdemokratene 53 (1939: 65), folkedemokratene 49 (0), agrarpolitikere 47 (56), samlingspartiet 28 (25), svenske folkpartiet 16 (18), framskritt partiet 7 (6), I.K.L. (Lapp) forbudt (8) og samlingspartiet 2 (2). De borgerlige partiene beholder majoriteten i Riksdagen med 101 plasser mot 99.

Som en direkte følge av valgutgangen kommer høyst sannsynlig regjeringen til å omdannes i radikalere retning. I direkte sammenheng med dette står spørsmålet om presidentposten. Man tror at Tannerhjelm i tilfelle av kort tid vil trekke seg tilbake, både av politiske og personlige grunner. Som mulig etterfølger ligger en mann særlig godt an, statsminister Paasikivi. Han er en av de få gamle konservative politikere som har russernes fulle tillit. Og i Finland betraktes han nærmest som stående over partiene. I tilfelle av at Paasikivi blir president, blir det aktuelt med en ny statsminister. Flere kandidater kan tenkes. Arbeidsministeren og LO-lederen Vuori skulle ha gode sjanser, dersom han vil. En sterk aspirant er også Kauno Pekkala, som i likhet med Vuori tilhører opposisjonen i det sosialdemokratiske partiet.

Proklamasjon fra Hjemmefrontens Ledelse.

De allierte soldater kjemper seg inn i Tyskland for å bryte den siste motstand. Vi følger dem i spenning og forventning. Deres kamp er vår kamp, deres seire våre seire.

Norske sjøfolk, flygere og soldater er med i sluttslaget, hver på sin post. Også norske hjemmestyrker er gått til angrep for å hindre fienden i å føre tropper fra vårt land til de avgjørende frontene.

Tysklands sammenbrudd er nær; men tiden omkring dette sammenbrudd vil stille større krav til vår offervilje, vår disiplin og vårt samhold enn noen sinne før. Den innsats vi yter, vil avgjøre vårt lands lykke for generasjoner framover.

Fienden har planer om å legge vårt produksjonsliv lide. Om så skjer, vil våre hjemmestyrker møte ham med vepnet makt. Andre nordmenn må følge de direktiver som i en slik situasjon vil komme fra Den norske Regjering, Forsvarets Overkommando og Hjemmefrontens Ledelse.

Samtidig prøver fienden å undergrave vår tillit til framtiden og skape splid og mistenksomhet nordmenn imellom. Dette skal ikke lykkes.

Takket være de åttitodd som har levd og virket for oss, har vårt folk i mer enn hundre år vært på stadig marsj framover, mot større sosial rettferd, mot en sterkere utjevning klassene imellom, mot en høyere levestandard. Vårt folkestyre, vår rettssikkerhet, vår rett til å tenke, tale og skrive fritt, vår motstand mot den erkeltes menneskeskavede rygger ikke bare på grunnlov og lov, disse verdier er også trygt forsikret i hver nordmanns sinn. Derfor er vår kamp mot de nasistiske undertrykkere blitt hele folkets kamp, og derfor har alle fiendens forsøk på å slå sprekker i vår front ved å sette samfundsklasse mot samfundsklasse, hjemmefront mot utefront, slått feil.

Derfor er også hjemmefronten blitt en folkeorganisasjon, der menn og kvinner fra alle samfunnslag kjemper side ved side. Derfor står bare de som er gått i nasistens tjeneste og de som av svakhet eller frykt unndrar sine krefter fra kampen. Innen hjemmefronten spøringer av politisk parti eller religiøs oppfatning, bare om vilje og evne til strid for Norges frihet.

Hjemmefrontens Ledelse representerer hele den kjempende hjemmefront i intimt samarbeid med våre konstitusjonelle myndigheter utenfor landets grenser. Den er sammensatt av aktive hjemmefrontfolk. Velen til Hjemmefrontens Ledelse går gjennom aktiv og disiplinert innsats innenfor kamporganisasjonene. Den har ligget åpen for menn av alle partier, og alle samfunnslag er representert.

Hjemmefrontens Ledelse ser på sin oppgave som løst når krigen er over og vi igjen har lovlig styre i landet; men den and som har preget kampen, må leve videre. Vilje til saklighet og respekt for alle som gjør en innsats i Norges tjeneste har skapt et aktivt samhold over partigrænser. Dette må vi berge over i fredstiden med dens frie meningsskytning mellom partiene. For den kaise vårt folk gjennomlever, er ikke uerwunnet i og med at fienden er ute av landet. Det veldige gjennomsningsarbeidet som forestår, vil kreve at vi setter alle krefter inn i full gjensidig tillit.

Hjemmefrontens mål er et fritt Norge basert for nazisme. Straks krigen er over, må vi derfor

1. gjenopprette fullt folkestyre etter grunnloven, og så snart det er teknisk mulig holde valg til storting og kommunestyre.
2. gjenreise vårt gamle rettssamfund, oppheve alle fiendens politiske lover og forordninger og utarbeide domer og administrative avgjørelser på fritt grunnlag.
3. løslate alle politiske fanger, sørge for at de som er deportert til utlandet, blir sent hjemraskt og trygt, og gi den som er rammet sær

1. lig hårit av fiendens overgrep oppreisning og erstatning.
2. få krigsforbrytere og landssvikere hurtig og rettferdig dømt i samsvar med gjeldende lov.
3. slå hardt ned på des som har beriket seg på samarbeid med fienden.
4. skaffe tilveie de størst mulige mengder av livsviktige varer og fordel dem på en rettferdig måte.
5. sørge for at alle får nyttig arbeid ved en aktiv beskjeftigelsespolitikk og kontroll med arbeidslivet.
6. gjennomføre et rettferdig forhold mellom priser og lønninger.
7. i framtiden må vi føre en målbevisst og vidsynt politikk med sikte på å trygge Norges frihet og selvstendighet,
8. å skape et samfund med sosial sikkerhet og arbeid for alle, å heve levestandarden ved å gjenoppbygge landet og øke dets produktivitet, å la alle evner komme til sin rett ved å gi ungdommen rikere muligheter for opplæring og studium, uansett økonomiske kår.
9. å fremme solidariteten mellom de forskjellige samfundsgupper og styrke nasjonal sentkjensle,
10. å medvirke aktivt til å trygge varig og rettferdig fred og å oppfylle de forpliktelser som en internasjonal sikkerhetsorganisasjon vil måtte kreve.

Alle nordmenn ute og hjemme kjemper for framtidens frie Norge. "Og har vi ikke det land erna, så skal vi vinne det jeg og du!"

Etter 5 års okkupasjon står vi endelig foran det aller siste oppgjøret, og forlokkende når ligger freden - med vansker, men også med store arbeidsoppgaver og rike muligheter. I denne situasjon er det rimelig at Hjemmefrontledelsen framkommer med en proklamasjon. Den proklamasjonen må nødvendigvis ha to ansikter: et krigens og et fredens.

For det første er den en siste minnering av troppene for sluttoppgjøret, en siste appell om å sette alt inn hvis det blir nødvendig, hvis tyskerne i Norge ikke vil kapitulere. - Og hjemmestyrkene står rede. De har trent bak seg: bare i transportslaget har NS hittil foretatt 670 angrep. De har erfaring i store sammenhengende operasjoner: i angrepet mot Jernbanene den 15. mars deltok over 1000 menn. Her til kommer alle de som tok del i planleggingen. De har utstyr: ubygdelig salet sammen i disse lange år under farlige forhold. De engelske flygere ser der pått med på slipp-turer over Norge gir alltid våre hjemmestyrker det beste skussmål: alltid var de på platten og alltid klarte de brasene. - Og de har gå-på-humør.

Kommer det til stridigheter vil hjemmestyrkene trynge sivilbefolkningens hjelp. Noen tørker kanskje: "Jeg skal jammen være forsiktig den korte tiden som er igjen til freden kommer". Men det er på under krigen landets skjebne avgjøres. Alle som trengs må være med. De vil ingen kunne si atter på: "Jeg var kjekkere enn dag så". De vil ingen måtte gremme seg fordi han sviktet. Alle kan se hverandre i øynene og ta fatt. Vi står som forsvarsminister Torp sa til politistyrkerne våre i Sverige for en tid siden: "La oss møtes i Norge - i et fritt Norge, og kunne se hverandre i øynene og si: "Jeg gjorde litt mer enn min plikt for å befri Norge for de vansker vi var i."

Proklamasjonen har også et ansikt vendt mot freden. Når krigen er over er har HL løst sin oppgave, og vil selvfølgelig tre tilbake. De konstitusjonelle myndigheter skal styre i landet. HL har løst sin oppgave på en dyktig måte, og vi er den store faldt skyldig; men vi gleder oss jo til den dag vi ikke trenger noen utvortes ledelse lengre. - til den dag hjemmefrontfolk, gamle og nye politikere fritt kan diskutere og prøve å re-

allisere de oppgaver proklamasjonen peker på og andre. Etter krigen er ikke hjemmefronten og Hl. i virksomhet lengre; men to ting må overleve dem: deres idealitet og offervilje.

UKEN SOM GIKK (12. - 17. april)

Mot slutten. Det er ganske tydelig at det tyske forsvar nå holder på å bryte fullstendig sammen. Om ikke av annet måtte man skjønne det av Hitlers siste proklamasjon, som oppfordrer soldatene til å arrestere eller skyte på stedet offiserer som gir ordre til tilbaketog - hvis de ikke kjenner dem godt (!). Dette er bildet av en armé i oppløsning. Og den desperante parole om kamp til siste mann kommer i et sereget relieff når man ser den på bakgrunn av de siste dagers fangetall, tirsdag alene f. eks. 144 000 mann. I Ruhr-lommen, som nå er praktisk talt likvidert er det samlede fangetall oppe i 300 000, og siden 1. april er det tatt 3/4 million fanger i vest, siden D-dagen (6. juni ifjor) i alt 2 055 000 fanger.

At slutten nærmer seg er dobbelt klart etterat også russerne har satt i gang sin offensiv, etter alt å dømme med voldsomhet. Tyskland presses nå sammen i et stålgrep fra vest og øst; på sentralavsnittet representerer det ennå ubesatte område ikke mer enn en forholdsvis smal stripe mellom Elben og Oder, og lenger sør, hvor avsnöringen formodentlig først blir et faktum og amerikanerne og russerne fra hver sin kant støtter fram mot Dresden, er ikke avstanden mellom de to arméer mer enn snau 130 km, i luftlinje som fra Oslo til Lillehammer.

Det russiske framstöt opp gjennom Donaudalen og det amerikanske fra Maifalden over Nürnberg truer med en ny klövning, og den dag er ikke fjern da de tyske styrker på kontinentet vil befinne seg i en rekke større og mindre motter: Nederland - Oldenburg og Hannover, Mecklenburg, Holstein og Danmark - Brandenburg med Berlin - Böhmen - "Alpefestningen", d.v.s. det sørlige Bayern, deler av Österrike og Norditalia. Dermed kan opprensingsoperasjonene begynne.

Mot Berlin. Mens det i forrige uke var nordavsnittet som særlig kom i forgrunnen, har de viktigste begivenheter denne gang utspilt seg på sentralavsnittet. Med en mektig kraftanstrengelse har de britiske og amerikanske arméer brutt dypt inn i Sachsen, er nådd fram til Elben-Büldo-linjen og har endog trengt inn over den tsjekkosllovakiske grense. Dermed er vesentlige deler av det sentrale Tyskland i de allierteshänder, og oppmarsjen for slaget om Berlin tilendebrakt.

De britiske styrker, som utgjör nordfløyen av denne front, har rykket mot vest over Lüneburger-heden over de erobrede byer Uelze og Stendal og holder Elbens vestbredd fra Wittenberge og sørover til et punkt omtrent rett vest for Berlin. Sönnenfor har de amerikanske arméer støtt fram til Elben fra Magdeburgområdet - hvor de har opprettet et brukable sør for byen som falt den 18. april, - og til Dessau, der marsjerer tre formidable amerikanske arméer opp for støtet inn i Brandenburg og mot Berlin: den 1., 9. og 15.

Lenger sør har 3. armé brutt seg inn i det sørlige industriidistrikt overskredet Saale, tatt Kötten (med viktige flyfabrikker), Halle, Hesseburg (med veldige fabrikker for syntetisk olje), Jena (med Zeiss-verkene; optiske instrumenter), Plauen og Hof, og har støtt inn i det nordvestlige hjørne av Tsjekkoslovakia. Når man regner med de gamle granser, er således Tyskland alt kløvd i to her, og den amerikanske korrespondent har sine ord i behold som sa at nå marsjerer våre tropper ikke lenger inn i Tyskland, men ut av det. Den viktige store by Leipzig er omringet, men en garnison på 30 000 mann som har fått ordre om å kjempe til siste patron, og det som er tilfellet med den viktige industriby Chemnitz, knutepunkt for 11 jernbanelinjer. Amerikanerne står her mindre enn 50 km fra Dresden og 130 km fra de russiske styrker under Konjev som angriper fra Meisse-linjen.

Mot Nordshjavnene. Om begivenhetene på nordflanken er mindre sensasjonelle, betyr det ikke at de er uten interesse. Fra Hannover-området av har de britiske styrker støtt fram over elva Aller og videre mot nord over Lüneburger-heden hvor de over Soltau er nådd fram til et punkt bare 25 km fra Elbens nedre løp og 30 km fra Hamburg.

Dermed er Hannover-Oldenburg umiddelbart truet med avskjering fra den øvrige del av Tyskland, slik at de viktige havner Hamburg, Cuxhaven, Bremerhaven, Bremen, Wilhelmshafen og Emden blir isolert. Ved Bremen yter tyskerne fremdeles ganske kraftig motstand, men leger vest er avsnöringen gjennomført, idet britiske styrker er nådd fram til Emsmunnigen rett overfor Emden og i det nordlige Nederland over Groningen har støtt fram til kysten. Praktisk talt hele den nordlige del av landet er nå befridd, idet britene er nådd fram til den østlige ende av dammen over IJssel-sjøen (Zuidersjøen), og lenger sør over de erobrede byer Arnham og Apeldorn er nådd nesten fram til sjöen.

Dermed er de tyske styrker i Vest-Nederland avskåret fra landverts forbindelse med riket, og det meldes at de nå søker å evakuere sjöveien med de fartöyer de kan finne, sikkert et meget risikabelt foretagende. Det er i midlertid å vente at de vil etterlate selvmordsgarnisoner i de nederlandske havnebyer for å hindre de allierte i å bruke dem. Det vil neppe spille noen rolle for de allierte forsyninger på det nåværende tidspunkt, men det kan före til store vansker for det utsultede Nederland, hvor situasjonen er blitt endamer prekär ved at tyskerne har foretatt nye dikesprengninger som setter store deler av landet under vann.

Ruhr-lommen er i ukens løp først delt i to og senere praktisk talt likvidert, med et fangetall på 300 000, en hel armé som holdt stand forbløffen de kort tid. Det betyr formodentlig at moralen har sviktet. Von Model, som hadde kommandoen her, skal ha begått selvmord.

Mot Alpefestningen. På sørlfløyen har 7. armé gjort gode fremskritt idet den bl.a. har ranset kulelagerbyen Schweinfurt, etter erobringen av Bamberg rykket videre østover og tatt Wägners-byen Bayreuth, og nådd fram til Nürnberg, som er omringet og hvor det kjempes i gatene. I vest har 1. franske armé rykket nærmere Stuttgart og under sin frammarsj sørover langs Rhinen nådd og tatt Kehl, som ligger vis å vis Strasbourg.

Operasjonene i Bayern blir særlig interessante når man ser dem i sammenheng med det russiske stöt vestover fra det nå fullstendig erobrede Wien. Tolbuchins styrker har i rask tempo fortsatt opp gjennom Donaudalen, erobret en rekke byer, bl.a. St. Pölten og står nå halvveis mellom Wien og Linz. De to stöt, fra øst og vest, truer med å avskjære Böhmen fra den egentlige Alpefestning langs Donau-linjen, noe som utvilsomt vil bli en slem strek i regningen for de tyske planer om å före en langt uttrukken siste kampanje i de sørlige fjelltrakter, med en tsjekkisk industri som en viktig forsyningsbasis.

Andre deler av Tolbuchins styrker nærmer seg Graz, og Malinovskis anegruppe trenger fra Wien-Bratislava-åpningen nordover gjennom Morava-dalen, har tatt det viktige oljesentrum Zisterdorf nordist for Wien (årsproduksjon 1 1/2 mill. tonn) og truer Brno. Fra sørover og nordvest rykker således nå allierte styrker inn i det tsjekkiske kjerneområde, og frigjöringen nærmer seg for et av de første folk Hitler slavebandt. Det er over 6 år siden hen rykket inn i Praha.

Mot Oderlinjen. Ukens store nyhet er ellers at russerne om morgenen den 17. april satte i gang sin store offensiv mot den tyske Oder-Meisse-linje. Fortsett fra en knapp melding om at offensiven mot Berlin er innledet, har russerne ennå ikke meddelt noe om operasjonene, men etter det bilde en kan danne seg på grunnlag av de tyske kommuniker og enkelte korrespondentmeldinger, ble offensiven innledet i Küstrin-Frankfurt-området, som ble hurtig utvidet til å omfatte også den sørlige sektor, Forst-Muskau-Görlitz ved Meisse, samtidig med at et kraftig stöt satte inn ved Schwedt, omtrent midt mellom Küstrin og Stettin, hvor et bruhode på vestbredden av Oder er opprettet.

Offensivens strategiske mål synes for det første å være å oppbryte Berlin ved et voldsomt frontalt stöt, for det annet å slå enkelte inn i nær forbindelse med de britiske styrker som står ved Wittenberge å avskjære Mecklenburg fra Brandenburg, (eventuelt svinge mot nord og söke mot Östersjøkysten på et punkt mellom Stettin og Lübeck), for det tredje å øst å gjennomföre nok en avsnöring av Tyskland ved et stöt mot Dresden med sikte på en forening med de amerikanske styrker i Sachsen.

Det later til at tyskerne i første omgang byr ganske hard motstand på

østfronten, idet de her i en 10 ukers pause på midtavsnittet har fört fram tropper og materiell og har anlagt provisoriske befestninger. Det er imidlertid ingen tvil om at russerne har nytlet tiden mine! Ikke godt til en gigantisk oppladning, og at de nå kjemper for avgjörelsen. Det er derfor ikke sannsynlig, med den tilstand hele den tyske krigsmaskin befinner seg i, at det vil vare mange dagene før russerne tiltvinger seg et gjennombrudd og at øst- og vestfronten smelter sammen i en siste rasende kamp om den tyske hovedstad.

Mot Posletten. Den allierte væroffensiv i Italia er i full gang, og hele fronten er i bevegelse, selv om den tyske motstand ennå er hard. Både 5. amerikanske og 8. britiske armé rykker fra sør og øst mot Bologna, som ligger under artillerifild. Tre sterke forsvarslinjer er forsert. I den vestlige kystsektor nærmer styrker av 5. armé seg flåtehavnen Spezia.

Krigen i luften. Den 16. mars utsøpde general Carl Spaatz, sjefen for den amerikanske bombestyrken i Europa, følgende dagsorden til 8. og 15. luftstyrke i England og 15. luftstyrke i Italia: "Våre arméers framrykking har gjort at den strategiske luftkrig mot Tyskland er slutt. Denne form for bombing er nå overflödig. Våre styrker vil fra nå av sammen med de tyske styrker yte støtte til marktroppene." - Med denne uttalelse fra den kjente am. flystraten må et av luftkrigens viktigste og mest dramatiske kapitler anses avsluttet. Hva RAFs Bomber Command og de am. strategiske luftstyrker har betydd for krigens utfall kan neppe overvurderes. Mens flyvåpnet alene riktignok ikke har kunnet avgjøre krigen, kan det ikke hørskes noen tvil om at fundamentet for de all. härrors sensasjonelle innmarsj i Tyskland idag, er lagt av de menn som i 1942 (RAF) og i 1942 (USAF) planla og gjennom 5 år dag og natt utrettelig gjennomföerte det gigantiske bombeprogram mot Tysklands krigspotensial og hele økonomiske struktur. "Den strategiske bombing har vært en god investering", uttalte en am. flygeneralförelen, "de all. soldater klipper nå kupongene og dividenden får de se når de rykker inn i fiendens byer." Hva den strategiske bombing har gjort med Krupps rustningsbedrifter i Essen, hvor 100 000 menn var beskjeftiget, kom nylig fram under et forhör av firmaets 37 årige direktör, Alfred Krupp. Siden 26. juli 1944 var det ikke levert en kanon fra verkene i Essen. 23. okt. 1944 ødela all. bomber fabrikkens vannkraftärsel og stålproduksjonen falt da fra 42 000 tonn pr. dag til 2. Etter 5. mars 1945 passerte intet tog gjennom Essen, og 11. mars stoppet produksjonen helt. Ved synet av de forvridda stålkonstruksjoner og de hjørneaktige ruinhauger som Europas største rustningsbedrift nå er forvandlet til, uttalte en amerikansk journalist: "Slik som dette ser ut, kan man ikke se verdens undergang."

Ukens luftvirksomhet er nær knyttet til utviklingene på frontene. Fredag angrep am. bombere jernbanestasjonene på linjen mellom Kiel og Hamburg. Over denne rute sender tyskerne sine forsterkninger fra Norge og Danmark til vestfronten. Lördag natt ble et 850 km. luftefly (med et tap på 3 mask.) de viktige tyske havner Kiel, Hamburg og Wismar. Söndag angrep 700 RAF bombere (med et tap på 1 mask.) jernbanestasjonene og kaserner i Potsdam, som nå har særlig økt betydning p.g.a. sin beliggenhet mellom 9. am. armé og Berlin. Mandag var Regensburg og andre jernbanestasjon i Sør-Tyskland målet for 750 am. bombere, mens RAF tirsdag angrep Pilsen og Schwandorf, som ligger i korridoren mellom de am. arméer i Sør-Tyskland og russernes sørlige frontavsnitt. Onsdag var bl.a. Helgoland målet. - Under luftbombementet i Pilsen benyttet amerikanerne for 1. gang en ny type brannbomber, som ved påslaget sprøyter en brennende væske (liquid fire) over et areal på 50 a. Nesten 2 millioner liter av dette flytende brensel ble det ut over de tyske stillinger.

Luftwaffe går sin undergang i møte. Verre enn bare av flyfabrikker (i denne uke Junker Werke i Kötten) er i øyeblikket bare av flyplasser. Nazistene er nå nådd til å stue sammen sine fly på et forholdsvis lite antall flyplasser. Pensjonmannen er også skrikende. Dette har ledet til katastrofale tyske flytap på tekken. Fra 1. til 17. april oppgis de tyske flytap til 400 maskiner, de all. har i samme tidsrom mistet 500 fly.

Den allierte flyvirksomhet i norske farvann.

Under flyangrepet mot Forsgrunn Mok. Verk, den 11. april ble følgende skip senket: Den tyske 2000 tonnens Kalmar, det norske dampskip Dione, 1600 tonn, et tysk 700 tonnens fartöy, det norske d/s Nordstjör, 200 tonn, dessuten ble en tysk nybygning skadet. 14. april, troppekip på vei fra Norge angrepet i Kattegatt av Coastal Command. Beaufighters oppnär fulltreffere på ubåt og mindre fartöy i Jössingfjord. 16. april. Halifax-bombefly setter i brann forsyningskip for ubåter og oppnär fulltreffere på andre skip i Rörvik.

Motortankbåten "Trass" på 250 tonn, som lå ved Tangen slipp i Drammen, var målet for en sabotasjeaksjon 12. april. Trass var nettoppferdig reparert. Nå fikk den ved sprengningen et hull i bunnen og sank.

Hjemmestyrene i arbeid. Matt til 12. april ble det foretatt sprengninger på jernbanelinjen mellom Kongsberg og Saggrenda. Linjen ble brutt i 1,5 km.s lengde med i alt 26 bruddsteder.

Det tyske transportsystem har enkelte svake punkter som hjemmestyrene viser spesiell oppmerksomhet. Beholdningene av enkelte soestofoljer er så små at hver ytterligere reduksjon er katastrofal. Dampsynderolje er en av disse uunnværlige spesialoljer, og når en hörer at det tyske lager i Drammen inneholdt ikke mindre enn 17 000 liter av en sålet beholdning på 40 000 liter i hele landet, skjänner en at her var en særlig viktig oppgave for hjemmestyrene. Det skjönt tyskerne også, de stilte ut forsterket vakt, en for hver 4. meter. Forleden gikk tilkvel hjemmestyrene til aksjon. Lagaret ble senet i luften. Skaden var total.

Ved 1-2 tiden natten til 17. april observerte vekten utenfor biskop Berggravs lytte i Åsker en mann som nærmet seg. Han ropte fram om. Mannen forklarte at han hadde gått seg vill. Vekten gikk bort til ham, men fikk plutselig lysot av en blendende lykt i ansiktet: "Vår rolige! De er dekker av skytevåpen". Uten vanskelighet ble vekten avværet og bundet. På samme måte gikk det med de andre 4 vaktene, og befrielse kunne uten at et skudd ble löstnet befridd Oslo-bispen, som nå har sittet internert under streng bevokning i 3 år.

NS nektor. Av 100-110 innkalte til NS våpenövelser på Balstad i Vang møtte bare 37. Da resten skulle hentes, viste det seg at mange hadde stukket seg vekk, og enkelte av dem som var hentet naktet å trekke i uniform. - For sin egen skyld bör nazistene fortsette å nekte. Griper de til våpen mot sine landsmenn er döden den viss.

RAF rettet for et par dager siden et meget vellykket angrep mot Gestapohovedkvarteret på Fyn, nær Odense. Dette er det 3. flotte angrep mot Gestapobastioner i Danmark: først Universitetet i Aarhus, så Shellhuset i Kjöbenhavn og så dette. Alt ialt er mange hundre Gestapofolk drept under disse angrep, og de danske partio-ter er blitt vesentlig lettet i sitt arbeid.

Det norske forsvarsdepartement har først og fremst til oppgave å organisere den norske militäre Inngats i krigen mot Tyskland, å planlegge Norges befrielse og å bygge opp et militärt apparat som kan löse de oppgaver som melder seg i den forbindelse. For hären er det opprettet en treningsleir i Skottland. Mannskapet er skaffet ved å mobilisere vernepliktige nordmenn fra alle deler av verden, avmönstrade sjöfolk, hjemvandre hvalfangere osv. Flåten er bygget opp med overtagelse av krigsskip fra de allierte og ved ombygning av hvalbåter. Mobiliseringen av nordmenn er gjennomfört i Storbritannia, Sambandsstatene, Kanada, Brasil, Argentina, Meksiko, Kuba, Australia, Sydafrika, India, Kina, Egypt og Portugal, Island og Färiøyene. Den omfatter menn i alderen 18-55 år og kvinner i alderen 18-40 år, for kvinner dog bare i Storbritannia.

Krigens slutt. Noen söndersdag og noen proklamasjon om avslutning av fiendtlighetene vil ikke bli fastsatt eller utfördiget för alle viktige fiendtlige styrker er utslettet; også styrkene i Norditalia, Norge og Danmark.

å finne tilstrekkelig mange politikere som ikke er alt for kompromisert gjennom alle årene fra 1933 og framover, så et kompromiss må sikkert komme i stand mellom sosialistene og konservativene som allerede har startet ut fra forholdene i 1938. - I hvilken utstrekning det arbeides med forberedelsene på å reise den 2. historiske republikk innen selve østerriket, har vi ennå ikke tilstrekkelige opplysninger til å danne oss noe bilde av; men de østerrikske emigranter har utfoldet en intens virksomhet i så måte, særlig i London som er blitt deres sentrum for politiske overveielser. Det er her blitt dannet en komité som søker å samle alle østerrikske politiske fraksjoner i bestrebelser på å stå parat til den dag da gjenreisningen av det østerrikske demokrati kan ta fatt. Komitéen har representanter for det sosialistiske partiet, fra fagforningene, den demokratiske unionen og den kristelig-sosiale forning. Kommunistene skal visstnok ha neidert å slutte seg til komitéen og i stedet laget sin egen rivaliserende organisasjon. Som et eksempel på hvilke mål komitéen arbeider for kan nevnes et utdrag av en brosjyre som ledelsen for sosialistene i London har sendt ut. Her skrives den tidligere sjefredaktør for "Arbeiter Zeitung", Oscar Pollack at hans partis innstilling kan sammenfattes i følgende krav: 1) Øyeblikkelig utvisning av alle tyske embetsmenn fra (statet. 2) Opphevelse av det tyske rettssystem og gjeninnføring av de gamle østerrikske lover. 3) Eliminering av alle tyskere i ledende stilling innen næringslivet. 4) Beslagleggelse av all tysk eiendom. 5) Godtgjørelse for all økonomisk skade som tyskerne har tilført såvel staten som den enkelte.

Det virker som om østerrikerne ikke selv føler noen skyld for krigen, men velter det hele over på tyskerne. De betydelige økonomiske nederlag, det tyske rikets sammenbrudd som et nasjonalt katastrofisk nederlag, Tysklands kapitulasjon betyr for dem først og fremst en adskillelse fra das Reich, hvilket av vår side er kjørkonsept slik som situasjonen ligger an for det. Østerrikerne har vedtatt i 1938, som selv en ganske særlig sosialistene blandt dem, at de ingen unnskyldning hadde i veie for en samarbeid med Tyskland, og at det av økonomiske grunner og ikke av hjertet. Og etterat nazismen er innført i Tyskland, var selvfølgelig Anschluss en fjern ting for dem. Men de vil dog østerriket komme til å søke tilknytninger til Tyskland igjen en gang i fremtiden, når Tyskland er blitt demokratisert, for dels politiske og tekniske årsaker og dels økonomiske grunner. I tiden framover kommer de derimot sikkert til å kalle alle bånd så raskt og fullstendig som overhodet mulig. Kanskje vil østerrikerne være interessert i en Danneföderasjon og søke tilknytning til Ungarn, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia; men her vil de dog møte en sterk russisk motvilje. Det har også vært krefter i gjære for å restaurere den gamle habsburgske tronen i østerriket. Erkeerkebiskop Otto, som har oppholdt seg i Amerika, har ivret for å opprette en østerriksk legion som skulle kjempe sammen med de allierte armene. Vestmaktene har dog avslått et slikt samarbeid med ham og hans krets i Amerika og England. Euhver lvs det er slik restaurering synes nå å være forsvunnet. Det ville også være en viss utfordring til det østerrikske folk og sikkert muliggjøre et eventuelt samarbeid i Sørøsteuropa. - Sikert nok står den annen østerrikske republikk for døren, og forhåpentligvis en bestående demokratisk republikk.

Land og by.

Den gamle motsetning og sterke motsetning mellom land og by har levnet opp igjen under krigen. Samferdselen har stumpet inn så forbi delene mellom de forskjellige landsdelene og mellom land og by idag er dårligere enn på en mannsalden. Den medvirker kjennskapen til og forståelsen for hverandres vansker. Nazistene gjør hva de kan for å øke motsetningen. De håper at spild skal ødelegge fronten, og ikke bare den personlige kontakten er blitt borte. Avisene som flyr av et viktig bindeslede, har mistet sin verdi. Bevisst sør de spild av de mange opplysningene, og mange har sluttet å læse nazistavisene. De sitter i hver bygdene uten å vite noe. De har vært henført til å drive en nødtvingende gjerning, og med nedslitte redskaper og ut en de nødvendige hjelpemidler er nesten ut av jorden. Alt foreningsliv

har dødd ut, nye åndssveiser uteblitt. Den fri presse har ikke nådd langt nok til å bite manglene.

Det er naturlig at den passive kampen ble ført fra byene. Ifølge arbeid krever nødvendigvis ugunnede forhold. Derfor er det også naturlig at den verste pågang fra fienden har rammet byene. Refserstriksjoner og den tette oversikt har gjort det vanskelig å organisere en samlet motstandsfront over hele landet. Heller ikke har det vært nødvendig. Det har vært tilstrekkelig at bygdefolket har reist seg til motstand enkelte ganger. Bondesambandet og ungdomstjenesten kom ingen vei. Lærerne hadde folket bak seg og kirken fikk full støtte overalt. Dette skjedde uten den gode tilgang på opplysninger og berøper byene har hatt i ryggen.

Det er heller ikke beskyldningen om å stå lunkent i vår kamp som er verste anken fra bybefolkningen mot bøndene idag. Det alvorligste klageemne er den utbredte svartehandel bøndene driver. Svartehandel kan aldri forsvares, men myndighetenes prispolitikk har så og si tvunget mange til å omsette sine varer til ulovlige priser. Maksimalprisene har vært så lave at de bønder som er henført til mye leiehjelp på ingen måte kunne dekke produksjonsrisikoen. - Rent materielt har bøndene naturlig nok hatt det best denne tiden. De er nå engang produsenter av mat, og de er idag henført til å leve av sine egne produkter. Men mangelen på skotøy og klær har vært enda mer følelig på landet enn i byene. Det er vel da ikke så underlig at noen faller for fristelsen til for de varer de klarer å holde unna å bytte til seg disse artikler, da er det bøndene får virkelig føling med hva priser man beregner for varer fra byen. - Og sjelden hører man vondord om den svartehandel som drives i byene med industrivarer som tekstil og sko.

Det er en utbredt oppfatning i byene at bøndene har stått og stå uforstående i kampen, og at man ikke har fått den støtte man kunne vente derfra. For de mange som ikke har personlige venner på landet, er det rimelig at det fortøner seg slik. De nyter ikke godt av de tusen og atter tusen pakker som strømmer inn fra landet. De har sikkert bare merket de svimlende svartebørspriser på jordbruksvarer. I hver eneste bygd er det desverre en eller noen som har sviktet sin samfunnsplikt og falt for pengebegjæret. Det kan likevel være grunn til å peke på at de fleste "børsprodusenter" selger til oppkjøpere. Det er disse som driver prisene i været og som også sikrer seg det meste av fortjenesten. Disse samfunnskedelige individer er blitt en skampiet som må rydes ut med hård hånd. Deres beste kunder har forøvrig vært brakkbaroner og tyskerne. Det er overmåte ille at endel norske bønder har benyttet seg av slike mellommenn; men det er urettferdig å sette det store flertall av bønder i klasse med slike asosiale individer. Oppkjøret med disse siste må komes og de som har holdt sin stin ren, må sørge for at bevismaterialet ligger ferdig til rettsoppkjøret kan settes i verk.

Det har vært oppmuntrende å se den beredvillighet bønder over hele landet har vist byene. De siste årene har tusenvis av barn blitt tatt rundt på gårdene. Mange av ungdomene har fått venner for livet, og de får jevnlig pakker fra sine pleieførelse. Store mengder jordbruksvarer er blitt levert til menighetspleiene rundt i byene til rimelige priser, som så er blitt fordelt til trengende. Dertil er betydelige mengder produkter solgt direkte til regningssvarende priser.

Inntil nå har vi stort sett klart oss. Men tiden kan komme da bøndene blir nødt til å skjære sine egne behov ned til et minimum skal vi overleve. Blir det krigshandlinger i landet, stopper de fra for sparsomme tilførelser inntil våre allierte rekker fram, og da trengs hver bite mat som fins i landet. Særlig kommer våre hjemmestyrker til å måtte trekke store vekster. Det underjordiske liv de fører tillater ikke store depotar. Og under sin innsats i frigjøringsverket har de krav på all mulig støtte. Vi er også forvisset om at det for det store flertall av bønder vil være en selvsagt sak å hjelpe til siste rest.

Krigen går mot slutten, også for Norges vedkommende. Det kan ikke være lenge før vi atter er fri. Men vi må være klar over at vanskene ikke er over. Samholdet mellom by og land er en av grunnpillarene som skal bære oss framover. Vi trenger hverandre som aldri før.

Norge, Sverige og Intervensjonen.

Den 24. april ble det i den norske sending fra London offentliggjort en del opplysninger om og kommentarer til forhandlinger mellom den norske og den svenske regjering om spørsmålet svensk intervensjon i Norge i krigens slutfase. Da vi har inntrykk av at meldingene delvis er blitt misforstått og at deres innhold særlig lett blir forvansket i muntlig gjengivelse, skal vi forsøke å presisere hva som egentlig ligger i dem.

Selve saksforholdet er følgende: Den norske regjering har henvendt seg til den svenske i anledning av den situasjon som kan oppstå når de tyske troppstyrker i Tyskland har kapitulert eller hele Tyskland er besatt. Det vil da i Norge fremdeles stå en stor, ganske slagkraftig armé, og det er mulig at den ikke vil kapitulere, men kjempe videre til siste slutt, terrorisere befolkningen, gjennomføre omfattende ødeleggelse etter mønstret av hva som skjedde i Finnmark osv. Den norske regjering har henledet den svenske oppmerksomhet på muligheten av en slik situasjon, og henstilt til den å være beredt til en inmarsj i Norge.

Den svenske regjering har til dette svart at den ikke kan tenke seg at de tyske styrker i Norge ikke vil kapitulere når Tyskland er besatt og krigen i virkeligheten avsluttet, og den er av den oppfatning at hvis den går til å øke sin beredskap med sikte på en mulig inmarsj i Norge, vil det bare virke utfordrende på tyskerne, kanskje vanskeliggjøre en fredelig løsning og utsette den norske befolkning for et øket trykk.

Det er det som foreligger. Som man vil se, er det ikke tatt noe som helst standpunkt til realiteten, som er den: Vil svenskene gripe inn i Norge hvis de tyske styrker her ikke kapitulere, men kanskje endog øker terroren og herjer landet? Svenskene har ikke gitt noe negativt svar på dette; de har bare sagt at de finner en slik utvikling i Norge usannsynlig. Den norske regjering later til å ha et noe mørkere syn på saken, men det skulle ikke behøve å føre til stridende standpunkter når det gjelder det vesentlige, nemlig spørsmålet om svensk intervensjon under de og de gitte omstendigheter. Det er selvsagt heller ikke i vår interesse at svenskene rykker inn i Norge hvis det er noen mulighet for at tyskerne i ro og orden nedlegger sine våpen. Man kan vurdere denne mulighet forskjellig, men at den eksisterer, er ganske klart, og så lenge den gjør det - og kanskje er voksende - ville det selvsagt være galskap å gjøre Norge til krigsskueplads igjen.

Selv om man regner med en overveiende sannsynlighet for tysk kapitulasjon i Norge, er det imidlertid ganske klart at man ennå ikke på noen måte kan se bort fra den annen eventualitet: at tyskerne vil kjempe, at de går til terror og ødeleggelse, at de kanskje kommer i innbyrdes strid og kaos inntrer. - At svenskene under de omstendigheter kan forbli passive, kan vi vanskelig tro. Det vil humanitære hensyn, hensynet til Sveriges egne interesser og dets plass i framtidens Europa forby.

Hvordan svensk beredskap for en slik situasjon best skal ordnes, er en mer underordnet ting, som det må kunne gå an å finne en form for. Hovedsaken er at svenskene ikke helt ser bort fra muligheten av forhold her som vil nødvendiggjøre en svensk inmarsj, og at de er klar over at den i tilfelle må kunne skje så raskt og med så stor tyngde som overhodet mulig.

- 0 -

9 losbåter med losene ombord ankom forleden til svenske havner etterat bevegnete avdelinger fra hjemmestyrkene hadde bordet dem i forskjellige havner i den østlige del av Ostlofjorden og bændret dem til Sverige. Omtrent samtidig ankom 6 danske losbåter på samme måten fra Danmark.

- 0 -

UKEN SOM GIKK (19. - 25. april)

Østfront og vestfront er nå på midtavsnittet smeltet sammen i en veldig, krigsavgjørende omfatningsoperasjon mot de tyske hovedstyrker i Brandenburg. Stormsentret i storslaget er Berlin, hvor det kjempes forbitret i gatene. Byen er praktisk talt omringet, (etter de siste meldinger helt omringet) og russerne er alt herrer over nesten 2/3 av rikshovedstaden. Kampene i selve byen har ikke vært mange dagene, og russernes framgang hittil tyder på at forsvaret ikke tilnærmedesvis blir ført med den kraft og utholdenhet som preget kampene f. eks. i Budapest eller Breslau. Andre meldinger vitner om at der hersker panikk og oppløsning. Om Hitler, som det oppgis, virkelig befinner seg i byen, er tvilsomt. Er meldingen korrekt, må det bety at han skjønner alt er tapt og vil arrangere en slags heltedød i håp om å skape en legende til stimulans av tysk nasjonalisme i en senere omgang.

Sør for Berlin har ringen praktisk talt lukket seg. Amerikanerne har erobret Leipzig og rykket videre mot Elben, mens russerne på sin side fra Neisse-linjen har slått fullstendig gjennom den tyske front og på en rekke steder nådd Elben mellom Dresden og Wittenberg. Man har inntrykk av at møte mellom hærene fra øst og vest alt kunne ha funnet sted, men at det med vilje av en eller annen grunn er sinket. Det er også mulig at det eksisterer en avtale mellom de allierte om at det er russerne som skal ta Dresden, idet amerikanerne i denne sektor har vært påfallende passive i de siste dagene.

I den store Elben-bue vest for Berlin, hvor amerikanerne har et brudehode på østbredden sør for Magdeburg, er det heller ikke satt i gang noen offensiv fra vest i siste uke. Det kan muligens skyldes at det eksisterer en avtale om at russerne skal rykke fram til Elben (som visstnok er demarkasjonslinjen for det område av Tyskland som russerne skal okkupere), men det kan også ha sin grunn i at de amerikanske styrker nå ha noen tid på seg for oppladning og for å bringe sine lange bakre forsyningslinjer i orden. - Hvorom alting er, i Brandenburg-kjelen vil en meget vesentlig del av de gjenværende tyske styrker gå sin undergang i møte, enten nå russerne gjennomfører de bevegelige operasjoner alene (og amerikanerne bare tar i mot de retirerende tyske styrker), eller ikke. Dermed er Tysklands skjebne militært beseglet, og de gjenværende styrker delt opp i en rekke store motter, som nå blir utsatt for samordnede angrep fra vest- og østhærene.

Sørfronten. Etter å ha skåret over Tyskland etter Main-linjen har de vestallierte innledet en kjempemessig omfatningsoperasjon mot Bayern, og det er her uken har brakt de største begivenheter på vestmaktens front.

For det første har 1. franske armé isolert en lomme med visstnok ganske store tyske styrker i Schwarzwald, dels ved et stot sørover langs Rhinen som har ført til erobringen av bl.a. Freiburg, dels ved et stot via Stuttgart, som også er erobret, og over øvre Donau i Sigmaringen-avsnittet og fram til Bodensjøen og den sveitsiske grense. Ved Ulm har franskmennene oppnådd kontakt med 7. amerikanske armé, som etter den fullstendige erobring av Nürnberg også med stor fart har rykket sørover, nådd fram til Donau på bred front i avsnittet mellom Ulm og Ingolstadt, og på en rekke punkter gått over elva. Amerikanerne har praktisk talt nådd fram til Augsburg og truer dermed allerede München, nazistens "hellige"by, stedet for Hitlers første politiske manøvrer og første mislykte kuppforsøk.

Interessante strategiske perspektiver åpner seg gjennom den nye støtkile den amerikanske 3. armé har satt inn. Den opererte i forrige uke i det nordvestlige hjørne av Tsjekkoslovakia, hvor den bl.a. tok Asch, men synes nå å ha avdelt en større styrke for et kraftig panserframstøt østrent rett sørover, langs randen av Böhmerwald. Det har nå nådd helt fram til byen Ro-

gen (ca. 80 km rett vest Regensburg) og står bare 30 km fra Passau, en by som ligger ved den østerrikske grense, hvor Inn faller ut i Donau. Hensikten med dette støt kan være dobbelt, dels kan det sikte på i samarbeid med russerne (som kommer østfra opp Donaualden og nærmer seg Linz) å avskjære Tsjekkoslovakia fra Østerrike etter Donau-linjen - dels kan hensikten være i samarbeid med 7. armé og franskmennene å legge en kjeppetang om det sørlige Bayern og Schwaben, med München og det hele, 3. armé, som er amerikanske mest mobile og slagkraftige og har et særlig tallrikt panser, er kanskje sterk nok til å forfølge begge disse viktige operative mål samtidig. Situasjonen får et ekstra pikanteri ved at Inn- og Salzoch-dalen fører opp til Berchtesgaden, Hitlers "øimerede" (et par mil sør for Salzburg). Dette område skulle være sentrum for den sørtyske alpefestning, hvor nazistene skulle utkjempet sin siste seige kamp.

I alle tilfeller har de allierte nå både fra øst og vest allerede gjort ganske dype innbrudd i festningsområdet, holder på å splitte det opp og setter seg i besiddelse av dets forterreng i et tempo som ikke lover godt for de tyske planer om en langt uttrukket gerilje i fjellene.

Nordfronten er den som i siste uke har budt på de minste bevegelser. Den viktigste begivenhet er det britiske gjennombrudd 20. april over Lüneburger-hoden til Elbens nedre løp og Hamburg. Hansabyens sørlige forstad Hamburg er tatt, og Hamburg selv ligger under artillerifild. Østenfor har britene nådd Elben på bred front og har opprettet kontakt med amerikanerne slik at elva nå praktisk talt langs hele sitt løp markerer grensen for de vestalliertes framrykning. Om britene skal bli stående langs elvelinjen eller sammen med russenes flankestyrker rettet en samordnet offensiv mot Mecklenburg og de gjenværende tyske Østersjøhavner, vil den nærmeste framtid vise.

Både ved Hamburg og ved Bremen er den tyske motstand ennå ganske hard men stormen på Bremen er nå innledet etterat byen har avslått et kapitulasjonstilbud. Skotske tropper er trengt inn i forstedene. Byen er forøvrig praktisk talt avskåret.

I det hardt prøvede Nederland rykker britiske styrker nå fram sør for Zuider-sjøen mot Utrecht og Amsterdam, og står 15 km fra den siste by.

Italia-fronten. Erobringen av Bologna, som ble meldt 21. april, brakte om stider også for alvor den italienske front i rulling. De allierte hadde her lenge bare kunnet kjempet seg fram skritt for skritt under støtet nordvestover mellom Apeninene og Comacchio-sjøen, en trang front med et utall av tvergående vassdrag. Bolognas fall betyr imidlertid at tyskernes flanke løs er sprengt og deres viktigste trafikksentrum satt ut av spillet. De allierte kunne nå utvikle sine styrker på Poletta over en bred front, og de tyske styrker ble kastet tilbake i uorden mot elvelinjen. I rask rekkefølge ble Ferrara og Modena tatt, og de allierte kunne rykke fram til Po, som 8. armé alt har satt over på flere steder. Det er hittil tatt 40 000 fanger i dette avsnitt, og restene av 5 tyske divisjoner klemmes sammen i en lomme sør for Po. I det vestlige kystavsnitt er flåtehavna Spezia tatt.

Gjennombruddet i Italia, hvor den tyske front er blitt holdt med stor seighet, er meget viktig fordi det betyr at de allierte også fra denne kant rydder Alpefestningens forterreng, og fordi de med sin langt større bevegelse har muligheter for å omgå og tilintetgjøre betydelige styrker av den tyske Italia-armé (mellom 25 og 30 divisjoner), som det sikkert var meningen å søke trukket opp i Alpene. Det begynner å se nokså problematisk ut med benævnningen av den siste bastion, som i nord er praktisk talt avskåret fra de tyske hovedstyrker. Titos melding om at Susak er tatt og at det kjempes i Fiumes geter viser at de allierte begynner å bli temmelig nærgående også fra den kant.

Luftfronten. Da en tysk jagerflyver i denne uken skulle lande på den flyplassen han var startet fra, fant han plassen besatt av amerikanerne. Han forsøkte å gå ned på en annen perodrom, men fant at denne i mellomtiden var tatt av russerne. Da han ville gå ned på en 3. flyplass, viste det seg at tyskerne hadde ødelagt denne. Den tyske flygeren landet da på den amerikansk-økkuperte flyplassen og bega seg i all fangenskap. Hans uheldige erfaringer demonstrerer på en slående måte Luftwaffes dilemma idag. Kjent

mellom de framrykkende russiske og anglo-amerikanske armeer mister det tyske flyvåpen daglig flere av sine uerstattelige baser, og situasjonen forverrer ettersom de mektige all. flyvåpen kan konsentrere sine angrep mot stadig færre mål. Luftwaffe kjemper en fortvilt dødsstrid. "Es geht jetzt um die Existenz", som Goebbels ynder å uttrykke det.

Rundt Berlin hadde tyskerne samlet en styrke på 1000 Jagerer for å svare rikshovedstaden. I dagene 19-23 april mistet Luftwaffe 411 av disse Jagerne. Det russiske flyvåpen behersker Luftrommet over Berlin totalt, veldige styrker av russiske bombe- og kampfly går ned over husakene og tar i gatokampene. De rydder kvartaler ettersom marktroppene rykker fram og tar seg av spesialmål og harde motstandssentra med raketter, bomber og kanoner. Om natten får berlinerne besøk av britiske Mosquitoes, opptil 6 ganger på én natt. Flyalarmen er konstant, sier tyskerne. Görings drøm om hvorledes luftkrigen skulle føres over fiendens byer, er nå kommet til en slik utførelse av - de allierte flyvåpen over Tusenårsrikets hovedstad, Warsjawa - Kristiansund - Rotterdam - Belgia - gjentar seg på tysk jord.

I England oppheves mørkeleggningen. Fra 23. april behøver ikke de britiske husmødre å trekke for blendingsgardinene. Hitlers "Coventrisiering" og "Ausradiering" ligger langt tilbake, V1 og V2 har ikke vist seg siden skjærtorsdag og himmelen over riket gjenlyder bare av brumlingen fra RAF og USAFs mektige armader. I denne uken tok de all. i bruk en ny rakettdrevet bombe under angrep mot E-båthavnen i IJmuiden. Rakettbomben sendes ut med en hastighet på 1200 km i timen og eksploderer først etter dyp penetrasjon.

Foruten mot Berlin har ukens all. luftoffensiv vært rettet mot Bremen og Kiel, flyplasser i Sinder-Jylland og en rekke trafikksentra i Sør-Tyskland. Onsdag kastet RAF 6 tons bomber mot Hitlers borg i Berchtesgaden og store styrker av bombefly bombet Skodaværkene i Pilsen. Utenfor den hollandske kyst har all. fly senket og skadet 60 skip og 100 prammer på én uke. Under angrepet mot Swinemünde 16. april ble Tysklands siste store krigsfartøy, lommelagskipet "Lützow" senket med 6 tons bomber. I et bulskap til det hollandske folk melder SHAEF tirsdag at de all. flystyrker vil bli satt inn i en storstilet redningsaksjon for den utsultede befolkning i tyskokupert Nederland. Store mengder beholdere med mat og næringsmidler vil i kommende tid bli kastet ned dag og natt og befolkningen anmodes om å fordele forsyningene.

I det fjerne østen har amerikanerne utført sitt første Jagerangrep i Iwojima mot Tokio. På Okinawa har japanerne bare en flyplass igjen, og de japanske flyplasser på Kiushu har store styrker Superfestninger rettet en rekke kraftige angrep. Fra disse flyplasser angriper japanske fly den amerikanske landgangsflåte utenfor Okinawa.

Appell fra H.L.

Den nazistiske arbeidstjenestes ledelse har besluttet å samle tusener av norsk ungdom i Teire. Noen steder er innkallingen begynt. Du norske gutte og jente som blir utkalt, for landets og din egen skyld skal du ikke møte. Det store spørsmål for alle nordmenn idag er dette: Hvordan blir slutten på krigen? Hva vil de 200.000 tyskere foreta seg for de tvings til å legge våpnene? Overkommandoen har gjentagende ganger inntrængende framholdt at vi i de nærmeste uker kan bli utsatt for de hårdeste prøvelser under krigen. Vi ser hvordan tyskerne over alt og også i Norge forbereder seg på kamp, må være klar over hva som kan komme til å hende. Det er landssvik å samle seg i Teire for arbeidstjeneste. Ingen vet hvor krigen kan komme til å nå. Vi vet at det høyere befal i arbeidstjenesten står på tysk side. Innkallinger til arbeidstjeneste er mobilisering for fienden, og arbeidstjenestens uniform er fiendtlig uniform. Forstår du hva det vil si å være i uniform hvis krigen kommer? Vær våken! De strøk som gjør minst motstand vil komme i den farligste stilling. Vi sier til både foreldre og gutter og jenter: Husk når ordren kommer å nekte arbeidstjeneste. Det er en ordre fra Hjemmefrontens Ledelse. Hold sammen og samråd dere med andre som er innkalt. Lytt etter gode råd. Vær sterk, gjør andre sterke!

Sist torsdag gikk Kvinneflåte ATs lokaler i Pilestredet i luften.

San Francisco - konferansen.

Den 25. april ble de forente nasjoners konferanse om den framtidige sikkerhetsorganisasjon åpnet i San Francisco med en tale av den nye amerikanske president Truman, overført fra Washington. 1200 delegerte fra 45 nasjoner er kommet til San Francisco for å drifte Dumbarton Oaks-planene under forsete av den amerikanske utenriksminister Stettinius.

Det har i det siste vært en del vansker i forbindelse med den diplomatiske forberedelse av denne konferanse, som har så viktige oppgaver og hvis resultat kan få så avgjørende betydning for verdens framtid. For det første ble det offentliggjort at Russland hadde krevet særskilte stemmer på konferansen - for den hviterussiske Sovjetrepublikk og for Ukraina, slik at russerne i alt disponerte tre stemmer. (De hadde opprinnelig ønsket å få 16 stemmer, en for hver av alle sovjetrepublikkene, men da hadde Roosevelt i Jalta svart med å foreslå at U.S.A. skulle ha 48 stemmer, en for hver av forbundsstatene!). England og Amerika gikk ned på å støtte Russlands krav om tre stemmer. Amerika ville opprinnelig også kreve tre stemmer, men frafalt, da forslaget vakte tildekkende sterke misnøye blandt de mindre nasjoner. Britene forføyer på forhånd over 6 stemmer: England, Canada, Australia, Sør-Afrika, New Zealand og India, idet dominions og India ansees som selvstendige nasjoner. Ifra dette er det ikke så underlig at Russland (og Amerika) gjerne vil ha øket sin stemmevekt. Spørsmålet skal endelig avgjøres av konferansen.

I realiteten er det av temmelig uvidereordnet betydning, for det er ganske klart at internasjonale avgjørelser under ingen omstendighet kan avgjøre noe etter enkle aritmetiske regler. Størsmaktens politiske og militære avgjørelser er et faktum som ikke kan kreve forbi, og det er åpenbart at Sovjets eller U.S.A.s standpunkt har større vekt enn f. eks. Nicaraguas, enten stemmekretsen disponerer en eller flere stemmer. Det er på den annen side av stor kjernespoensmål som San Francisco-konferansen skal ta standpunkt til, nemlig den særlig framskutte rolle stormaktene er tiltenkt i det foreslåtte sikkerhetsråd, hvor de færte medlemmer får en dominerende innflytelse. Hvor en stormakt skal kunne nekke veto mot beslutninger og maktanvendelse mot noen stat. Fra forskjellig hold er ordningen kritisert som utværdig, men den er iallfall realistisk, for i vår tid er freden avhengig av at de dominerende stormakter kan samarbeide, og man kan på den annen side si at det er et underlig demokrati som vil gi en nasjonal enhet på et par millioner mennesker like stor innflytelse på verdens affærer som en stat med 140 millioner.

Den annen hovedspørsmål var - som så mange ganger før - det polske spørsmål. Det har blitt helt klart at det polske spørsmål er et spørsmål om polsk regjering av Lublin-Warszawa fra emigrasjonen og fra den opprinnelige Lublin-Konferansen, som nå er i Warszawa som Polens provisoriske regjering. Russerne foreslo at denne regjering skulle sende delegerte til konferansen, men dette forslaget ble avvist av England og Amerika. Rollen blir således ikke representert.

Det tredje drøftede spørsmål var konferansen var meddelelsen om at den russiske delegasjonen ikke, som forutsatt, kom til å omfatte Molotov, mens de to andre store sendte sine utenriksministre. Etter oppfordring av president Truman gikk imidlertid Stalin med på å sende Molotov allikevel, i stedet for å la delegasjonen ledes av den russiske Washington-ambassadør, Korne Gantus. Ikke etter Roosevelts død gjorde et meget gunstig inntrykk, og Molotov drifet i siste uke de internasjonale problemer i Washington og forberedende konferanser med Eden, Stettinius og Chinas representant Chen.

San Francisco-møtetets utsikter bedømmes derfor nå noe mer optimistisk, og man må med spent interesse iøse resultatene.

Farlig man. Johan Endre Lie, f. 21-5-09, Stongsgt. 42, V. Aker, ansatt i Norges Hjemmefront, men f. t. avgitt til Norsk Gassgenerator-styre, utgår seg under sine innspisningsreiser for å være god jessing, men er farlig angiver. Se opp!

Følg parolene! I tiden framover må man legge særlig stor vekt på parolene og direktive fra Overkommandoen og Hjemmefrontledelsen. Å følge parolene og spre dem videre fort og riktig, blir meget viktigere enn å ligge på pulvet å merke av med mid blyant på kartet de tyske byene som er tatt idag. Man må trene seg opp i å huske og gjengi meldinger helt riktig. Og man må aldri la være å slå ned på rykter og unøyaktigheter. Det er høyst sannsynlig at tyskerne vil forsøke seg med falske paroler for å skape forvirring. Gi derfor aldri meldinger videre når du ikke har sikre kilder.

Være hjemlige nazister kan bare oppnå å øke ødeleggelsene i landet vårt, hvis de griper til våpen mot sine landsmenn i sluttfasen. Dessuten oppnår de en ting til: før eller senere døden. Avis da derfor blir mobilisert, men de for sin egen skyld og for landets la være å rirte opp, og i stedet holde seg skjult.

Takk for opprøksomheten! Nazistene utgir en meget slett offentliggjort avis "Nasjonsavis" under titlen "Fritt Land". Siste nr. av dette organ, datert 13. april, ble tirsdag 23. april utdelt i Briskobystrøket av uniformerte statspolitifolk! Foruten en del helt falske paroler, inneholdt dette nr. følgende omtale av "Kronikken" som i tilløper av oss å sitere som et eksempel på vitnesbyrd om den vekt man i disse kretser legger på å hindre uttendelse av vårt blad (at "Radionytt" skulle ha inneholdt en slik meddelelse som nevnt, er naturligvis også et rent falsum):

"Alverson! - I si te nr. av Radionytt ser vi at den "frie" avis "Kronikken" skal være en provokasjon utgitt av nazistene i den hensikt å skaffe forbindelser innen hjemmefronten, samtidig som de akter å utbygge et stort fordelingsapparat som de når tiden er inne, kommer til å sende til Oslo.

Vi har lenge vært i tvil om denne avis's opprinnelse da den plutselig dukket opp helt utenfor vår kontroll. Dens innhold var imidlertid så godt hjemmefrontstoff at vi ikke riktig kunde tenke oss muligheten av at det dreiet seg om en provokasjon. No forstå vi de svinske hensikter som naziprovokatørene har med utgivelsen av dette blad. Vi advarer alle våre folk mot å ha noe med "Kronikken" å gjøre, les den ikke. Brenn den, eller best av alt, send den tilbake til nazistene, slik at de klart og tydelig for se at alle gode nordmenn er fullt klar over det sjofle spill som her drives."

Norske flygere i en ting tilhørende den annen taktiske flystyrke er blitt tilbudt uttrykkesstegn for sine bedrifter under kampene i vest. Ingen av oss billett de beste, og har skutt ned nesten 200 fiendtlige fly. Den har særlig utmerket seg i kampen mot utskytningsbasene for de tilloste tyske flyvåpen.

Koalitionen i Finland. De sosialdemokratiske og folkevalgte politiske grupperne som agrarforbundets riksorgan har avgitt en felles erklæring og samarbeid i riksdagen. De disse partier til sammen har 3/4 majoritet i riksdagen, får erklæringen stor betydning for landets politiske framtid.

Som basis for samarbeidet ligger følgende erklæringen følgende program-punkter:

1. Den finiske utenrikspolitikken bør drives på den måte de allierte nasjoner har utpekt for å sikre vår selvstendighet og vår uavhengighet.
2. En innenrikspolitikk bør følges som sikrer alle borgere demokratiske rettigheter og tar sikte på å opprettholde det gjeldende demokratiske og parlamentariske system.
3. Man bør følge en planmessig økonomisk politikk, som tar sikte på å heve levestandarden for det arbeidende og mindre bemidlede folk.

Om utenrikspolitikken heter det at Finlands forhold til alle demokratiske stater, meder alt Sovjetunionen, bør bygge på oppriktlig gjensidig tillit og høyaktning, så vel som fredstiltand kan oppnåes. En intens kulturell og kommersiell forbindelse bør innledes, fremfor alt med Sovjetunionen og de skandinaviske landene, men også med alle andre fremskrittshemmelige folk.

"Om den ubevisste nazisme."

heter en artikkel i siste nr. av Håndslag. Vi tillater oss å gjengi den i noe forkortet form.

"I tre, fire og til seks år har de okkuperte land nu levd under tysk nazistisk herredømme. Overall har motstanden gjort seg gjeldende, på de fleste steder i stigende grad ettersom måneder og år er gått. Støtningen er blitt stadig mer fiendtlig overfor både de tyske og de hjemlige nazister. Kampen er blitt skjæpet, motstandsfronten styrket, hver enkelt kjempende patriot er blitt klokere, mere erfaren, mere hardet i kampens løp. Man har oppnådd en stadig sikrere og mere illusjonsfri innsikt i nazistenes metode. Idag skil det falne Hitler, Himmler, Goebbels, Göring og alle deres uderordnede meget vanskelig å få et anstendig menneske i det okkuperte Europa til å tro et eneste ord av det de sier. Man ikke nok ved det. De okkuperte befolkninger har utviklet et meget finere øre enn tidligere for visse falske betoningar, visse arter av smart med forloren patus, visse scener av slu overtalelseskunst. Folk er på en og samme tid blitt mere våre for hele denne propagandaen, og mere immune mot den.

Allt sammen bare godt og vel. Det er virkelig grunn til å håpe, at visse arter av svindel herefter vil bli vanskeligere enn før for å lykkes, så lenge den nu levede og kjempende generasjonen er i sin kraft. At en del blåsløhet, en del usalig god tro, en del hjertelig naivitet samtidig er gått til sine felles, får vi ta med på kjøpet.

Men dette later jo storartet. Vi skulle med andre ord komme ut av denne kampen med bedre forstand, færre falske illusjoner, bedre innsikt, om en så må si, i djevelens list og tanker enn vi før hadde. Og samtidig med mere tro - fordi folk nesten overalt har overtruffet forventningene og gjort vår forhåndsansettelse til skamme. - Det finns iallførtid en del skygger i billedet - en del fenomen som overraskende får er klar over.

I disse tre, fire, fem år har folk i de okkuperte land vært utsatt for en helt ensidig "oplysning". Alle de organer og institusjoner som tidligere tok sig av slike veiledning og opplysning på de hundre måter som et moderne samfunn krever er blitt slått i stykker. Aviser og tidsskrifter er blitt forbrudt eller nazifisert, universiteter strengt, skoler nedlagt, møtetid utforbort, all fri foredragsvirksomhet stoppet, all forbindelse med det "fiendtlige utland" sperret, alle selvstendige organisasjoner innenfor landslivet branset eller hindret. I en rekke okkuperte land er radioen forbeholdt de "partiene".

Men aviser fortsetter å utkomme. De gamle redaktørene og journalistene er som regel blitt fjernet og erstattet med nazister eller folk som finner seg i å skrive med påhølen penn. -- Abonnementspressen er stort sett den samme. --- Disse avisene blir bare lest "for å få en viss mengde informasjon". Men man tror ikke på det som står der.

Alltså skulde - enda en gang - alt være godt og vel.

På undervurdere vi iallveit de Goebbels. - En avis i et okkupert land inneholder ikke bare krigsnyheter og politiske ledere. Den inneholder prat og kåserier, idrettsnytt, lokalnytt, seronytt, ting og mat og klær og andre andre ting. I alt dette stoffet er det at tendensen smugles inn, i Goebbels og hans skole har gjort litt art av innsmuglet tendens til en kunst. Nazistisk tendens, anti-demokratisk tendens, antisemittisk, anti-russisk, anti-alliert tendens smugles - helst så usynlig som mulig - inn i utrolig mange tilsynelatende "nøytrale" notiser.

Alle - eller nesten alle - leser avisen hver dag. Og alle - eller nesten alle - vilde som sagt ved den avise den tanken at de skulde la sig påvirke av den slags aviser. Derfor leser de med god samvittighet. - De lærer seg ikke lure. Og litt etter litt, i løpet av 3,4,5 år, skjer det noe. Tugener av "opplysninger" er blitt lovert av denne avisen, og lest. Gjennemskaet, lest under protest, men lest. Eller ikke gjennemskaet, og lest uten protest. Og som regel glemt.

Det er nå ikke alt som blir glemt, forresten. Det er noe som heter gjentagelsens hemmelighet.

Selv den sterkeste har sine svake dager. Selv den mest troende har sine stunder av tvil. En slik dag, i en slik time leser man avisen, og tenker plutselig: Gud vil og det ikke er noe i det allikevel! Det der har

de iallførtid i. - Så glemmer man det også.

Det er mer grad av glemsel. Halvglemt sitter det igjen en og annen sjofel andekote om en jøde, og annen løgnaktig historie om en kjent russar eller engelskmann eller amerikamer. Halvglemt, eller halvglemt, men liggende på lager, til å mobiliseres på kommando.

Til sammen danner disse hal- og halvglemt tingene en vev, et mønster av falsk, ondsvinn og farlig "oplysning". Ondsvinn og farlig bl.a. av den grunn, at når det er gått en viss tid så husker folk frøndes, eller kan bringes til å huske den ene, den andre, den tredje av alle de tusen tingene. Men de husker ikke hvor de har fått det fra alt sammen.

En setning har man funnet høre ikke så sjelden i senere tid, uttalt av enkelt skikkelige folk: "En dette partivesenet, det var nå en uting" - Meningsstyrrnet, det ene partiet diktereturene ligger som kim i den ene uskyldige setningen.

Den ubevisste nazisme finner selvsagt næring fra andre kilder enn den ansøttede pressen. - Man kan ikke i Arevis kjempe mot en effektiv motstand uten at man til en viss grad blir nådt til å bruke hans egne metoder. Det finnes nå der serios historien, og terror må der til en viss grad settes terror. Når hensi-ten helliger alle ans motstandens midler, blir en selv ufortidert nådt til å bruke gamle midler. Hvis kampen under disse forhold varer lenge, vil det ikke kunne unngås, at noe av mentaliteten fra denne kamptiden lister sig inn i sinnet hos den enkelte. Det kan skje på forskjellig vis og av høist forskjellige årsaker. Hos enkelte folk (ofte de beste i kampon) kan det skje fordi de ikke fins tilstrekkelig med kunnskaper og tenkning som åndelig utvekkelse. Hos andre kan det være selve nytelsen ved utøvelsen av makt som virker betykkende. Husk - ingen av oss kan stå frem på torvet og si: Høysig fins det intet som er beslektet med den nazistiske mentalitet. Noe av den fins hos alle. - Krigen selv - kampe på hjemmefrontene like vel som de resulterende krigsforholdene - kunstliger mange av disse tendenser.

Den brutale tiden betynges oss i nåværig psykisk selvforsvar avslumpes vi når det gjelder ankes lidelser.

For nazistene er denne avslumpingsprosess både program og plikt.

Med allur mot vår vilje faller de fleste av oss i denne tiden for den fristelse å vurdere et folk etter dets militære prestasjoner. Vi ler av italienerne, fordi dette østsvenske, munne folket ikke hadde lyst til å dø i ledelsen i en krig som aldri hadde brasket sig. - For nazistene er det prinsip og program å vurdere et folk ut fra dets militære egenskaper.

Under kampen av vår syn til kampen finner vi oss i en mengde tvang. Vi sier: Ett er viktig - å vite. Det som tjener seieren er godt. Det felles lev og nå fortaler om et nytt. - Det er oppstått - nødvendig og uunnværlig og i beste betydning - et "sørøstlyst". I kampens hete viser vi - og må vi vise - utsløsthet og den som avviker. - For nazistene er alt dette noe selvsagt, noe innlysende, og det som er nødvendig. For oss andre burde dette ut av lyden ha vært blitt en betydelig vane.

Her er igjen i det fornyede et helt effektivitet blitt nevnt "nazistene dyrker det onde, det bognet. De i tiden som dem vi nettopp har gjennomlevd og delvis også gjennomlevd kan det være fristende å ta del i den psykosen. Ikke engang den være vane, en uskyldighet, somul, ineffektivitet i avgjørende stunder i avgjør de et litt. Denne gang heldt verden på å gå tjevelen i vold bl.a. av den grunn. Men la oss ikke derfor sette opp en nazistisk evgul som heter effektivitet og dyrke den med knefall. Skal menneskeheten videre så må vi gi oss til å leta, tid til å føle, tid til å gå tilbake men skridt å se oss om.

Hansikken er ikke å prøve pessimisme. Det fins ingen grunn til det. Kviplettet mot menneskeheten mislykkedes denne gang, men uten sør og skremmer er vi ikke kommet fra det. Vi har en vei å gå tilbake igjen - til sivil, sivilisert tenkesett - for vi for alvor kan ta fatt på veien videre frem.

Hollandsk status.

500.000 hollendere er deportert til Tyskland. 130.000 hollandske jøder er ikke lenger i live. 120.000 hollendere ble sendt som "kolonisasører" til de tyske østherredene, en del av dem er nå befridd av russerne. 25.000 hollendere er hepprettet under okkupasjonen og betydelig flere har mistet livet un-

der motstandskampen. 300.000 levte under jorden da invasjonen begynte. Over 100.000 hollendere ble etter invasjonen tvunget over i tysk arbeidstjeneste. En ser nå praktisk talt ikke en mann i befolkningens daglige liv og ferdsel.

Katrasjonene sank katastrofalt i løpet av vinteren: kalorienmengden gikk ned fra måned til måned - 1.000 - 900 - 600 - 450 inntil den for en måned siden var mellom 320 og 350 kalorier om dagen. Det forteller en del om situasjonen, når man sammenholder dette tallet med situasjonen i Frankrike: 1.400 kalorier, Belgia 1.300, Storbritannia 2.000 (det gjennomsnittlige fysiologiske minimumskvantum). I det befridde Holland la rasjonene for en måned siden på omtrent 1.200 kalorier.

Av en rapport fra Trondheim.

Tyskararbeiderne har det ikke fullt så godt lenger som før. Arbeids- tiden har heller økt, mens lønningene har gått den andre veien. Arbeidsstokkene blir også innskrenket. På Ørlandet f. eks., der det i 1942, den gang lærerne ble tvangssendt dit, arbeidet 3-4000 mann med storslagne flyplassanlegg, er det nå bare liksom mange hundre. Noe lignende er det på Værnes flyplass. På ubåt-havna inne på Lademoen ble for en måned siden alle norske arbeidere fjernet. Der arbeider nå bare tyskerer og andre utlendinger. - Tilsynelatende uanfektet av krigens gang driver tyskerne her opppe og befester seg både i og utenfor byen vesentlig med arbeidskraft fra fanger og egne folk, så hele Trondheim snart er den rene festning. Det gir uhyggelige perspektiver hvis det skulle komme til kampen i byen.

Men ute i verden skjer de store seirer i så rask takt at optimismen og livsmotet døyver unnen over matmangel, krigstrusler og naziterror.

Konsentrasjonsleirene skal aldri glemmes.

Under invasjonen i Tyskland har vestmaktene gjort onde på lidelse for etskillig tilstand i mennesker som har sittet innespjoret i tyskeres spesielle forbruk, konsentrasjonsleirene. Toppunktet av grotesk lidelse av mennesker fikk amerikanerne være vitne til da de rykket inn i Buchenwaldleiren nær Weimar. Her måtte de alt liv og i fantasien kan prestille seg om helvendes lidelser og torturmidler. Følgene var alle mer eller mindre væk, halvdøde av sult eller tuberkulose. Nå var det ca. 20.000 av dem, men det hadde ikke vært uvanlig å ha et belag på opptil 80.000 fanger. 60.000 menneskevar var onkomet i tidens løp i denne leiren og det var neppe noen som kunne komme fra det med livet etter flere års opphold her. Det var tydeligvis meningen at det skulde være slik. Tyskerne hadde ikke brydd seg synnerlig om å fjerna de døde. De var stablet opp og verendte som svære vedstaber i en stillbygning. Det nytter ikke å beskrive forholdene i detaljer. Ord kan ikke dekke på lengt mer disse menneskers lidelser, for oss er det bare å få bekreftet på nytt de fakta som vi er kjent til under hele Nazi-regimet, og som er om noe annet er betegnet for dette, nemlig den djevlelike forbrukning og usensymyding av uskyldige mennesker. Amerikanerne innkalle tyskerne i byar og vitner til grusomheten i leiren for at de skyldige kunne trekkes til ansvar, og for at den røde befolkning med sine egne sine skal få se utgjerningene til sine landsmenn. Men det store spørsmål er dette: Hvad følger den eiendelige tyskeren hen stilles ansikt til ansikt med utgjerningene? Han kan umulig ha vært tilfende om et dette har pågått i Arevis, men han følger sannsynligvis innskuffelse overfor det han får se. Det er ikke hans skyld, mener han, han har vært redd for konsentrasjonsleirene selv. 50-folkene, som tid og og var fangevoktere, men som nå må bære lik fra leiren til gravstedene der bevokning av amerikanske maskinstoler, har de nok heller ingen menneskapsfølelse med. De har vært redd for den, og er ikke medskyldige. Det tyske folk er apatisk idag og uten skyldfølelse for selv de mest hiltropende grusomheter som er blitt begått i og utenfor Tyskland av det skole folket.

Man om ikke tyskerne selv forstå hva de her gjort, så må dog hele verden få vite den fulle sannhet om den tyske rask. Det må aldri glem-

mes hvad disse mennesker her fått seg til å gjøre med kaldt blod, ikke fordi havnen og hatet til forbryterne er viktig, men fordi vi alltid må være på vakt så de ikke får anledning til å gjøre det en gang til i historien. I den anledning har et visst antall medlemmer av det engelske underhus reist ned til Buchenwald for å se hvad som har foregått. Nå er de vendt tilbake til England og vil avgi en rapport til underhuset om det de så.

Konsentrasjonsleirene skal aldri glemmes, de vil stå som spøkelsor for kommende generasjoner og få dem til å være på vakt mot tyskerne, så slike syke tilbøieligheter aldri mer slipper til.

Kirkens kamp og virke.

I den våpenløse kamp vi har ført mot undertrykkene, har kirken stått på en fremskutt plass. Få av kirkens menn har solgt seg til fienden og misbrukt sitt kall til beste for svikene. - Kirken har stått urokkelig i sin kamp for den enkelte til å følge sin samvittighet. Dette uavkortede krav førte til at kirken så seg nødt til å bryte med staten og her siden påsken 1942 virket som fri folkekirkelike uten støtte og tilknytning til de nåværende "statsmakter". Kirken har måttet bli tungt ofre, og de tyske statens myndigheter har etter egne forsøkt å legge hindringer i veien for den fri kirkes virke. - Kirkens kamp her styrket dens autoritet, og dermed også dens ansvar for tiden som kommer. Vi har vendt oss til en av prøvene for å høre kirkens mening om forskjellige spørsmål.

- Var det inngrep i kirkens funksjoner som fårårsaket kampon, eller var det kirken som reiste seg mot statens hensynsløse undertrykkelse av all frihet?

- Bølge de nevnte sider av kirkens kamp går i ett hele tiden, men den første aksjon fra kirkens side var biskopens hyrdebrev av 15. jan. 1940 som særlig behandlet hirdens brutalitet og høyesteretts tilbaketreden. Siden gikk kampon mot statens overgrep mot kirken og mot statens undertrykkelse hånd i hånd: Biskopens brev mot ungdomstjenesten framkom 10 dager før dennes embetsnedleggelse (14. og 24. feb. 1942). I kirkens bekjennelse "Kirkens Grunn" av 5. april 1942, hvor prestene begrunner sin embetsnedleggelse er bølge de 2 sider av kampen utførlig behandlet. Det er opplagt at kirkens kamp ville være kommet, selv om staten ingen overgrep hadde gjort mot kirkens indre liv, for kirken har ikke kunnet tie til urett i folkelivet.

- Hvordan var de første kamper?

- Kirkens kamp begynte umiddelbart etter 25. sept. 1940, og var først rettet mot inngrøpene i de kirkelige radioutsendinger. Siden gikk det slag i slag inntil idag. - Lange følte det som en skuffelse at kirken gikk med på å sløyfe kongen i den offisielle kirkebønn. Men det hadde vært helt umulig å ta kamp på et så direkte politisk spørsmål, og det ville stått i strid med den vanlige holdning innenfor alle leire i kampens begynnelse: Å bøye seg for okkupasjonens feltua, men mangere på alle overgrep mot folkerotten.

- Hva var den direkte årsak, og når sa kirken seg løs fra staten?

- Den direkte årsak var den blanke avskjedigelse av domprost Arne Fjellbu og siden en del andre prester. Men det la et helt kompleks av årsaker under, frem for alt loven om ungdomstjenesten, om lærersambandet og arrestasjonen av lærerne den 20. mars 1942. Biskopen uttalte sine ambater 24. feb., prestene 5. april 1942, og opphørte dermed å være statsambetsmenn, hvor ved det ble et faktisk brudd mellom kirken og det nåværende statsstyre.

- Har kampen vedvart, eller har staten oppgitt å få en ordning?

- Kampen har vært til idag, og vil være til kirken eller nazismen er utryddet. Statsstyret har gjentagen ganger forsøkt forhandling, men uten resultat. Fængsling og forvisning av prester fortsetter stadig, og hver uke bringer bud om nye overgrep. I alt er der vel 40 fængslede og ca. 110 forviste prester.

- Hvorledes arter menighetslivet seg der det ved siden av den fir kirkes prest er innsatt naziprest?

- Nazipresten er helt isolert. Ofte legger han svære hindringer i veien, men det hender også at den annen prest får preke etter tur.

- I de fleste prestegjeld når vel den fri kirke grunnen alene?

- Ja, skjönt henvend 20% av alle prestegjeld ved fengsling eller forvisning er berøvet sin prest.

- Betrakter da departementet et slikt prestegjeld som ubesatt?

- Kirkedepartementet betrakter embetsmedleggelsen som ulovlig og derfor ugyldig, og ser på de prester som har nedlagt, men som ikke er avsatt (det er det store flertall) som ordinære om enn illojale embetsinnehavere. Denne holdning ble departementet nødt til å ta, etter at det så at de vold somme trusler ikke nytt og det ikke turde la alle prester fjerne.

- Hvorledes arbeider kirken idag?

- Som før krigen, med flg. endringer: a) prestene er ikke lenger statsembetsmenn, og anerkjenner ikke de nye biskoper, proster eller menighetsråd. b) prestene betrakter de gamle biskoper som sine foresatte.

c) prestene forretter ikke kirkelig vielse, men velsignelse av borgerlig stiftet ekteskap. d) prestene tar ikke mot lønn. Hertil kommer en del mindre ting, som det ikke er nødvendig å ta med.

- Ønsker kirken å bli statskirke igjen, fins det blant kristenfolket retninger som fortsatt ønsker en fri kirke?

- Det store flertall innen kirken ønsker å vende tilbake til statskirkeformen, men med større selvstendighet innenfor denne ramme. Herfra er det et langt skritt til de få og ubetydelige kretser som ønsker en fri folkekirke.

- Hvis vi forutsetter statskirke, mener De kirken utelukkende vil holde seg til forkynnervirksomhet og de vanlige kirkelige funksjoner?

- Enten kirken blir statskirke, fri folkekirke eller endog frikirke vil dens virksomhet i det vesentlige være den samme: forkynnelse av Guds ord og forvaltning av sakramentene. Likedan vil kirken i hvertfall ta opp ansvaret for folkelivet, men statskirkeformen gir større sjanse til å gjøre kirkens syn gjeldende.

- Chr. Bruun sa i 1893 at kristenfolket og hadde plikt mot fedrelandet og burde ta del i det politiske liv. Har det religiøse liv i disse årene styrket denne pliktfølelse, og tror De kirken vil ta del i samfunnslivet etter krigen, eller mener De Gudsdyrkelsen er det vesentlige?

- Det norske kristenfolk har alltid vært sterkt politisk og samfunnsmessig interessert, og at ansvarskjenselen overfor alt folkets liv er utdypet under krigen er sikkert nok. Alt som vil angå folket vil angå kirken. Men ingen lutherisk kirke kjenner noen motsetning mellom fedrelandskjærlighet og gudsdyrkelse. Ivert om: jo bedre kristen, jo bedre nordmann.

- Vil kirken gjennom sin forkynnelse legge vekt på å fremme demokratiske egenskaper, og vil kirken ikke bare verne om det enkelte menneskes rettigheter, men også positivt medvirke til å utvide og befeste disse egenskaper?

- Kirkens oppgave er å forkynne Guds lov og evangelium, og den kan ikke ta noe annet hensyn. Men kirken vet, hva alle burde vite, at uten kirkens budskap om det enkelte menneskes verdi, ukrenkelighet og ansvarlighet er demokrati umulig. Den innerste årsak til diktatur er alltid gudløshet.

- Innebærer ikke det kristne krav om absolutt underkastelse en hindring for fri tenke og fri åndsvirksomhet, som atter gjør det mulig for autoritære systemer å vinne innpass?

- Tvært om er anerkjennelsen av den sanne autoritet - Gud - forutsetningen for frigjørelsen fra alle falske autoriteter. Kirken vil hevde åndsfrihet for alle, unntagen for åndsfrihetens fiender.

- Tror De kirken i framtida kommer til å virke sterkere for bedre humanitære forhold, f. eks. bedre boliger og sosiale trygder, som utvilsomt skaper lykkeligere og sunnere mennesker. Eller vil kirken med støtte i den kristne moral lære gå til angrep mot retninger som ut fra de bestående forhold forsøker å minske elendigheten, f. eks. ved barnebegrensning?

- Kirken har alltid vært levende opptatt av de sosiale forhold. Alle de første sosiale og humanitære institusjoner i vårt land er grunnlagt av kirken (sykehus, skoler, forsorgvesen, barnehjem etc.), og den dag i dag er kirken i første rekke når det gjelder alt hjelpearbeide. Uten tvil vil det sosiale ansvar bli tatt opp på bredere basis etter krigen. Det formidter når restene av Den Midlertidige Kirkeledelse i 1943 ble satt på grunn p.g.a. opposisjon, ikke mot en indre kirkelig anliggende, men mot loven om arbeidsmobilisering. Kampen for sosial rettferd og trygghet vil sikkert

finne langt større forståelse innen kirken etter krigen. - Men barnebegrensning vil kirken - i likhet med alle fornuftige mennesker - se som en jammerlig løsning av sosial nød. Da er familievennlig politikk og trygging av livsvilkårene en ganske annen livets løsning. Barnebegrensning satte inn hos de mest velstilte og må anses som et forfallstegn. Noe annet gjelder den medisinske begrunnede prevensjon. Ellers vil kirken kjempe for livskår som kan gi basis for sunt familjeliv med mange barn.

- Har kirken i denne mørketid i sin forkynnelse lagt vekt på opplysning og fri tankevirksomhet, eller har man lagt mest vekt på sant Guds liv?

- Sant Guds liv er den beste opplysning og forutsetningen for all åndsfrihet. Utan kristendom ingen åndsfrihet fordi makten da alltid vil tre i rettens støt.

- Har søkningen til kirken og kristenlivet vært levende i kampårene?

- Kirkesøkningen har vært jevnt økende de siste 20 år og også i krigstiden. De store blaff omkring sensasjonene i 1942 gjorde nok sitt til at søkningen fikk større fart. Kirkesøkningen har i vinter vært større enn noen

- Har den vidstrakte emsårvirksomhet som ofte medfører vekkelser og transestilstand vært noen styrke i denne tiden? Har kirken fått støtte i kampen fra disse retninger?

- Det fins en vekkelsetype som bevirker verdensfjernhet og nasjonal ansvarsløshet, men det fins lite eller intet av den uten hos enkelte sektorer som riktignok har hatt vind i seilene i de siste år, særlig i de strøk hvor prestene er drevet bort.

- Hvorledes stiller kirken seg til sluttoppgjøret? Går kirken inn for en kraftig opprensning?

- Oppgjøret må finne sted på rettferdighetens grunn, etter lov og dom, og kirken vil sette meget inn på å unngå lynchjustis. Der hvor rettferdigheten har skjedd fyldest og vedkommende får anledning til å vende tilbake til samfunnets normale liv, vil kirken arbeide for at det kan skje tilgivelse og forsoning, såfremt vedkommendes forhold til sin borgerplikt er blitt et annet. Kampen for forsoning, i familiene, i bygd og by og mellom folkene vil gå inn som et ledd i kirkens forkynnelse. Men forsoningen kan bare skje på grunnlag av den ubetingete rettferdighet. De som angrer må vise sin angrep i villighet til å sone straffen og om mulig gjøre godt igjen hva de har forbrudd. - Kirken vil sikkert hevde at det må tas særlig strengt på dem som har hatt ansvar i samfunnet, men svikket.

- Hva mener De er kirkens oppgave i kampens sluttfase?

- Å hjelpe folk til å bevare hodet kaldt og hjertet varmt.

- Hvilke lærdommer har kirken høstet av kampen?

- At vi stod i fare for å trekke oss tilbake til en liten høytidelig krok av livet, omkring dåp, konfirmasjon og begravelse. Vi har lært at kirken må kaste lyset over alle livsområder, at kristendommen er alomfattende og at alt angår kirken, fordi alt angår Gud.

Kirkens oppgave er å være lydige mot Gud, enten den blir populær på det eller ikke. Den gjør seg derfor ingen illusjoner om etterkrigstiden, som vil kombinere en teknisk allmakt med en hittil ukjent avmakt. For krigen har vært et moralsk skred. Kirken tror og vet at verdens eneste mulighet ligger i å bøye seg for Guds vilje, for rettferdighet, sannhet og godhet. Men den vet også at dette er en mulighet og vil samarbeide med alle som ser det og vil det.

Gjenreisningen av Norge.

Når det er tale om gjenreisningen av Norge, kan en dels oppdanne i 3 perioder: hjelpeperioden like etter krigens opphør, en periode som en kan tenke seg vil vare 2-3 måneder. Så kommer periode nr. 2 da en skal skaffe alle reserveredeler, råstoffer etc. for å få hjulene til å rulle igjen, og endelig har vi selve gjenoppbygningen. I denne perioden skal en forsøke å bringe effektiviteten av det norske næringslivet som helhet opp til førkrignivået. Periode nr. 2 kan tenkes å ville ta 10-12 måneder. Hvor lang tid selve gjenreisningsperioden vil ta, avhenger av så mange idag ukjente faktorer. Hjelpeperioden vil falle sammen med den økonomisk-militære perioden som en regner med vil vare ca. 6 måneder. Man håper at matrasjonene etter fallfall 3-4 måneder vil kunne endres slik at rasjonene av de mest livsviktige varer bli forholdsvist rammelige. - o -

Forsvarets Overkommando

ttferdiget igår et direktiv til hjemmestyrkene, der det heter at disiplin dagens situasjon er viktigere enn noe annet. Angrep eller utfordrende optreden i strid med F.O.s ordre kan ha de alvorligste konsekvenser. Forholdsordren fra Hjemmefrontledelsen til befolkningen sier det samme. Sjansene for en ordnet tysk kapitulasjon i Norge vokser betraktelig, hvis fienden vet at befolkningen vil forholde seg rolig og ikke gå til anfall uten i nødverge. - At folk er glade i disse dager, hvor slutten synes nær, er ikke bare naturlig - det er "gledelig". Det er befriende å se at 5 års terror og sult og forsiktighet ikke har drept folks evne til umiddelbar glede og spontan reaksjon. Men inntil videre må vi ha kontroll med vår glede; et hånlig blikk på en nazist, en hard quilt mot en tysker kan lett resultere i skudd og uroligheter. Husk også at Gestapo arbeider til siste stund. Husk at fylkesfører Rogstad fra Trondheim er utnevnt til sjef for sikkerhetspolitiet.

ingå provoserende optreden. Vår forsiktige. Hold kjæft. Følg parole.

Dagene som kommer.

For oss herhjemme er det litt av et paradoks at den store verdenskonferansen nattopp nå møtes i San Francisco for å trygge en varig fred. Vi er ennå under nazihelen og trængslene er ikke endt. - Det er bare rimelig at nordmenn tanker idag kretser mer om krigens sluttfase enn fredsorganisasjonen. For alt vi vet kan våre offer bli størst de siste dagene.

Men vi bør ikke glemme at mange av de land som har sendt sine beste menn til konferansen også står midt i krigens redsler. Kina har vært i krig flere år lengre enn noen av de andre, og det vil utvilsomt ta tid før freden opprinner for dette ulykkelige folk. England og USA står også foran det store oppgjør med Japan.

Det er et helt nytt trekk at nasjonene mens krigen ennå raser, mobiliserer de beste krefter til innsats for fred og trygg framtid. Det bærer et tydelig bud om at de byggende krefter er levende blandt verdens folk, at krigen ikke har drept folkenes ønske og tro på at man vinner mest og lengst i fredelige sysler. - Mange av de framtritte nasjoner har hatt tap som langt overstiger våre. Mange av dem har gjennomlevet redsler som vi er blitt spart for. Desto mer lovende er det at de før krigen enda er slutt, og kravet til innsats er like trykkende, har krefter til å se framover mot kommende tider. Det bærer bud til enhver især av oss. Trass i den snugende usikkerheten om det som måtte komme, ville det være en styrke om vi også kunne vende blikket framover til det som skal komme etter marerittet. Lykken ligger i å bygge, ikke i å kjempe. - Vi er så få her i landet, at vi ikke har kunnet evdele noen til å føre kampen og noen til å forberede framtida. Alle har måttet yte sin innsats fra dag til dag. Derfor kommer også kravet om innsats i det fredelige arbeid til å gjelde alle.

Det som kommer til å skje her i nærmeste framtid - kanskje i de nærmeste dager - vil få avgjørende betydning for år framover. Vi er og må være beredt til å møte hva som måtte komme. Mange års intenst arbeid i det skjulte har bragt hjemmestyrkene dit de står idag. De er rede til å ofre livet for å gi landet friheten tilbake. Ingen går vel til verket med noen entusiasme. Åre være det norske folk for det. Det er plikten og ansvaret som må være drivkraften. Den borger også for det beste utfallet. En kampglede for kampens egen skyld bærer ikke langt.

Det er heldigvis ikke utelukket at tyskerne ikke går til kamp. Intet ville være mer ønskelig. Trass i alle forberedelser og alt slikt, er det vår faste overbevisning at alle i sitt innerste ville være taknemlige for at ikke mer blod skulle flyte. Hatet mot undertrykkene, minnet om alle de

uskuldige liv de har tatt, kan ganske visst friste til å ta igjen. Men man hjelper ikke de mange som har latt sitt liv i kampen for at landet skal leve videre ved å ta opp kampen, når slaget er avgjort. Det er mer i pakt med våre tradisjoner at avstraffelsen skjer gjennom lov og rett. Vi tjener vårt land best og ærer våre falne kamrater høyest ved å bevare alle de krefter vi kan for å bygge landet opp igjen, og om mulig gjøre det rikere og lysere for alle. Oppgavene er så mange og så store at hver eneste entrenings.

Det erovermåte viktig at vi i de alvorstunge dagene som kommer holder hodet klart og kaldt og ikke gjør uoverlagte handlinger. Det må herske en ubrytelig disiplin som ikke lar kjenslene dra av med en, hva en enn måtte ha uoppgjort. Men kommer budet om å ta kampen opp, er det vår soleklare plikt å yte den innsats som blir krævet. Det vi vil: at andre skal gjøre for frihetens sak, må vi også være villige til å gjøre selv. Vi skal ikke vente, og langt mindre kreve at andre skal gjøre alt for å skaffe oss friheten tilbake.

- o -

UKEN SOM GIKK (26. april - 2. mai)

Det nazistiske Tysklands undergang er det vi i disse dager er vitne til. Det har ikke lenger noen egentlig interesse å følge og analysere de enkelte militære operasjoner; det som foregår på kontinentet er ikke lenger et felttog, men et stort rikets dødsdøds og oppløsning, militært, politisk, administrativt og moralsk.

Siste uke har brakt en kjede av sensasjonelle begivenheter: Himmlers tilbud om delvis kapitulasjon, Hitlers død, Ribbentrops avgang som utenriksminister, Görings, Himmlers og Goebbels forsvinnen fra arenaen, Dönitz maktovertagelse, sammenbruddet av forsvaret på den tyske nordvestfront, Italia-armsens kapitulasjon og Berlins fall.

Dette er en serie begivenheter av verdenshistorisk betydning, som det kan være vanskelig nok i farten å vurdere riktig og felle inn i en større sammenheng. Når dertil kommer en flom av mer eller mindre grunnløse rykter, er det grunn til å forsøke, så godt det lar seg gjøre på grunnlag av øyeblikkets sparsomme informasjon, å forsøke å trekke opp visse hovedlinjer.

Himmlers tilbud om betingelsesløs kapitulasjon overfor Storbritannia og USA ble kjent Torsdag 28. april. Det er - selvsagt - avslått av vestmaktene, og det er klart sagt fra at intet annet enn en kapitulasjon overfor alle de 3 store makter, også Sovjet, vil bli akseptert.

I og for seg har naturligvis et tilbud om "betingelsesløs" kapitulasjon bare mot vest ingen mening; en kapitulasjon som skulle tillate Tyskland å føre krigen videre i øst, er ikke betingelsesløs. Og når tyskerne lar sine tropper ved Elben "vende ryggen til amerikanerne" og marsjere østover for å unnsatte sine kjempende landsmenn i Berlin-avsnittet, altså her simpelthen forlater vestfronten, er det en militær og politisk absurditet som bare kunne utklekkes i en nazistisk hjerne. Hva er så meningen?

Den kan være å gjøre et siste forsøk på å så spild mellom de allierte, å skille vestmaktene fra Russland, en ønskedrøm den tyske ledelse i mange år har næret. At den skulle kunne tenke seg å se den realisert på dette tidspunkt, er grotesk (men naturligvis ikke derfor utelukket).

En annen fortolkning som forekommer mer sannsynlig er at Himmler (som tross sin fanatisme er en kaldt beregnende mann) har innsett av spillet er tapt, og at han ved i første omgang å tilby bare en kapitulasjon mot vest, søker å oppnå to ting: å la overgivelsen skje i to trinn, slik at de tyske masser på en måte gradvis kan venne seg til tanken, og - først og fremst - å bidra til å bygge opp en legende som i kommende årtier skulle kunne gi tysk nasjonalisme og revansjelyst næring. Her er det de store regie-kunster omkring Berlin-slaget og Hitlers død kommer inn.

Hitlers død. Planen som ligger i tråd med tradisjonell tysk propaganda, går

Et utdrag: å elyge vesten fram for i obliquisse framværens